

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แดน

โดย

อภิชาติ การิกานจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2534

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

วิทยานิพนธ์

ของ

นายอภิชาติ กาวินาญณ์

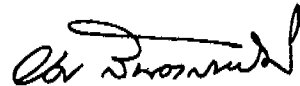
เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (สังคมวิทยา)

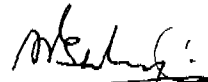
เมื่อ วันที่ พฤษภาคม พ.ศ. 2534

ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.เสวริน ปุณณะหิตานนท์)

กรรมการวิทยานิพนธ์

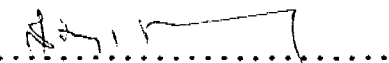
.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ นิยมญาติ)

กรรมการวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปาวิชาติ สุขุม)

คณบดี

.....
(รองศาสตราจารย์ สุมิตร ปิตินันท์)

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาแบบแผนตาม
มาตรวัดแบบกัตต์แมน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
และความตระหนักในฐานะพลเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองนันทบุรี
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แบบแผนการตอบว่า จะมีลักษณะสะสมและเป็นมิติเดียว
ตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนหรือไม่
3. เพื่อวัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง
ความตระหนักในฐานะพลเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา
4. เพื่อศึกษาว่าบุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีความ
แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนทัศนคติ
ในเรื่องประชาธิปไตย

ผู้ทำการศึกษาวิจัยได้กำหนดสมมติฐานเบื้องต้นไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง
และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจะมีลักษณะสะสมและมีมิติเดียวตามแบบแผนกัตต์แมน และแบบ
แผนการตอบในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง ซึ่งเป็นชุดของการวัดทัศนคติทางการเมืองก็
จะมีลักษณะเป็นแบบกัตต์แมนเช่นเดียวกัน

ซึ่งโดยทั่วไปการตอบซึ่งมีแบบแผนซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ จะต้องมีความ
สัมประสิทธิ์ของการกำหนดทำนายไม่น้อยกว่า .90 ซึ่งถือว่ามีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10%
ตามที่กำหนด

ผลการศึกษาพบว่า มีความน่าเชื่อถือเพียงพอจากการนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดย
เครื่องคอมพิวเตอร์ ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนดทำนายในแต่ละชุดของแบบสอบถาม
มีดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง .92

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง .94

และความตระหนักในฐานะพลเมือง .96

และพบว่าผู้ซึ่งอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จะมีความแตกต่างกันใน
แบบแผนพฤติกรรมในลักษณะกิจกรรมทางการเมืองแบบต่าง ๆ ที่ได้ทำการศึกษาด้วย

Abstract

The present study has four main purposes. First, to study the patterns of political participation, political attentiveness, and civic mindedness among a purposively selected group of franchised residents living within the city limits, the Muang Municipality, and the surrounding areas in Phatthalung province. Second, to use the scalogram method to ascertain whether or not the two types of behavior and the other attributes being studied actually involve only a single dimension. In other words, to use whether it will be possible to arrange all the responses to form a Guttman - type or cumulative scale.

Third, to measure the levels of political participation and attentiveness and the degrees of civic mindedness among the respondents. Lastly, to find out whether the three main socio-economic status group of respondents, upper, middle, and lower, differ from one another in the two types of behavior and their attitudes towards democracy.

The investigator hypothesized that the respondents political participation and attentiveness fall into the pattern of cumulative scale and their responses to another set of items, measuring civic mindedness, could also be arranged to form a unidimensional scale.

The proportion of actual responses which fall into the patterns and will be regarded as approximating a perfect cumulative

scale was set at .90 the minimal coefficients of reproducibility specified in the Guttman procedure.

The findings reveal that the above mentioned hypotheses received strong support from the data at hand. The coefficients of reproducibility were found to be .922 and .942 for political participation and attentiveness scales, and .961 for the civic mindedness scale respectively.

It was also found that in general respondents in the three socio-economic classes differed from one another in the types of behavior and attributes under study.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นงานศึกษาวิจัยในด้านสังคมวิทยาการเมือง (political sociology) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นของการกำหนดแนวคิดและระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัย โดยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ศาสตราจารย์ ดร.เสวรินทร์ ทุมชะหิตานนท์ เมื่อได้เริ่มดำเนินการศึกษาวิจัย ท่านก็ได้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ กรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สถิตย์ นิยมญาติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปาริชาติ สุขุม ซึ่งท่านได้ช่วยพิจารณาถ้อยแถลง ข้อเสนอแนะ ข้อคิดต่าง ๆ อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คุณเอกรินทร์ ศิวาลัย แห่งสถาบันประมวลข้อมูลเพื่อการศึกษาและการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ให้คำปรึกษาในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นผลให้การศึกษาตามมาตรฐานแบบกัตต์แมนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และมีผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีคุณูปการต่อชีวิตและการศึกษาของผู้เขียน ตั้งแต่เริ่มต้นชีวิต ตราบจนปัจจุบัน คุณประโยชน์อันจะเกิดจากการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดินแดนแห่งเสรีภาพประชาธิปไตย และมหาวิทยาลัยของประชาชน

อภิชาติ กาวินาญจน์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พฤษภาคม 2534

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	6
ขอบเขตในการวิจัย	7
2. แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	12
ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	18
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
สมมติฐานในการวิจัย	44

3. ระเบียบวิธีวิจัย	45
นิยามเชิงปฏิบัติการและการวัดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	45
จุดมุ่งหมายของการใช้มาตรวัด	51
การวิเคราะห์และการกำหนดความเชื่อมั่นของมาตรวัดแบบกัตต์แมน ...	54
การกำหนดความคลาดเคลื่อนใหม่แบบแผนการตอบตามมาตรวัด แบบกัตต์แมน	55
การสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมน	57
ประชากรในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง	66
วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล	68
การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	69
4. ผลการวิจัย	70
ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม	70
ลักษณะและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	81
ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	100
เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน	105
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	113
ระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัย	113
สรุปผลการวิจัย	114
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยที่จะมีต่อไป	117

ภาคผนวก	119
แบบสอบถาม	122
บรรณานุกรม	130
ประวัติการศึกษา	138

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ Lawrence A. Scaff	17
2. ความตระหนักในฐานะพลเมือง	39
3. กิจกรรมการรณรงค์ในการเลือกตั้ง	41
4. กิจกรรมการ ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	42
5. กิจกรรมการอภิปรายและการติดต่อทางการเมือง	42
6. ตารางแสดงแบบแผนการตอบตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน	56
7. ตารางแสดงแบบแผนความคลาดเคลื่อนในการตอบ	57
8. ตารางกัตต์แมน แสดงผลการทดสอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง	61
9. ตารางกัตต์แมน แสดงผลการทดสอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความตระหนักในฐานะพลเมือง	62
10. ตารางกัตต์แมน แสดงผลการทดสอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	63
11. ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม เรื่องเพศของผู้ตอบ	70
12. ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมในเรื่องอายุ	71
13. ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมในด้านที่อยู่อาศัย	71
14. ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมเรื่องระดับการศึกษา	72
15. แสดงการจำแนกตามลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	73
16. ตารางแสดงระดับรายได้/เดือนของกลุ่มตัวอย่าง	73
17. ตารางแสดงระดับคะแนนตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	74
18. ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ	75

19.	ตารางแสดงแบบแผนการตอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	77
20.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	80
21.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ	82
22.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	83
23.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง	84
24.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ	85
25.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	86
26.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง	87
27.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ	88
28.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง	89
29.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง	90
30.	ตารางเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง	91
31.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของประชาชน ...	94
32.	ตารางแสดงแบบแผนการตอบเกี่ยวกับความตระหนักในฐานะพลเมือง	95
33.	ตารางกัตต์แมน แสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน ...	98
34.	ตารางแสดงแบบแผนการตอบเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	99

35.	ตารางแสดงของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	101
36.	ตารางแสดงระดับของความตระหนักในฐานะพลเมือง	103
37.	ตารางแสดงระดับของการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	105
38.	ตารางเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	107
39.	ตารางเปรียบเทียบระดับความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน	109
40.	ตารางเปรียบเทียบการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน	111

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมเป็นสิ่งที่มิอาจแยกจากกันได้ เมื่อบุคคลถือกำเนิด เขามีได้มีชีวิตที่เพียบพร้อมสมบูรณ์ทุกอย่าง โดยทันที จนเวลาล่วงเลยไป บุคคลก็จะเริ่มมีชีวิตที่เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากช่วงเริ่มต้นของชีวิตจะมีความผูกพันอยู่กับสถาบันครอบครัว อันเป็นโอกาสที่บุคคลเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และมีความรู้สึกนึกคิดมากขึ้น ต่อมาเมื่อมีโอกาสเข้าสังคมในฐานะสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ หลาย ๆ ประเภท เช่น กลุ่มเพื่อน โรงเรียน เพื่อนบ้าน ท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ สโมสร กลุ่มการเมือง สิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมความคิดและกำหนดวิถีทางการดำเนินชีวิตของเขาด้วย จนเกิดการเรียนรู้ถึงชีวิตที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมว่ามีผลกระทบต่อกันอย่างไร

ในเรื่องสังคมการเมือง อริสโตเติล ได้กล่าวไว้ว่า สังคมการเมือง (political community) นั้น ถือเป็นสิ่งสร้างสรรค์โดยธรรมชาติ (a creation of nature) เป็นสิ่งที่มีมาก่อนสถาบันครอบครัวและตัวบุคคล และบุคคลในสังคมทุกคนก็เปรียบเสมือนสัตว์การเมือง (a political animal) จึงมีความจำเป็นที่มิอาจหลีกเลี่ยงได้เลยที่บุคคลจะต้องมีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับการเมือง (Merkel 1967, : 43-44) ในระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนมากเป็นผู้กำหนดผู้ที่จะมาปกครอง ตลอดจนกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ คือ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าการปกครองประเทศเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ให้โอกาสสำหรับประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองได้มากกว่าระบอบอื่น และเป็นระบอบการเมืองที่ถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

ผู้แทนเพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตนในสภา ซึ่งวิธีการเลือกตั้งนี้ถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการแสดงถึงความเห็นซึ่งต้องกันในสังคมประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง และเป็นความจำเป็นสำหรับทุกระบบการเมือง เนื่องจากแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เขาต้องการ (demand) และการแสดงความสนับสนุน (support) จะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง (Easton, 1971 : 200-206)

ในแต่ละระบบการเมือง ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยไม่เท่ากัน บางระบบประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง แต่ในบางระบบประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย บางคนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้น ในขณะที่คนอื่น ๆ อาจจะเฉยเมย หรือไม่มีส่วนร่วมเลย ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ประการ ทั้งที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม (Kavanagh, 1983 : 181)

ปัจจัยส่วนบุคคล (social characteristics) ที่ทำให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

- เป็นผู้ที่มีรายได้สูง (high income)
- เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง (high education)
- เป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ (occupational group)
- เป็นผู้อยู่ในวัยกลางคน (middle age)
- เป็นสมาชิกขององค์การต่าง ๆ (membership of organization)
- เป็นผู้ที่มีสถานภาพการสมรส (married status)

ปัจจัยทางสังคม (social factors)

1) ความเข้าใจอันดีของบุคคลที่มีต่อนโยบายของรัฐ (relevence of government policies to the individuals)

- ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม
- เป็นผู้เข้าใจถึงปัญหาที่ต้องการให้รัฐบาลแก้ไข
- ตระหนักในเรื่องความถูกต้องเหมาะสมที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล

- 2) การได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ อย่างเพียงพอ (access to information)
  - การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
  - มีประสิทธิภาพทั้งด้านภาระงานและส่วนตัวอย่างเพียงพอ
  - ได้รับข่าวสารทางการเมืองอย่างเพียงพอ
  - มีเวลาว่าง (leisure) ที่จะนุกนึ่งส่วนนาในปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมือง
- 3) กลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง (group pressure to vote)
  - อยู่ในกลุ่มที่สูญเสียประโยชน์และเกิดความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง
  - เป็นสมาชิกขององค์กรทางการเมืองที่มั่นคง
  - มุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม
  - ปฏิบัติตามปทัสฐานของกลุ่ม
- 4) กลุ่มที่มีความแตกต่างทางความคิด (cross pressure)
  - เกิดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์
  - เกิดความสับสนในด้านข้อมูล ข่าวสาร
  - เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์

เพื่อที่จะช่วยให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีแบบแผนและดำเนินไปเช่นไร การทำการศึกษาดูโดยอาศัยระเบียบวิธีทางสังคมวิทยาจะช่วยให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ทางสังคมได้ดีขึ้น หากนำเอาวิธีการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่จะศึกษามาใช้ ในทางการศึกษาวิจัยจึงได้นำเอาเทคนิคการวัดโดยใช้มาตราส่วน (scale) ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจ (อำนาจวิทย์ ชูวงศ์, 2519 : 5) ตลอดจนมีการปรับปรุงระเบียบวิธีวิจัยเพื่อจะหาคำตอบสำหรับสิ่งที่ทำการศึกษามีประสิทธิภาพ

สิ่งสำคัญในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผลการศึกษาวิจัยที่ออกมา มีความเที่ยงตรง (validity) และเชื่อถือได้ (reliability)

ในการศึกษาวิจัยในประเทศไทย คนทั่วไปมักจะมองข้ามความสำคัญของระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้วิจัยนำมาใช้ แต่จะมุ่งไปที่ผลของการวิจัยเป็นสำคัญ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งบุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมือง ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งแล้ว ก็มักจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองในลักษณะอื่น ๆ ตามมาด้วย เพราะหากพิจารณากิจกรรมทางการเมืองตามระดับสูง-ต่ำ หรือมาก-น้อย จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่บุคคลทั่วไปมักจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งใช้ทรัพยากร (resource) และความพยายาม (effort) น้อยมากกว่ามีส่วนร่วมในระดับสูง ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรและความพยายามสูงกว่า

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีลักษณะสะสม คือ บุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ก็มักจะมีส่วนร่วมในระดับต่ำมาก่อน (Milbrath and Goel, 1977 : 18-19) จึงเห็นแบบแผนที่ค่อนข้างแน่นอนในแง่ที่ว่า บุคคลที่มีส่วนร่วมในทางการเมืองในระดับสูงจะต้องมีส่วนร่วมในระดับต้น ๆ ด้วย

ส่วนบุคคลที่เข้าร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ก็จะมีส่วนร่วมในระดับต่ำเท่านั้น เพราะการมีส่วนร่วมในระดับสูงต้องอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเวลา เงิน ความกระตือรือร้น จากข้อจำกัดดังกล่าวทำให้บุคคลสามารถจะแสดงความถี่ของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต้น ๆ ได้มากกว่าในระดับสูง (ประสิทธิ์ สันติกาญจน์, 2530 : 43)

เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาถึงแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในกรณีนี้จึงเลือกใช้วิธีการศึกษาโดยใช้มาตรวัดแบบ Guttman Scale ซึ่งมีลักษณะของการวิเคราะห์มาตราส่วน (scalogram analysis) (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธ์, 2527 : 237) ซึ่งวิธีการนี้เป็นการสร้างชุดของข้อความที่มีลักษณะเป็นมาตรวัดได้ (scalable) ตามลำดับความสำคัญ และวัดตัวแปรในลักษณะมิติเดียว (Edwards, 1957 : 172) ซึ่งการวัดในลักษณะนี้ทำให้สามารถมองเห็นแบบแผน (pattern) ของทัศนคติของกลุ่มบุคคลที่เราทำการศึกษาที่มีต่อเรื่องที่ศึกษาได้ โดยพิจารณาจากระดับของคะแนนที่ปรากฏออกมา

ซึ่งมาตรวัดแบบกัตต์แมนที่จะนำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ มีคุณลักษณะบางประการซึ่งแตกต่างไปจากมาตรวัดแบบอื่น ๆ ซึ่ง Louise Guttman (1949) ได้สรุปไว้ในผลงานเรื่อง The Basis for Scalogram Analysis ดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมน เกิดขึ้นจากปัญหานั้นฐานในการสร้างมาตรวัดทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ในการตัดสินใจถึงแบบแผนของคำตอบที่มีต่อคำถามที่กำหนด สามารถสนองตอบการทดสอบซึ่งต้องการผลที่ถูกต้อง ชัดเจน ในขอบข่ายที่ศึกษาและจัดระดับคะแนนของผู้ตอบแต่ละคนได้ด้วย

2. จากพื้นฐานทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างมาตรวัดจะเกี่ยวเนื่องถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดของข้อความหรือชุดของคำถาม ซึ่งมีคุณค่าพอที่จะนำมาใช้วัดในสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งการสร้างมาตรวัดแบบนี้ ชุดของข้อความหรือชุดของคำถามสามารถวิเคราะห์ความเป็นสเกลได้ (scalability)

3. การวิเคราะห์โดยใช้มาตรวัดแบบนี้ สามารถประยุกต์ได้อย่างดีในการศึกษาถึงเรื่องทัศนคติและความรู้สึกนึกคิด ยิ่งไปกว่านั้นยังมีเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาได้ เช่น การสังเกต การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) แม้ว่ารูปแบบของพฤติกรรมที่ศึกษาอาจจะปรากฏให้เห็นภายนอก หรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏให้เห็น จากข้อมูลที่ได้เราสามารถนำมาวิเคราะห์ได้

4. การใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมนสามารถทดสอบสมมติฐานในเรื่องที่ต้องการศึกษา ซึ่งกลุ่มบุคคลสามารถดำเนินการตามจุดหมายและระดับของความสัมพันธ์ภายใน ซึ่งสอดคล้องกันของชุดของข้อความหรือคำถามที่ใช้ในการศึกษา ระดับคะแนนของกลุ่มตัวอย่างจะมีความหมายชัดเจนสามารถนำไปวิเคราะห์ได้

5. การกำหนดชุดของข้อความหรือชุดของคำถามสำหรับใช้ในการศึกษากลุ่มบุคคลหรือทัศนคติจะมีลักษณะเป็นมาตรวัด หากสามารถแปลงค่าจากตัวแปรที่สร้างขึ้น แต่ละคำถามในชุดของข้อความจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของตัวแปรที่มีคุณค่าในการวัดด้วย

6. มาตรวัดแบบกัตต์แมนนี้จะมีลักษณะความเป็นมาตรวัด โดยกำหนดได้จากพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ

6.1 คำตอบจะมีลักษณะจำแนกได้เป็น 2 ด้าน (dichotomous) คือ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย

6.2 แบบแผนการตอบของผู้ตอบจะต้องมีลักษณะสอดคล้องกัน (parallelogram)

7. ระดับคะแนนที่ปรากฏในมาตรวัดชุดของข้อความซึ่งมีค่าคะแนนสูง จะมีคุณค่าในตัวคำถามสูง และมีคะแนนของผู้เลือกตอบสูงตามไปด้วย

8. สมมติฐานที่ว่าการจัดอันดับชุดของข้อความในมาตรวัดจะสมบูรณ์หรือไม่ สามารถวัดได้จากการทำการทดสอบหาระดับคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏออกมาในลักษณะที่เป็นสเกลอย่างน่าพอใจ ก็ถือว่าเป็นมาตรวัดที่สามารถนำไปใช้ได้

9. ไม่มีมาตรวัดอันใดที่จะถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน แต่มาตรวัดแบบกัตต์แมนสามารถดูได้ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) ซึ่งต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า .90 กล่าวคือ จะมีการคลาดเคลื่อนในการตอบได้ไม่เกิน 10%

10. มาตรวัดแบบกัตต์แมนสามารถสร้างขึ้นได้ตามความเหมาะสมในเรื่องเวลาและกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา และถ้าหากว่าชุดของข้อความหรือชุดของคำถามที่ถูกสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตรวัดที่ดี มีความเป็นสากล ก็สามารถนำไปใช้วัดกับประชากรกลุ่มอื่น ๆ ได้ด้วย (Guttman, 1949 : 62-89)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และความตระหนักในฐานะพลเมือง ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และมีภูมิลำเนาอยู่ใน เขตและนอกเขตเทศบาลเมืองพัทลุง
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แบบแผนการตอบ ว่าจะมีลักษณะสะสมและเป็นมิติเดียวตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนหรือไม่
3. เพื่อวัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความตระหนักในฐานะพลเมือง ของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา
4. เพื่อศึกษาว่าบุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ตลอดจนทัศนคติในเรื่องประชาธิปไตย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาจะช่วยให้เข้าใจและเห็นถึงแบบแผนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุง

2. เพื่อสร้างและปรับปรุงมาตรวัดแบบกัตต์แมน (Guttman Scale) ที่ใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชากรกลุ่มอื่น ๆ ในโอกาสต่อไป
3. ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะช่วยในการคาดการณ์ถึงแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต และการเตรียมการรณรงค์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

ขอบเขตในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภาคใต้ของประเทศไทย กรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นจังหวัดเล็ก ๆ มีเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียวที่มีผู้สนใจและกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่น้อย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่มีความแตกต่างกันในด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อศึกษาถึงแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีระดับแตกต่างกันอย่างไร

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เริ่มต้นจากงานของ Pateman (1970) และ Thompson (1970)

Pateman ได้เขียนหนังสือเรื่อง Participation and Democratic theory โดยกล่าวถึงระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยซึ่งพลเมืองมีส่วนร่วม โดยการเสนอทัศนะของนักคิดทางสังคมที่มีชื่อเสียง เช่น Rousseau, J.S. Mill และ G.D.X. Cole ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ตามแนวคิดของ Rousseau ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของพลเมืองใน 2 นัย คือ

- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (making of decision)
- การมีส่วนร่วมเพื่อปกป้องประโยชน์ที่ควรจะได้รับและการรับรองรัฐบาลที่ถูกต้อง

(protecting private interests and ensuring good government)

ส่วน J.S. Mill ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยแบบพลเมืองมีส่วนร่วมว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างกันและความผูกพันระหว่างบุคคล ทั้งในด้านชีวิตส่วนตัวและความรู้สึกภายในใจที่มีต่อสถาบันทางสังคม เป็นการยืนยันถึงสิทธิในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม และการทำกิจกรรมทางการเมืองจะขึ้นอยู่กับว่า บุคคลนั้นมีส่วนร่วมอยู่ในสถาบันทางสังคมแบบใด นอกจากนี้ Mill ยังเน้นถึงว่าบุคคลควรมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศอย่างสอดคล้องกันไป และการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนัก เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตย ส่วนการมีส่วนร่วมในที่ทำงาน หากสามารถกระทำได้ ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในวงงานด้วย

G.D.X. Cole กล่าวว่า บุคคลต้องมีส่วนร่วมในทุกองค์กรทางสังคมที่เขามีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็น

จากการที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองและองค์กรต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น จะเป็นโอกาสสำหรับการเรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตยด้วย

Pateman ได้สรุปไว้ว่า ประชาธิปไตยแบบพลเมืองมีส่วนร่วมถูกสร้างขึ้นจากการที่บุคคลมีความเกี่ยวข้องกับองค์การและสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

การดำเนินการให้มีการเลือกตั้งตัวแทนในระดับประเทศ มิได้เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเห็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แต่การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสูง ซึ่งเกิดจากการได้รับการขัดเกลาทางสังคมด้านการเมือง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมือง มีการพัฒนาขึ้น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า

Pateman เห็นถึงว่า ประชาธิปไตยแบบพลเมืองมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ซึ่งถือว่าระบบการเมืองเห็นประชาธิปไตย และบุคคลจะเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองก็โดยการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรมซึ่งบุคคลใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งมีโอกาสให้เขาเรียนรู้ถึงการทำงานร่วมกันของสังคมคนหมู่มาก (Pateman, 1970 : 24-42)

ส่วน Thompson ได้เขียนเรื่อง *The Democratic Citizen : Social Science and Democratic Theory in the Twentieth Century* ซึ่งเป็นข้อเสนอแนวคิดในเรื่องความตระหนักในฐานะพลเมืองว่า มาตรฐานของความตระหนักในฐานะพลเมืองสามารถแสดงให้เห็นได้ทั้งในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป และทางด้านแนวคิดหรืออุดมคติ ซึ่งจะนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า เป้าหมายของประชาธิปไตย ซึ่งภาระที่พลเมืองทุกคนจะต้องกระทำ คือ การร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (participation) ประชาชนทุกคนจะต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเขามีโอกาสเลือกในระบบการเมือง หากว่าประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในสิ่งที่เขาควรจะได้รับ ผลที่ตามมาก็คือ ไม่มีใครจะเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดนอกจากตัวของเขาเอง กล่าวคือ การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จะส่งผลให้เขาเกิดความรู้สึกถึงความสามารถทางด้านการเมืองสูงส่งตามไปด้วย

2. การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง (discussion) เกิดจากความเชื่อที่ว่า ผลประโยชน์และความปรารถนาของประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ก็ด้วยตัวเอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการโดยคนอื่น หรือแรงผลักดันจากภายนอก นอกจากนี้ กระบวนการในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเชื่อว่าจะเป็นการเร้าระดมให้ประชาชนทุกคนได้ตระหนักถึงตนเองและความผูกพันที่มีต่อกลุ่มที่ เขา เป็นสมาชิก เป็นโอกาสในการเปิดทางให้เห็นถึงประโยชน์ที่ เขาควรจะได้รับอย่างแท้จริง

3. การไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting) เป็นสิ่งที่ดีที่สุดใน การตัดสินใจถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับ หากว่าความรู้สึกลึกในความสามารถทางด้านการเมืองของประชาชนสามารถพัฒนาขึ้นได้ ผลที่ตามมาก็คือ สภาพการณ์ซึ่งการตัดสินใจในการไปใช้สิทธิถูกดำเนินการอย่างเป็นไปด้วยดี จะทำให้ เขา รู้สึกว่า เขา ได้แสดงบทบาทในส่วนหนึ่งของกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลกระทบถึงผลของการเลือกตั้งที่ตามมาด้วย

4. ความเสมอภาค (equality) ประชาชนทุกคนต้องมีความเสมอภาคในการร่วมตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานในทางเลือกทั้งทางสังคมและการเมือง กิจกรรมทางการเมืองทุกอย่างก็ควรมีการดำเนินการให้เป็นไปท่ามกลางความเสมอภาคด้วย

Thompson ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องประชาธิปไตยแบบพลเมืองมีส่วนร่วมว่าจะตระหนักถึงปัจจัยที่สำคัญ ๆ 3 ประการ คือ

1. condition ระบบการเมืองนั้นเป็นไปเช่นไรสามารถประเมินได้จากสภาพที่เป็นอยู่ว่ามีสภาพที่น่าพอใจหรือไม่ จึงเป็นความจำเป็นในเชิงประจักษ์ที่จะทำให้เห็นวาระขอบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่มีความมั่นคง ถาวร และดำเนินไปได้ด้วยดี จุดมุ่งหมายของประชาธิปไตยมีอยู่ว่า ระบบการเมืองจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์และการตัดสินใจทางเลือกกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในประโยชน์ที่ประชาชนส่วนใหญ่ควรจะได้รับ ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ได้แก่

- 1.1 ความต้องการประชาธิปไตย
- 1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมทางสังคม เช่น
  - การมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือพรรคการเมือง
  - การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 1.3 การปกครองโดยเสียงข้างมาก

1.4 การมีเสถียรภาพ

1.5 ในเรื่องความเสมอภาคทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย และโอกาส

2. constructive ideals เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงสภาพโดยทั่วไปซึ่งต้องคำนึงถึงสภาพโดยทั่วไป ซึ่งต้องคำนึงถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในทางที่พัฒนาขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสูงขึ้น อันเกิดจากเขาได้รับการพัฒนาทางด้านความคิดทัศนคติ จนเกิดจิตสำนึกทางการเมืองสูงขึ้นตามไปด้วย

3. reconstructive ideals เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงสภาพโดยทั่ว ๆ ไปบางอย่าง ซึ่งยังไม่มีการตระหนักรู้กันอย่างจริงจังในโครงสร้างทางสังคมในขณะนี้ ถึงแม้ว่าระบอบประชาธิปไตยที่เป็นอยู่จะมีสภาพที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ความรู้สึกริเริ่มคิดของบุคคลจะต้องดำเนินต่อไป โดยอาศัยการพัฒนาตนเองและการพัฒนาระบบ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาอุดมคติทางการเมืองที่ต่อเนื่องไปอีกระดับหนึ่ง (Thompson, 1970 : 27-46)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ซึ่งปรากฏในงานของ Nie, Powell and Prewitt (1969) และงานของ Verba, Nie, and Kim (1978)

Olsen (1974) ได้เสนอทัศนะถึงเรื่องการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับองค์การทางสังคมว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล

จะเห็นได้ว่า จากงานวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งเพิ่งเริ่มขึ้นในราว 20 ปีที่ผ่านมา พร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของสาขาวิชาสังคมวิทยาการเมือง จะมีนักสังคมวิทยาหลาย ๆ ท่านเป็นผู้เริ่มต้นศึกษาและสร้างผลงานในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในแง่พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะแตกต่างกันออกไปบ้าง ขึ้นอยู่กับแนวคิดและแนวทางที่ต้องการเสนอของนักคิดแต่ละคน ซึ่งบางท่านก็จะเน้นความหมายในด้านรัฐศาสตร์เป็นหลัก และบางท่านก็เสนอครอบคลุมทั้งในด้านสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ในเชิงสังคมวิทยาการเมือง

Mc Closky ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปโดยความสมัครใจ (voluntary activities) ของสมาชิกของสังคมในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายของรัฐ (Mc Closky, 1968 : 252)

Kasse และ Marsh ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่เป็นไปโดยความสมัครใจ ซึ่งประชาชนแต่ละคนตั้งใจที่จะให้มีอิทธิพลต่อทางเลือกในทางการเมืองในระดับต่างๆ ของระบบการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม (Kasse & Marsh, 1979 : 42)

Nie และ คณะ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของประชาชนซึ่งอาจจะมีมากหรือน้อยก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลในการเลือก หรือกำหนดบุคคลในคณะรัฐบาลหรือการบริหารงานของรัฐบาล

เขายังได้แยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย (democratic participation) กับการมีส่วนร่วมแบบพิธีการหรือเพื่อสนับสนุนรัฐ (ceremonial or support participation) ไว้ว่า การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยจะเน้นที่การกระทำของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อหวังผลและอิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล ส่วนการมีส่วนร่วมแบบพิธีการหรือเพื่อสนับสนุนรัฐ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นการเร้าระดมโดยรัฐ เพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐ ซึ่งอาจไม่ได้เป็นไปตามความสมัครใจ (Nie, Verba and Kim, 1978 : 46-47)

Milbrath และ Goel ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า เป็นการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของพลเมืองแต่ละคนที่ต้องการจะมีอิทธิพล หรือสนับสนุนต่อรัฐและระบบการเมือง

จากการนิยามในลักษณะนี้จะพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นการแสดงบทบาทอย่างกระตือรือร้นของพลเมืองที่จะติดตามผลและส่งอิทธิพลต่อผลสำเร็จในทางการเมือง แต่ยังรวมไปถึงลักษณะของการกระทำหรือบทบาทนั้น ๆ จะต้องเป็นเพื่อการและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองด้วย (Milbrath and Goel, 1977 : 2)

Myron Weiner (ใน Binder และคณะ, 1971) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่เป็นการสนับสนุนหรือการกระทำเพื่อเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความพยายามเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาล หรือการเลือกผู้นำ
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำของพลเมืองของรัฐที่มีความถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในตัวบทกฎหมาย
4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง เนื่องจากบุคคลจำนวนมากไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีผลได้โดยตรง
5. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ สภาพที่บุคคลเกิดความรู้สึกแปลกแยก (alienation) ไม่อยากเข้าร่วมทางการเมือง เพราะเห็นว่าหาประโยชน์ไม่ได้เลยหรือได้น้อยมาก

ข้อสังเกต ความหมายในแง่นี้จะเน้นถึงสภาพที่บุคคลในสังคมส่วนหนึ่งจะมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ โดยจะมองว่าการเมืองไม่เป็นสิ่งเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชีวิต สอดคล้องกับที่ Milbrath (1977) จัดกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ว่า เป็นพวกที่ไม่สนใจการเมือง (apathetic)

6. ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองจะหมายถึง ผู้ที่มีความกระตือรือร้นหรือตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ เช่น ผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง และการใช้เวลาสนใจต่อปัญหาส่วนรวม นอกจากนี้ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต้น ๆ ด้วย เช่น การไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การพูดคุยปัญหาทางการเมืองกับเพื่อนบ้าน การแสดงทัศนคติทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน

7. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีความต่อเนื่องตลอดเวลา กิจกรรมซึ่งอยู่ในสภาพซึ่งสามารถวัดได้และมีลำดับ จะเห็นได้จากสถาบันซึ่งมีลักษณะต่อเนื่อง และเป็นระบบ หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันและมีระดับความรุนแรง เช่น การรวมกลุ่ม ยกพวกทำร้ายกัน หรือการลอบสังหารทางการเมือง

8. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายในการเลือกผู้นำและ กำกับนโยบายสาธารณะ รวมถึงความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อระบบราชการ

9. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีผลกระทบต่อการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

10. การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำทางการเมืองซึ่งแต่ละสังคมจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ในสังคมหนึ่งอาจจะถือว่าเป็นการกระทำทางการเมือง แต่อีกสังคม อาจจะถือว่าไม่เป็นก็ได้ หรือในช่วงเวลาหนึ่งถือว่าเป็นการกระทำทางการเมือง แต่อีกช่วงเวลาอาจไม่ถือว่าเป็นการกระทำทางการเมืองก็ได้

นอกจากนี้ Weiner ยังสรุปนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นกิจกรรมโดยสมัครใจ ซึ่งอาจจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตาม อาจมีการจัดระเบียบหรือไม่มี อาจเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง อาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้อง โดยความตั้งใจที่จะให้มีอิทธิพลต่อรัฐในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารงาน ตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น

จากความหมายข้างต้นอาจจะกำหนดได้ประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จะต้องมีลักษณะเป็นการกระทำ
2. การกระทำเป็นไปโดยความสมัครใจของประชาชน
3. การกระทำนั้นต้องให้ประชาชนมีโอกาสเลือกในทางการเมือง

(Weiner in Binder และคณะ, 1971 : 161-165)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามทัศนคติของนักรัฐศาสตร์ ซึ่งจะเน้นในด้านการเมืองเป็นจุดใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องนี้ทางด้านสังคมวิทยาการเมือง จึงขอเสนอความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของ Lawrence A. Scaff ซึ่งเสนอไว้ในบทความชื่อ "Two Concepts of Political Participation"

Scaff ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 2 แนวทาง ซึ่งครอบคลุมความหมายในขอบเขตของสังคมวิทยาการเมือง คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะของการปฏิสังสรรค์ (participation as interaction) ซึ่งเน้นความคิดในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม เป็นผู้ตระหนักตนในฐานะพลเมืองที่ต้องมีส่วนได้รับความเป็นธรรม และมีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อส่วนรวมในฐานะพลเมืองดี (common good)

เป็นทัศนะที่มองการเมืองว่าเป็นชุดของกิจกรรมและความสัมพันธ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของสังคม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม และกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชน

ในฐานะที่เป็นรูปแบบของกระทำทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเห็นได้จากการที่บุคคลตระหนักในผลประโยชน์พื้นฐานของชุมชน ซึ่งการแสดงออกอาจจะเห็นได้ชัดเจนทั้งในรูปแบบที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมนิยมก็ได้

ในกรณีนี้จะเห็นในเสรีภาพที่จะกระทำร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

ความคิดเห็นในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่นี้ แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างพฤติกรรมกลุ่มบุคคลที่มีต่อกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดการหน้าที่ (functions) ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้ทางการเมืองมากขึ้น เกิดการตระหนักในหน้าที่ของตน และการพัฒนาคุณธรรมทางการเมือง เช่น ความรู้สึกในเรื่องการให้ความร่วมมือ (sense of cooperation)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะการกระทำเพื่อเป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย (participation as instrumental action) ในความหมายนี้จะเห็นอย่างมากในความเกี่ยวพันของอิทธิพลและอำนาจมากกว่าความเป็นธรรมและชุมชน เพราะจะเห็นในเรื่องการพิทักษ์สิทธิของบุคคลและการแสวงหาประโยชน์ในบริบทของการแข่งขัน

ทัศนะของการกระทำในแง่นี้ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลในการแบ่งปันอำนาจทางการเมือง การเมืองในที่นี้จึงเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางอำนาจอันทรงคุณค่าตามวาทะของ Lasswell ที่ว่า

"กระบวนการทางการเมืองเป็นการก่อรูป แบ่งปัน และการใช้อำนาจ"

เสรีภาพที่กล่าวถึงจึงเกี่ยวข้องกับปกป้องผลประโยชน์ส่วนตน การมีส่วนร่วม
ร่วมทางการเมืองจึงเป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

ความคิดในเรื่องการหน้าที่ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่หนึ่ง คือ การ
รับรองผลประโยชน์ของพลเมืองจะถูกมองข้ามไปโดยผู้มีอำนาจ ผู้มีอำนาจจะดำเนินการทุก
อย่างให้เป็นไปตามกฎหมาย ภายใต้การตัดสินใจของผู้นำที่จะเอื้อต่อระบบซึ่งผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ

เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดทั้ง 2
ดังนี้ (Scaff, 1975 : 454-455)

ตารางที่ 1

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของ Lawrence A. Scaff
(Political Participation)

	การปฏิสัมพันธ์ (interaction)	การกระทำเพื่อเป็นเครื่องมือ (instrumental action)
ความหมาย (meaning)	การร่วมรับผิดชอบ (sharing)	การมีส่วนร่วม (taking part)
แนวทางปฏิบัติไปสู่เป้าหมาย (value-orientation)	การแลกเปลี่ยน (reciprocity)	การแข่งขัน (competition)
การกระทำ (action type)	การสื่อสารระหว่างสมาชิกของ สังคม (communicate among citizen)	ผู้นำซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจ (influence elites)
เป้าหมายของการกระทำ (ends of action)	ความเป็นธรรม (justice)	อำนาจ (power)
การหน้าที่ (functions)	ก่อให้เกิดความตระหนักแห่งตน (self-realization) ความรู้ทางการเมือง (political knowledge) คุณธรรมทางการเมือง (political virtues)	ปกป้องสิทธิส่วนตน (protect rights) ผลประโยชน์สูงสุด (maximizing interest) การรับรองความถูกต้องตาม กฎหมาย (insure legitimacy)

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Nie และ Verba ได้จำแนกถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การเลือกตั้ง (voting) ถือเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด การเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดง ความนิยม และแรงสนับสนุนของตนที่มีต่อผู้นำ หรือกดดัน (pressure) เพื่อให้ผู้นำต้องปรับ นโยบายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป

2. การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (campaign activity) กิจกรรมนี้เป็น กิจกรรมที่ยากขึ้น และต้องการความคิดริเริ่มมากกว่าการเลือกตั้ง ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถ สื่อสารหรือชี้ให้เห็นถึงความนิยมของประชาชน เพราะผู้ร่วมรณรงค์จะมีความสัมพันธ์และเกี่ยว ข้องกับผู้สมัครเลือกตั้งอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ได้แก่ การชักชวนให้ ผู้อื่น ไปเลือกตั้งและทำงานเพื่อพรรคการเมือง ตลอดจนการร่วมประชุมสัมมนาทางการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

3. การติดต่อในฐานะพลเมือง (citizen-initiated contacts) เป็น กิจกรรมที่บุคคลติดต่อกับรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ โดยถือเป็นเรื่องเฉพาะของบุคคลใน เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเห็นว่าสำคัญและน่าสนใจ จึงสามารถคาดหวังในแง่ประโยชน์ได้มาก เฉพาะส่วนบุคคล แต่มีอิทธิพลต่อรัฐบาลเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำของคนจำนวน เล็กน้อย เช่น การร้องเรียนถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุง

4. การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม (cooperative activity) เป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องที่เป็นปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ หรือ การเมือง แตกต่างจากแบบที่ 3 เพราะเป็นการเข้าร่วมในลักษณะกลุ่ม แต่ก็มีผลคล้ายคลึง กันในการริเริ่มกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งอาจเกิดขึ้นในเวลาใดเวลาหนึ่งที่เกิดปัญหา ซึ่งมี ผลกระทบต่อกลุ่มและกิจกรรมที่เกิดขึ้น อาจจะทำในลักษณะของกลุ่มที่เป็นทางการหรือไม่ เป็นทางการก็ได้

กลุ่มประเภทนี้มีความสำคัญ เพราะสามารถเสนอข้อมูลที่แสดงถึงระดับความ พึงพอใจของประชาชน จึงมีอิทธิพลต่อรัฐด้วย เพราะกลุ่มประเภทนี้เริ่มต้นจากการที่สมาชิก

ของกลุ่มมีความสนใจในปัญหาาร่วมกัน และมีความตั้งใจที่ร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น เพื่อดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย (Nie and Verba, 1975 : 9-11)

Huntington และ Nelson ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ได้เพิ่มเติมกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบเพื่อให้สมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อหามากขึ้น โดยจัดแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (electoral activity) หมายถึง กิจกรรมการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง และการเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง

2. การลอบบี้ (lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์

3. กิจกรรมองค์การ (organizational activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์การใดองค์การหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเด็นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้

4. การติดต่อเฉพาะเรื่อง (contacting) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ทางการเมืองเป็นการส่วนตัว โดยมีจุดมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัว ตลอดจนหมู่คณะของตน

5. การใช้กำลังรุนแรง (violence) เป็นกิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมือง เช่น การก่อรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เช่น การปฏิวัติ (Huntington and Nelson, 1982 : 12-13)

สำหรับสภาพต่างๆ ไปในทางการเมืองของประเทศไทย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบสำคัญ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

(บุญเรือง บูรภัคดิ์, 2529 : 56-70)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

เป็นรูปแบบอันเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กันโดยทั่วไปในประเทศต่าง ๆ ที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

การใช้สิทธิเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน อาจจะเป็นการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยการพูด อภิปราย การเขียน และการพิมพ์ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการที่สำคัญไม่น้อย เพราะจะส่งอิทธิพลให้รัฐบาลต้องรับฟังและนำไปปฏิบัติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การรวมกลุ่ม อาจเป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพ บางกลุ่มอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของสาธารณชนทั่วไป ซึ่งต่างก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน

การจัดตั้งและการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะจัดการบริหารประเทศให้เป็นไปตามอุดมการณ์และแนวปฏิบัติที่กำหนดเอาไว้ ระบบพรรคการเมืองถือว่าเป็นองค์การทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะ และเป็นองค์กรที่ประชาชนสามารถร่วมจัดตั้งขึ้นได้โดยตรง โดยร่วมกันจัดตั้งพรรคเพื่อความมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างแท้จริง เช่น การจัดตั้งรัฐบาล

การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ต้องไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งหมายถึงประชาชนต้องการจะให้ผู้ใดเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน หรือทำหน้าที่เป็นตัวแทนพวกเขาในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของปวงชน การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองสูง มีความรู้ ความเข้าใจอย่างเพียงพอในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้มักจะดำเนินไปเฉพาะในช่วงที่จะมีการเลือกตั้ง เพราะประชาชนผู้ใดก็ตามที่เป็นสมาชิกหรือเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมืองใด ก็ย่อมจะช่วยรณรงค์หาเสียงช่วยพรรคนั้น ๆ เพื่อที่จะใช้พรรคที่ตน

สนับสนุนหรือเป็นสมาชิก ได้รับเลือกด้วยเสียงข้างมาก จะ ได้มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาล เพื่อจะนำนโยบายของพรรคมาใช้ในการบริหารประเทศ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ บางสังคมอาจจะ ไม่ยอมรับและ ไม่เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้โดยตรง แต่ก็มีความสำคัญไม่น้อย ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้จำแนก ได้ดังนี้

การเดินขบวนประท้วง การเดินขบวนประท้วงนี้เป็นการรวมตัวกันของประชาชน เพื่อแสดงออกถึงการไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของรัฐบาล การดำเนินการประท้วงแต่ละครั้งจะมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป เป็นการแสดงออกซึ่งพลังของประชาชนส่วนใหญ่ว่า พวกเขาต้องการสิ่งใด และอยากให้รัฐบาลสนองตอบเช่นไร การเดินขบวนประท้วงครั้งสำคัญในประเทศของเราในปี พ.ศ. 2516 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองอย่างมาก ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ซึ่งเป็นแบบที่ไม่เป็นทางการ แต่ก็มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาระบบการเมืองการปกครองของประเทศไม่น้อยไปกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่น ๆ

การก่อความวุ่นวายทางการเมือง การก่อความวุ่นวายทางการเมืองส่วนมากมักจะเกิดจากการปลุกระดม โดยกลุ่มพลังต่าง ๆ เช่น กลุ่มนิสิต-นักศึกษา กลุ่มสหภาพแรงงาน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ โดยจะหยิบยกเอาข้อบกพร่องของรัฐบาลขึ้นมาเป็นสาเหตุ เมื่อมีการปลุกระดมก็ย่อมมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงการต่อต้านการกระทำของรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล ซึ่งจะมีผลเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ จึงจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องหามาตรการแก้ไข เพื่อให้รัฐบาลสามารถบริหารประเทศไปได้

การใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน วิธีการแบบนี้เป็นการก่อวินาศกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลอบวางระเบิดสถานที่สำคัญ การข่มขู่เพื่อให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว เป็นวิธีการที่คนส่วนใหญ่ของประเทศไม่เห็นด้วย แต่เป็นผลกระทบต่อรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ หรือ ไม่ก็หันมาให้ความสนใจต่อปัญหาและหาทางแก้ไข

การปฏิบัติ เป็นการใช้วิธีการรุนแรงและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง และโครงสร้างของสังคมอย่างฉับพลัน อันมีสาเหตุหลาย ๆ ประการ เช่น สาเหตุทาง เศรษฐกิจ การเมือง หรือการเรียกร้องของประชาชนซึ่งหมดความอดทนต่อการปกครองของ รัฐบาล จนเกิดความกดดันทำให้ประชาชนจับกลุ่มก่อจลาจลสร้างความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง เป็นเหตุให้มีการนองเลือดนำไปสู่การปฏิบัติ วิธีการแบบนี้ถือว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้วย เพราะ อย่างน้อยก็เป็นกลุ่มที่ช่วยสนับสนุน เพราะไม่เห็นแก่การปฏิบัติคงไม่สำเร็จ

ผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในต่างประเทศ มีการใช้แนวคิด (concepts) ต่าง ๆ มากมายในการศึกษาวิจัย

Nie, Powell และ Prewitt (1969) ทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก โดยกำหนดแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของบุคคล (social status)
2. การเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การ (organization involvement)
3. ความตระหนักในหน้าที่พลเมือง (citizen duty)
4. การได้รับข้อมูลด้านการเมือง (political information)
5. การตระหนักในผลกระทบต่อนโยบายรัฐ (perceived governmental impact)
6. ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy)
7. การรับรู้ข่าวสารการเมืองทางสื่อมวลชน (political attentiveness)

Paul Burstein (1972) ได้ทำการศึกษาเรื่องโครงสร้างทางสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก โดยกำหนดแนวคิดที่ใช้ศึกษาดังนี้

1. สถานภาพของบุคคล (ascribed attributes)
2. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status)
3. การเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การ (organization involvement)
4. การรับรู้ข่าวสารการเมืองทางสื่อมวลชน (media involvement)
5. ความพอใจต่อการทำงานของรัฐบาล (evaluation of government)

6. ความสำคัญของรัฐบาล (importance of government)

มีบางแนวคิดที่มีผู้นำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย เช่น การศึกษาเรื่องการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดย ประสิทธิ์ สันติกาญจน์ (2530) ใช้ตัวแปรในการศึกษา คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (socio-economic status)
2. การที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์การ (organizational involvement)
3. ความรู้สึกในความสามารถทางการเมืองของบุคคล (political efficacy feelings)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงเลือกเอาแนวความคิดที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่พลเมืองมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status)
2. ความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness)
3. การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (political attentiveness)

ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรที่เลือกใช้ในการศึกษาค้างนี้ มีรายละเอียดพอที่จะนำมาสรุปเป็นแนวคิดในการศึกษาดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status)

โดยทั่วไปความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีความเกี่ยวข้องกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพของบุคคลจะถูกกำหนดอยู่ในแต่ละระดับตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เขาเป็นอยู่

แม้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่เหมือนอำนาจในการเมืองโดยตรง แต่ก็ เป็นสิ่งที่เห็นได้ว่าสิ่งนี้สามารถนำไปสู่การมีอำนาจในทางการเมืองได้ และในทางกลับกัน อำนาจในทางการเมืองก็จะ เป็นหนทางนำไปสู่ความมั่นคงในทางฐานะเศรษฐกิจและสังคมได้ เช่นกัน

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสามารถกำหนดได้จากระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ (Olsen, 1972 : 319 ; Alexander, 1975 : 325)

การศึกษา (education)

ในบรรดาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง จากการศึกษาวิจัยหลาย ๆ ครั้งพอจะสรุปได้ว่า บุคคลซึ่งมีระดับการศึกษาสูง มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าบุคคลซึ่งมีการศึกษาระดับต่ำ (Almond and Verba, 1963 ; Nie, Powell and Prewitt, 1969 ; Verba and Nie, 1972 ; Milbrath and Goel, 1977) การศึกษามีความเกี่ยวข้องทั้งในเรื่องสถานภาพและงานอาชีพ และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลอย่างมากในการที่จะจูงใจให้บุคคลที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างในด้านความสำเร็จของการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างในบุคลิกภาพทางสังคม

บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาสูงมีโอกาที่จะได้ทำงานดี ๆ มีรายได้มากขึ้น มีโอกาสในการรับรู้ข่าวสารการเมืองมากขึ้น ก้าวไปสู่สถานภาพทางสังคมสูงขึ้น มีโอกาสรับรู้ถึงผลกระทบของรัฐบาล มีโอกาสได้รับประโยชน์ในทางการเมือง และมีความพึงพอใจทางการเมือง

Almond กับ Verba ได้สรุปความสัมพันธ์ของการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

1. บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นก็ยิ่งตระหนักในผลกระทบที่รัฐบาลมีต่อปัจเจกบุคคลมากกว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษาระดับต่ำ
2. บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นมักจะเห็นได้ว่าเป็นผู้สนใจข่าวสารทางการเมืองให้ความสนใจในการรณรงค์หาเสียงมากกว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษาระดับต่ำ
3. บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นจะมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น
4. บุคคลยังมีการศึกษาสูงขึ้นจะมีความคิดเห็นในเรื่องการเมืองกว้างขวางมากขึ้น
5. บุคคลยังได้รับการศึกษาสูงขึ้นมีแนวโน้มว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการถกเถียงหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น
6. บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นจะรู้สึกสะดวกใจที่จะพูดคุยกับบุคคลอื่นถึงปัญหาบ้านเมือง ในขณะที่บุคคลที่ได้รับการศึกษาน้อยจะพยายามหลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเหล่านั้น

7. บุคคลที่มีการศึกษาสูงดูเหมือนว่าจะพิจารณาตนเองในฐานะที่จะสามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาลได้
8. บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์การ
9. บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูงจะมีความมั่นใจในการเข้าสังคม และเชื่อว่าบุคคลอื่นเป็นผู้มีคุณค่าและมีประโยชน์ (Almond and Verba, 1963 : 380-381)

สถานภาพทางอาชีพ (occupation)

งานอาชีพของบุคคลนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งในชีวิตของทุกคน และมีบทบาทอย่างสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยในทางอาชีพ (occupation habits) ที่มีต่อสภาพทั่ว ๆ ไปในทางการเมืองด้วย ถือได้ว่าอาชีพจะก่อให้เกิดความคิด ความเชื่อ และอุดมคติทางการเมือง โดยผ่านอุปนิสัยการดำเนินชีวิตและสถานภาพในสังคม ตลอดจนเกียรติภูมิแห่งตนของบุคคล

ชีวิตการทำงานของบุคคลอาจจะไม่ใช่กิจกรรมทางการเมืองโดยตรง แต่ก็มีผลกระทบซึ่งกันและกัน เช่น สถานภาพทางอาชีพก็เป็นสิ่งกำหนดสถานภาพของบุคคลในสังคม ซึ่งต้องเกี่ยวข้องในเรื่องอำนาจอยู่ด้วย อาจเป็นการเกี่ยวข้องกับอำนาจโดยตรง หรืออย่างน้อยก็เกิดจากความคิดความเชื่อในระบบสังคมการเมือง Sigel และ Hoskin ได้สรุปไว้ดังนี้

1. บุคคลซึ่งมีความพอใจในเกียรติภูมิของอาชีพมากเท่าใด การก้าวไปสู่สถานภาพทางอาชีพที่สูงขึ้นก็จะทำให้บุคคลพึงพอใจในอาชีพมากขึ้น
2. เมื่อบุคคลนั้นอยู่ในสถานภาพทางอาชีพสูงขึ้น บุคคลจะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นด้วย
3. เมื่อบุคคลมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ความพร้อมหลาย ๆ ประการที่จะเข้าสู่การแสวงหาอำนาจทางการเมืองก็มีมากขึ้น
4. เมื่อสถานภาพทางอาชีพและสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น ดูเหมือนว่าทัศนคติในทางการเมืองของบุคคลจะเป็นไปในลักษณะอนุรักษนิยมมากขึ้น ในทางกลับกัน บุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพทางอาชีพต่ำ เช่น ผู้ใช้แรงงาน ไม่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง แต่จะตระหนักถึงเรื่องเศรษฐกิจมากกว่า (Sigel and Hoskin, 1977 : 271-285)

ในการจำแนกอาชีพซึ่งมีอยู่มากมายนั้น สามารถจำแนกเป็นอันดับและสถานภาพทางอาชีพซึ่งแตกต่างกันออกไปตามลักษณะอาชีพ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ (Jensen, 1960)

- กลุ่มอาชีพซึ่งใช้วิชาชีพ (professionals) เป็นกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

- กลุ่มนักธุรกิจ (businessman)

- กลุ่มเสมียนพนักงาน (clerical)

- กลุ่มผู้ใช้แรงงานซึ่งใช้ทักษะและกึ่งทักษะ (skilled workers and semi-skilled workers)

- กลุ่มผู้ใช้แรงงาน (unskilled workers)

ส่วน Lane ได้เสนอแนะถึงลักษณะของงานซึ่งเอื้ออำนวยให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพของงานอาชีพนั้น มีส่วนร่วมในทางการเมืองสูงขึ้น คือ

1. เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคม และการใช้ความรู้ ทักษะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมือง

2. เป็นงานที่มีโอกาสที่จะปฏิสังสรรค์กับบุคคลที่มีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน

3. เป็นงานที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาล

4. เป็นงานซึ่งมีบทบาทและรับผิดชอบในการบริการสังคม

(Lane, 1959 : 334)

รายได้ (income)

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า บุคคลที่มีความมั่งคั่งและมั่นคงทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่มีความมั่งคั่งน้อย (Milbrath and Goel, 1977 : 96) ซึ่งจะส่งผลถึงการพัฒนากิจการทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศด้วย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องไปถึงกิจกรรมทางการเมืองในระดับประเทศ ซึ่งจะสรุปได้ว่า ประเทศซึ่งมีรายได้ประชากรต่อแต่ละบุคคลสูง จะมีผลให้อัตราการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองสูงตามไปด้วย

รายได้ของประชาชนที่มีความแตกต่างกันจะเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันตามไปด้วย มักจะมีผลกระทบต่อกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับเกียรติภูมิแห่งตนของบุคคลนั้น ๆ เช่น คนมีรายได้สูง มีฐานะทางสังคมดี ก็สามารถที่จะจูงใจบุคคลอื่น ๆ ไปลงคะแนนเสียง มีกำลังเงินที่จะบริจาคช่วยเหลือพรรคการเมือง

นอกจากนี้ รายได้ยังมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และความแตกต่างทางด้านทัศนคติทางการเมือง การมีฐานะมั่งคั่งจะทำให้มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีโอกาสพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมและกลุ่มสังคมต่าง ๆ มีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารทางการเมือง . ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทัศนคติทางการเมือง ความคิด ความเชื่อทางการเมือง ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness)

ความตระหนักในฐานะพลเมืองเป็นทัศนคติทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งหมายถึงความรู้สึกที่ว่า บุคคลทุกคนควรจะมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยไม่คำนึงว่ากิจกรรมทางการเมืองเช่นนั้นจะให้ผลคุ้มค่าหรือไม่ (Campbell, 1973 : 461-462)

Janowitz ได้ให้ความหมายตามนัยต่าง ๆ ดังนี้

ความตระหนักในฐานะพลเมือง หมายถึง ความมีคุณธรรมของพลเมือง ซึ่งจะเรียกได้ว่า เป็นพลเมืองดี ซึ่งพิจารณาจากความดีงามในพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า บุคคลนั้นเขียนพร้อมไปด้วยคุณลักษณะหลายประการ และดำรงตนอย่างมีคุณค่าในสังคม

ในอีกนัยหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากขึ้น ความตระหนักในฐานะพลเมือง หมายถึง รูปแบบของความผูกพันตามหน้าที่และสิทธิของบุคคลในชาติ

- ความเป็นพลเมือง อาจหมายถึงความคุ้มครองซึ่งประเทศชาติมีต่อพลเมืองผู้เป็นสมาชิกของประเทศ หรือ

- โอกาสที่ประเทศชาติเปิดให้สำหรับพลเมืองของประเทศที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง (Janowitz, 1980 : 2)

ความเป็นพลเมืองแสดงให้เห็นได้ทั้งในด้านสถานภาพที่ติดตัวมาส่วนหนึ่งในฐานะพลเมืองของประเทศชาติ และเป็นไปตามกิจกรรมทางการเมืองซึ่งเกิดจาก

- ความสนใจในการร่วมกิจกรรมของบุคคลและกลุ่มสังคม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเหล่านั้นในทางการเมือง

- การเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถาบันหรือองค์การต่าง ๆ และความผูกพันตามกฎหมาย และสถานภาพซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม หรือกลุ่มทางการเมือง
- ความตระหนักในฐานะพลเมืองยังเกิดขึ้นได้ตามโครงสร้างทางสังคม คือ
- เป็นเหตุและผลของการมีสถานภาพทางสังคมในฐานะพลเมืองของชาติ
- เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย
- เป็นไปตามปทัสฐานทางสังคมและกลไกทางสังคม
- ความตระหนักในฐานะพลเมืองของชาติในความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองที่มีโอกาสเรียนรู้ในฐานะพลเมือง ภายใต้วัฒนธรรมและการมีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Almond and Verba, 1965 : 15-19)

ปัจจัยสำคัญอันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้พลเมืองในชาติตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมือง นอกจากการศึกษาแล้ว สถาบันแวดล้อมทางสังคม และการเกิดขึ้นขององค์การและสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมยังส่งผลกระทบต่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมด้วย ภายใต้สภาพดังกล่าวบุคคลจะมีความผูกพันต่อองค์การสถาบันนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นได้โดยทั่วไปทั้งที่เป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับรัฐ อันได้แก่ สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันศาสนา ฯลฯ หรือสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งเริ่มต้นจากครอบครัว ชุมชน สมาคม กลุ่มสังคม ชนชั้น สังคม ภาษา วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม

ในส่วนขององค์การทางการเมืองซึ่งพลเมืองทุกคนจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม และมีเป้าหมายเพื่อที่จะวัดและตรวจสอบความเป็นไปของประเทศตามความเหมาะสม ไม่ว่าจะเข้าไปเพื่อประโยชน์ของตนและส่วนรวม หรืออาจจะพูดได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงภาระผูกพันและความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง จะสามารถตัดสินได้จากความร่วมมือร่วมใจ อันจะเห็นได้จากผลของกระบวนการทางการเมือง ซึ่งพลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมและมีส่วนในการตัดสินใจด้วย

ประเทศต่าง ๆ มีระบบการเมืองซึ่งอาจจะประกอบด้วย การเมืองในระบบพรรคเดียวหรือหลายพรรค ซึ่งมีการกำหนดและใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อควบคุมและสร้างความมั่นคงของรัฐ และเร่งเร้าให้พลเมืองยอมรับในความสัมพันธ์ของตนที่มีต่อรัฐ ซึ่งอาจมีระดับความแตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละคน

เบื้องแรกรัฐต้องการให้ประชาชนรับรู้ถึงภาระรับผิดชอบของตน ซึ่งไม่ควรจำกัดอยู่เพียงเฉพาะในชุมชน ท้องถิ่น กลุ่มเชื้อชาติ หรือครอบครัว เท่านั้น แต่พลเมืองจะต้องตระหนักถึงภาระที่จะต้องผูกพันต่อส่วนรวม คือ ประเทศชาติด้วย

พลเมืองจึงไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามปทัสฐานของกลุ่ม ชุมชน สถาบัน เท่านั้น แต่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของประเทศด้วยเช่นกัน

รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาทุกประเทศมีความปรารถนาที่จะให้พลเมืองของประเทศเป็นผู้มีความตื่นตัว กระตือรือร้น และสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าที่จะเฉยเมยไม่สนใจ ทุกประเทศพยายามที่จะจัดองค์การตามความจำเป็นที่จะเร่งรัดให้พลเมืองทุกคนดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาคุณภาพพลเมือง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะดำเนินไปได้ก็ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างรัฐบาลกับพลเมือง นอกจากนี้ รัฐมีความคาดหวังที่จะให้พลเมืองของชาติมีส่วนร่วมและให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อปัญหาสังคม รับรู้ข่าวสารการเมืองที่สำคัญ ๆ

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจในทางการเมือง หาโอกาสที่จะนุคคุณถึงปัญหาทางการเมือง ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนใจที่จะหาความรู้ทางการเมือง แสดงถึงว่าตนเองเป็นผู้มีศักยภาพทางการเมืองที่จะส่งผลและมีอิทธิพลต่อรัฐบาล (Inkeles, 1969 : 1122-1123)

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารการเมือง (political attentiveness)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเน้นการรับรู้ข่าวสารการเมืองของประชาชนผ่านทางสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ ที่มีบทบาทสำคัญประการหนึ่งในปัจจุบันซึ่งถือเป็นยุคแห่งข่าวสาร

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดทางเลือกในการตัดสินใจทางการเมืองมากกว่าที่จะกำหนดการตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะประชาชนจะเป็นผู้กระทำในสิ่งซึ่งเขาตัดสินใจแล้วว่าเป็น

- การกระทำซึ่งผ่านการเลือกสรรแล้ว (selective exposure)
- การกระทำซึ่งผ่านการไตร่ตรองอย่างเข้มงวด (selective attention)

สิ่งที่ประชาชนตั้งใจกระทำเมื่อเขาได้รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คือ จะต้องพิจารณาว่าข่าวสารนั้นก่อให้เกิดความคิดอ่านทางการเมืองบ้างหรือไม่ (Berkman, 1986 : 3)

โดยปกติคนเราจะมีแนวคิดและข้อมูลทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองอยู่ในตน อันมีพื้นฐานมาจากการที่บุคคลต้องเป็นสมาชิกของสังคม เริ่มต้นจากครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงกลุ่มหรือองค์กรที่ตนได้เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความคิด ความเชื่อทางการเมือง

บทบาทของสื่อมวลชนในสมัยก่อนจะมีเพียงหนังสือพิมพ์กับวิทยุ แต่ในปัจจุบันโทรทัศน์จะเข้ามามีบทบาทอย่างมาก เริ่มต้นตั้งแต่กลางปี 1960 เป็นต้นมา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปฏิวัติในเรื่องข่าวสาร คาดว่า 96% ของครอบครัวอเมริกัน จะมีโทรทัศน์ในครอบครอง

รายการโทรทัศน์ประกอบด้วยรายการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเสนอข่าวประเทศของทางราชการ การสนทนาปัญหาทางการเมือง การสัมภาษณ์และการรณรงค์ทางการเมือง โทรทัศน์จะมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงขอบข่ายของการรับรู้ข่าวสาร ประกอบไปด้วยสาระทั้งทางด้านสังคมและการเมือง ก่อให้เกิดสมรรถนะของสื่อมวลชนที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อทัศนะทางการเมืองของประชาชนซึ่ง Mc Comb และ Shaw ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

ประชาชนได้รับการเรียนรู้จากสื่อมวลชนไม่เพียงแต่ได้รับข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับปัญหาสังคมหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุก ๆ วัน เขายังมีโอกาสเรียนรู้ว่ามันเป็นความสำคัญมากน้อยแค่ไหนที่เขาจะเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องราว ซึ่งข่าวสารแต่ละอันชี้ให้เห็นสิ่งที่ต้องพิจารณา ก็คือ ทั้งบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวได้แสดงบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบของความเป็นจริงทางสังคม ในขณะที่เขารับการกระทำในการเลือกสรรและเสนอข่าวสารแต่ละวัน ในการเสนอข่าวสารทั้งช่วงก่อนหน้าหรือในระหว่างการรณรงค์ทางการเมือง ข่าวต่าง ๆ จะต้องพิจารณาถึงลำดับของความสำคัญของข่าว เนื่องจากข่าวสารจะมีผลกระทบถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางความคิดของบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนที่จะเรียบเรียงความคิดและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสำหรับผู้อ่าน

สรุปได้ว่า สื่อมวลชนจะไม่ประสบความสำเร็จเลยในการบอกว่า "ผู้อ่านจะต้องคิดในเรื่องใด (What to think) แต่จะประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการบอกผู้อ่านว่า

จะต้องคิดในเรื่องไหน เช่นไร (What to think about)" (Mc Comb and Shaw, 1977 : 5)

ปัจจัยพื้นฐานของระบบสื่อสารการเมือง (The Elements of a Political Communication System)

อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ถึงองค์ประกอบหลัก ๆ ของระบบสื่อสารการเมือง ซึ่งประกอบด้วย

1. ขอบเขตของการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสถาบันทางการเมือง
2. ขอบเขตของการเมืองที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสถาบันสื่อมวลชน
3. แนวทางของประชาชนผู้รับข่าวสารที่มีต่อการสื่อสารทางการเมือง
4. ลักษณะของการสื่อสารที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ในปฏิสัมพันธ์ของสถาบันทั้งสอง คือ สถาบันสื่อมวลชน และสถาบันการเมือง อยู่ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งกันและกัน เดิมทีเดิยองค์การทั้ง 2 ประเภท ต่างก็มีพื้นฐานอำนาจที่เป็นอิสระในสังคม กล่าวคือ

สถาบันการเมือง ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางการเมือง การเข้าระดมของพลังทางสังคม ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกิจกรรมทางการเมือง ในขณะที่สถาบันสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ไม่เด่นชัดในทางการเมือง กล่าวคือ กิจกรรมทางการเมืองจะเป็นไปเช่นไรขึ้นอยู่กับข่าวสารและทัศนคติที่ผ่านออกไป ซึ่งเป็นผลให้สื่อมวลชนสามารถมีอิทธิพลทางการเมืองขึ้นมาได้เช่นกัน ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

- ในด้านโครงสร้าง (structural root) อิทธิพลทางโครงสร้างเกิดจากความสามารถของสื่อมวลชนที่จะเสนอสิ่งต่าง ๆ ต่อกิ่งนักการเมืองและประชาชน ซึ่งความสำคัญของสื่อมวลชนในทางการเมืองก็ต้องอาศัยคุณลักษณะ หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งจะต้องให้ความสนใจในข่าวสาร ตลอดจนความเคลื่อนไหวทางการเมือง

- ในด้านจิตวิทยา (psychological root) อิทธิพลของสื่อมวลชนในทางจิตวิทยาเกิดจากความสัมพันธ์ของความเชื่อและความไว้วางใจ ซึ่งสื่อมวลชนแต่ละประเภทจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสมาชิกของสังคมในเรื่องความผูกพัน อันเป็นพื้นฐานมาจากความต้องการความสำเร็จตามความคาดหวังของตน (ful-

filment) และความมั่นคงในความสัมพันธ์อย่างเชื่อมั่นในอดีตซึ่งเป็นข้อกำหนดตามกฎหมาย
ชนธรรมนิยม ประเพณี ซึ่งบุคคลได้รับการถ่ายทอดข้อมูลเป็นเวลานานผ่านทางสื่อมวลชน

- ในด้านปทัสฐาน (normative root) อิทธิพลของสื่อมวลชนจะมีความสำคัญมาก
ในช่วงที่มีการขัดแย้งทางความคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้
ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเครื่องมือ
บางอย่างที่จะปกป้องไม่ให้ประชาชนปฏิเสธอำนาจทางการเมืองของรัฐ จึงต้องมีการกำหนด
บทบาทอิสระขององค์การสื่อมวลชนในทางการเมือง และปกป้องให้ปลอดจากความพยายามจาก
ภายนอกที่จะเข้ามาทำกับองค์การนี้ เพื่อมิให้องค์การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ (Gurevitch
and Blumber, 1977 : 273-275)

พลังทางสังคมของสื่อมวลชน (The Social Power of Mass Media)

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญอย่างมากที่จะส่งผลถึงบุคคล สถาบัน ตลอดจนสังคมและ
วัฒนธรรม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. สื่อมวลชนสามารถนำไปสู่ปัญหาและวิธีการแก้ไขได้โดยตรง ในส่วนบุคคลก็
สามารถใช้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นเสมือนอำนาจในการต่อสู้ แข่งขัน ทั้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม
2. สื่อมวลชนสามารถกำหนดสถานภาพที่ถูกต้องตามที่กำหนดตามตัวบทกฎหมาย
3. ข่าวสารเป็นช่องทางสำหรับการชักจูงใจและเร้าระดมทางการเมือง
4. สื่อมวลชนสามารถช่วยให้สภาพสังคมดำรงอยู่ได้ตลอดไป
5. สื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการเสนอความพึงพอใจในทุกระดับ ซึ่งเป็นการณ์ให้
คุณค่าและความพึงพอใจในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในสังคม (Mc
Ouail, 1984 : 50)

พัฒนาการของสื่อต่าง ๆ ก่อให้เกิดศักยภาพในการเสริมสร้างสถาบันประชาธิปไตย
สื่อมวลชนเปิดโอกาสสำหรับประชาชนที่จะได้รับข่าวสารทางการเมือง มีโอกาสติดตามกิจกรรม
ทางการเมืองของรัฐบาลและนักการเมือง ผู้นำทางการเมืองก็จะได้รับทราบถึงวิธีการในการ
สื่อสารและทำความเข้าใจกับประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

สื่อมวลชนจะได้รับความมั่นใจในการขยายโอกาสในการเสนอข่าวสารทางการเมือง
การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สื่อมวลชนจะเสนอข้อมูล ข่าวสารทางสังคม เศรษฐกิจ
การเมือง ที่ดีกว่าตามความรับผิดชอบในฐานะสื่อมวลชน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาตรวัดแบบกัตต์แมน เป็นรูปแบบของการวัดที่ทำให้ผู้ศึกษาสามารถทราบถึงแบบแผนจากชุดของคำถามและคำตอบว่า ผู้ตอบเห็นด้วยในข้อใดบ้างได้อย่างถูกต้อง ชุดของคำถามที่ผ่านการกลั่นกรองแล้วสามารถนำมาเรียงอันดับความเข้มข้นและมีลักษณะสอดคล้องกันไปอย่างมีความหมาย เช่น ชุดของคำถามที่ใช้วัดระยะทางทางสังคม (social distance) คำถามที่สร้างขึ้นโดย Bogardus จะมีลักษณะความเข้มข้นจากมากไปหาน้อยตามลักษณะการเรียงคำถาม ซึ่งมีระดับความสัมพันธ์ทางสังคม 8 ระดับ คือ

1. ยินดีแต่งงานด้วย
2. ยอมให้เป็นเพื่อนสนิท
3. ต้องการทำงานร่วมด้วย
4. ยอมให้เป็นเพื่อนบ้าน
5. ให้เป็นเพียงคนรู้จัก
6. ยอมให้เข้าประเทศ
7. ไม่ยอมให้เข้าประเทศ แต่ยอมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วย
8. ไม่ให้เข้าประเทศและไม่ยอมติดต่อด้วย

(Bogardus, 1925 : 299)

ชุดของคำถามเหล่านี้ ใช้ในการวัดอัตราการยอมรับทางสังคมที่คนบางกลุ่มมีต่อคนในกลุ่มอื่น

ผลการวิจัยของเขายพบว่า คนอเมริกันผิวขาวมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อคนอังกฤษ แคนาดา และยุโรปตอนเหนือ ใกล้เคียงมาก แต่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อคนยุโรปตอนใต้ เช่น อิตาลี และกรีก ห่างออกไป เมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ตอบพบว่า กลุ่มนักธุรกิจมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อเชื้อชาติต่าง ๆ ใกล้เคียงมากกว่ากลุ่มผู้มีอาชีพครู

ต่อมาได้มีการสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมน เพื่อใช้วัดทัศนคติทางการเมืองของบุคคล Campbell และคณะ (1954) (ใน Robison และคณะ, 1973) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักในฐานะพลเมืองโดยใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมน ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถาม 4 ข้อความดังนี้ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นคำถามเชิงปฏิเสธ

1. ท่านไม่จำเป็นต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หากท่านพอจะทราบว่าพรรคการเมืองที่ท่านสนับสนุน ไม่มีโอกาสชนะเลือกตั้ง
2. การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหลาย ๆ ครั้ง ไม่มีความสำคัญที่จะต้องไปร่วมใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
3. บุคคลอื่น ๆ จำนวนมาก ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้วท่านไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งก็คงไม่มีผลอะไร
4. หากบุคคลไม่สนใจว่าผลการเลือกตั้งจะออกมาเช่นไร เขาไม่ต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงก็ได้

เขาทำการศึกษาโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจากคนหลายกลุ่ม ซึ่งมีอายุในเกณฑ์ที่ใช้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในสหรัฐอเมริกา โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนตามพื้นที่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,021 ตัวอย่าง โดยวิธีการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาปรากฏว่ามีค่าของการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) เท่ากับ 0.96 มีค่า Guttman error สูงสุด 4% และพบว่าการใช้ตัวชี้วัดในเรื่องความตระหนักในฐานะพลเมืองนี้ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับตัวชี้วัดในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Matthews และ Prothro (1966) (ใน Robinson และคณะ, 1973) ทำการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและครอบครัวอยู่ใน 11 มลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

อเมริกันนิโกร	618 คน
อเมริกันผิวขาว	694 คน
และนักศึกษานิโกร	264 คน

การศึกษาดังนี้เป็นการวัดแบบแผนพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทางการเมืองที่เรียงลำดับจากระดับสูงสุดไปสู่ต่ำสุด ดังนี้

1. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ
2. การช่วยรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง
3. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

4. การพูดคุยสนทนา และการอภิปรายกันอย่างไม่เป็นทางการในเรื่องราว หรือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องทางการเมือง

5. การที่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลจากการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนายในพวกผิวขาวมีค่าเท่ากับ 0.98 ในพวกนิโกรมีค่าเท่ากับ 0.95 หากเปรียบเทียบแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างชนผิวขาวและชนผิวดำ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนผิวขาวจะมีแบบแผนเป็นไปตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนมากกว่าและชัดเจนกว่าชนผิวดำ เพราะค่าของความคลาดเคลื่อน (Guttman error) ในชนผิวดำมีมากกว่าชนผิวขาว และความคลาดเคลื่อนในชนผิวขาว คือ การพูดคุยสนทนากันในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง ส่วนชนผิวดำพบว่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่การไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Matthews and Prothro ใน Robinson and others, 1973 : 423-435)

Barnes และคณะ (1979) ทำการศึกษาวิจัยเก็บข้อมูลจากประชาชนใน 5 ประเทศ คือ เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน และออสเตรเลีย โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประเทศดังกล่าวตามจำนวนดังนี้ 1,201 คน 1,802 คน 1,719 คน 2,307 คน และ 1,584 คน ตามลำดับ

ในการศึกษาดังนี้ได้สร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมนชั้นวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทางการเมืองที่เรียงลำดับจากสูงสุดไปสู่น้อยที่สุด ดังนี้

1. การสละเวลาเพื่อการทำงานให้แก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
2. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมือง
3. การเข้าร่วมชุมนุมหรือรวมกลุ่มในทางการเมือง
4. การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น
5. การชักชวนเพื่อนฝูงให้ไปเลือกตั้ง
6. การพูดคุยสนทนาในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกับบุคคลอื่น ๆ
7. การอ่านข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนายของประเทศต่าง ๆ เป็นดังนี้

เนเธอร์แลนด์ 0.95

อังกฤษ 0.95

สหรัฐอเมริกา	0.91
ออสเตรเลีย	0.94
เยอรมัน	0.94

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศตะวันตกซึ่งปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปตามมาตรฐานแบบกัตต์แมน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษ ในสหรัฐอเมริกาพบว่ามีความคลาดเคลื่อนของแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด (Barnes and others, 1979 : 84-87)

ประสิทธิ์ สันติกาญจน์ (2530) ได้ศึกษาเรื่อง "การเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยกำหนดสมมติฐานว่าการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจะเป็นไปตามแบบแผนกัตต์แมน โดยใช้ชุดของข้อความดังต่อไปนี้

1. การให้ความสนใจในข่าวสารทางการเมือง
2. การพูดคุยสนทนากันในเรื่องราวที่เกี่ยวกับทางการเมือง
3. การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
4. การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองของผู้สมัครเข้ารับการ

เลือกตั้ง

5. การชักชวนบุคคลอื่น ๆ ที่รู้จัก ไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

ผลจากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย ปรากฏว่ามีความคลาดเคลื่อน 160 แห่ง และค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนายเท่ากับ 0.758 แสดงให้เห็นว่าลักษณะของคำตอบมีแบบแผนที่ไม่สอดคล้องต้องกัน คือ มีความคลาดเคลื่อนเกินกว่า 10% ของคำตอบทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนในกรุงเทพมหานครไม่มีลักษณะที่เป็นการสะสมและมีมิติเดียวตามแบบแผนกัตต์แมน (ประสิทธิ์ สันติกาญจน์, 2530: 100-101)

Nie, Powell และ Prewitt (1969) ได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี เม็กซิโก พบว่าในตัวแปรเกี่ยวกับความตระหนักในฐานะพลเมือง พบว่าบุคคลยังมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจะตระหนักในคุณค่าของระบบการเมือง และมีแนวโน้มที่เห็น

ด้วยกับการที่จะร่วมกิจกรรมในทางการเมือง ในทุกประเทศพบว่าประมาณ 10-22% ของความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะสามารถอธิบายได้โดยตัวแปรแทรกซ้อนที่สำคัญ คือ ความตระหนักในฐานะพลเมืองซึ่งเกิดจากบุคคลเกิดการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และควมมีประสิทธิภาพทางการเมือง กล่าวได้ว่า แรงจูงใจเกิดจากความรู้สึกเป็นภาระรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากบุคคลนั้นมีความ โน้มเอียงที่จะรับรู้ข่าวสารทางการเมือง นำไปสู่ความมั่นใจในความคาดหวังทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลทางอ้อมต่อบุคคลในความคิด ความเชื่อ ทางการเมืองในด้าน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ซึ่งตัวชี้วัด ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อสอบถามผู้ตอบว่า เขาได้ติดตามข่าวสารการเมืองทั่ว ๆ ไปเช่นไร ตลอดจนการติดตามอย่างใกล้ชิดผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ พบว่าหากระดับการรับรู้ข่าวสารการเมืองในระดับสูงขึ้น ถือเป็นความตระหนักในทางการเมืองของบุคคล ซึ่งจะเบ่งพื้นฐานและสิ่งเร้าให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป (Nie, Powell and Prewitt, 1969 : 816-817)

Inkeles (1969) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในความตระหนักในฐานะพลเมืองของประชาชน 6 ประเทศ คือ อาร์เจนตินา ชิลี อินเดีย อิสราเอล ไนจีเรีย และปากีสถานตะวันออก โดยกำหนดตัวชี้วัดถึงความตระหนักในฐานะพลเมือง 5 กลุ่ม คือ

ความจงรักภักดี (allegiance)

ความสนใจทางการเมือง (interest)

การรับรู้ข่าวสารการเมือง (information)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (participation)

ความมีเหตุผล (rationality)

ผลการศึกษาปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับความตระหนักในฐานะพลเมืองอย่างกระตือรือร้น (active citizenship) ในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2

ความตระหนักในฐานะพลเมือง (active citizenship)

	อาร์เจนตินา	ชิลี	อินเดีย	อิสราเอล	ไนจีเรีย	ปากีสถาน
ความจงรักภักดี (allegiance)	0.41	0.60	0.47	0.59	0.49	0.60
ความสนใจทางการเมือง (interest)	0.61	0.62	0.62	0.61	0.63	0.64
การรับรู้ข่าวสาร (information)	0.70	0.75	0.70	0.61	0.64	0.66
การมีส่วนร่วม (participation)	0.52	0.53	0.59	0.58	0.60	0.58
ความมีเหตุผล (rationality)	0.48	0.63	0.56	0.56	0.55	0.46

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักในฐานะพลเมืองของประชาชนในทุกประเทศที่ทำการศึกษาคือ การรับรู้ข่าวสาร อันดับรองลงมา คือ ความสนใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Inkeles, 1969 : 1128)

Olsen (1972) ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเก็บข้อมูลจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 750 คน จากทั้งเขตเมืองและรอบ ๆ เมืองของมลรัฐ Indiana โดยศึกษาจากการที่บุคคลไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปในปี 1960 ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี 1964 และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี 1966

ผลการศึกษาปรากฏว่า ในด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล พบว่าบุคคลยังมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม สูง โดยพิจารณาจากระดับการศึกษา สถานภาพทางอาชีพ และรายได้ประจำปี ก็ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูงตามไปด้วย

ซึ่งผลสรุปจากการศึกษาในการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้ง 3 ครั้ง จะเห็นได้ว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ มีค่าอัตราส่วนสหสัมพันธ์ดังนี้

ระดับการศึกษา	=	0.26
สถานภาพทางอาชีพ	=	0.21
รายได้	=	0.19

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งกับการ ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยควบคุมตัวแปรที่เหลืออีก 2 ตัว ปรากฏว่าระดับการศึกษาและสถานภาพทางอาชีพ ยังคงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนระดับรายได้ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อควบคุมตัวแปรทางด้านระดับการศึกษาและสถานภาพทางอาชีพ

ในด้านความตระหนักในฐานะพลเมืองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อชุมชน ปรากฏว่าประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ค.ศ. 1960	คิดเป็นร้อยละ	95
ค.ศ. 1964	คิดเป็นร้อยละ	96
ค.ศ. 1966	คิดเป็นร้อยละ	86

ตามลำดับ ซึ่งถือว่าบุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนในระดับสูง และพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในปี ค.ศ. 1960, 1964 และ 1966 โดยมีค่าอัตราส่วนสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.30, 0.30 และ 0.28 ตามลำดับ

ในด้านการรับรู้ข่าวสารการเมืองและการแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการ ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าอัตราส่วนสหสัมพันธ์ดังนี้

ในการแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง	=	0.27
การรับรู้ข่าวสารการเมือง	=	0.33

ซึ่งมีค่าของความสัมพันธ์ในอัตราที่ใกล้เคียงกับตัวแปรอื่น ๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ (Olsen, 1972 : 326-327)

Kalaycioglu และ Turan (1981) ได้ทำการศึกษากิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน 3 ประเทศ คือ เคนยา เกาหลี และตุรกี โดยจำแนกกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท คือ

- กิจกรรมการณรงค์ในการเลือกตั้ง (campaign activity)
- กิจกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting activity)
- กิจกรรมการอภิปรายและการติดต่อทางการเมือง (discussing and contacting)

ซึ่งผลจากการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3

กิจกรรมการณรงค์ในการเลือกตั้ง

	เคนยา	เกาหลี	ตุรกี
การร่วมประชุมทางการเมือง	0.56	0.20	0.54
การเชิญชวนบุคคลอื่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	0.88	0.51	0.57
การเป็นสมาชิกขององค์การหรือพรรคการเมือง	0.26	-	0.37
การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองในช่วงรณรงค์หาเสียง	0.58	0.78	0.83

ตารางที่ 4

กิจกรรมการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

	เคนยา	เกาหลี	ตุรกี
ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด	0.75	0.59	0.60
ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งก่อนหน้าครั้งสุดท้าย	0.74	0.24	0.63

ตารางที่ 5

กิจกรรมการอภิปรายและการติดต่อทางการเมือง

	เคนยา	เกาหลี	ตุรกี
อภิปรายถึงปัญหาของชุมชนกับเพื่อนบ้าน	0.59	0.65	0.55
แสดงความคิดเห็น เรื่องปัญหาชุมชนกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง	-	0.55	0.39
อภิปรายถึงปัญหาระดับชาติกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง	0.28	0.31	0.30

(Kalaycioglu and Turan, 1981 : 130-131)

Zipp และคณะ (1982) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดตัวแปรอิสระคือ

- สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จากการพิจารณารายได้ การศึกษา และอาชีพ
- ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (psychological characteristics)
- ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy)
- ความตระหนักในฐานะพลเมือง (citizen duty)
- ปัจจัยด้านการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง (party contact)

ส่วนตัวแปรตามคือ

- การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (voting activity)
- การรณรงค์ในการเลือกตั้ง (campaign activity)

ผลการศึกษาพบว่าในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

1. ผลของการมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับอย่างมีนัยสำคัญที่ทำให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากว่าบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง

2. บุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่ามีประสิทธิภาพในทางการเมืองสูงกว่า และมีความตระหนักในฐานะพลเมืองสูงกว่า จะไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเลือกตั้งสูงขึ้น

3. การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และไม่มีผลกระทบต่อปัจจัยด้านสถานภาพทางอาชีพและรายได้

ส่วนความมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความตระหนักในฐานะพลเมือง จะมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่มีผลกระทบแต่อย่างใดกับสถานภาพทางอาชีพและรายได้

ในการรณรงค์หาเสียงพบว่า

1. สิ่งที่เป็นผลกระทบอย่างสำคัญของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับพรรคด้วย

2. ผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า จะมีความรู้สึกในความมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่า และผู้ที่ตระหนักในฐานะพลเมืองสูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมรณรงค์หาเสียงมากขึ้นด้วย

3. การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและปัจจัยทางด้านจิตวิทยาจะมีผลกระทบในระดับปานกลางในความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม กับกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Zipp และคณะ, 1982 : 1140-1153)

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1   ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นแบบแผน
มาตรวัดแบบกัตต์แมน

สมมติฐานข้อที่ 2   บุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีส่วน
ร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3   ความตระหนักในฐานะพลเมืองมีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัด
แบบกัตต์แมน

สมมติฐานข้อที่ 4   การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัด
แบบกัตต์แมน

ระเบียบวิธีวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทที่ผ่านมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยสามารถกำหนดตัวแปรในการศึกษา และสมมติฐานในการวิจัย ตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้จะเน้นในเรื่องระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัย และแนวทางในการวิเคราะห์เป็นจุดสำคัญ เนื่องจากผู้ศึกษาวิจัยเลือกใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมนในการวัดระดับและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

รายละเอียดในบทนี้จะแสดงให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัยหรือแบบแผนในการศึกษา เพื่อให้เห็นแนวทางปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการวิจัย และให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ รายละเอียดของบทนี้จะแบ่งแยกออกเป็น ส่วนต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. นิยามเชิงปฏิบัติการ การวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษา และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. ประชากรในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์และประเภทของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นิยามเชิงปฏิบัติการ

การวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษาและการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) ประกอบไปด้วย

- สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic status)

- ความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness)
- การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (political attentiveness)

1.2 ตัวแปรตาม (dependent variable)

- การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation)

นิยามเชิงปฏิบัติการ (operational definition) ของตัวแปรอิสระ

ก. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ระดับรายได้ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางอาชีพในปัจจุบันของบุคคล

การวัดและการคำนวณให้คะแนน

1. ระดับรายได้ จัดแบ่งได้ดังนี้

	ระดับคะแนน
ต่ำกว่า 3,000 บาท	1
3,001 - 5,000	2
5,001 - 7,000	3
7,001 - 9,000	4
9,001 - 14,000	5
11,001 - ขึ้นไป	6

2. ระดับการศึกษา

- จบการศึกษามัธยมศึกษา 1
- จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2
- จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 3
- เคยศึกษาในวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย หรือจบระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า 4
- จบปริญญาตรี หรือสูงกว่า 5

3. สถานภาพทางอาชีพ แบ่งตามการจัดจำแนกบุคคลตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Power, 1983)

3.1 กรรมกรรับจ้างทั่วไป (แบก หาม ขุด ฯลฯ)

- กรรมกรโรงงาน (ระดับต่ำสุด)
- พนักงานบริการ (พนักงานรับใช้, คนใช้, พนักงานเสิร์ฟอาหารเครื่องดื่ม)
- พนักงานสถานีบริการน้ำมัน
- กระเป๋ารถเมล์ สองแถว
- สามล้อ หาบเร่ รถเข็น
- ลูกจ้างตามบ้าน
- ลูกจ้างในบ่อปลา ฟาร์มหมู ฟาร์มโค ฯลฯ 1

3.2 - ข้าราชการระดับ 1-2

- เสมียนพนักงานบริษัท, ธนาคาร, ห้างสรรพสินค้า, แคชเชียร์ร้านอาหาร
- ผู้ควบคุมงานระดับต้น (foreman)
- เกษตรกรซึ่งเช่าที่ดินทำกิน
- ช่างฝีมือ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ หรือ/และ พันสี ปะฉุ
- ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ แอร์ ตู้เย็น
- ช่างตัดผม ตัดเสื้อ เสริมสวย
- ช่างงานศิลป์ 2

3.3 - ข้าราชการระดับ 3-6

- ครูโรงเรียนรัฐบาล เอกชน ผู้ทำหน้าที่ครูผู้สอน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ ระดับประจำแผนก
- เจ้าของร้านอาหาร ภัตตาคาร คูหาเด็ยว
- เจ้าของร้านค้า

- พ่อค้าคนกลางรับซื้อ-ขายผลิตผลทางการเกษตร
- สำนักงานตัวแทนขายประกันชีวิต ประกันภัย
- เกษตรกร เจ้าของกิจการเกษตรไม่น้อยกว่า 50 ไร่ แต่ไม่เกิน 100 ไร่
- เจ้าของหรือหุ้นส่วนกิจการที่ใช้ฝีมือ (ช่างซ่อม, ตัดตั้ง, ออกแบบ ฯลฯ)

3

3.4 - แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ เกษตรกร
(เจ้าของกิจการ)

- ผู้นิเทศาหัวหน้าศาล อัยการจังหวัด
- นักกฎหมาย ทนายความ (เจ้าของสำนักงาน)
- หัวหน้าส่วนราชการส่วนจังหวัดตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป
- พนักงานรัฐวิสาหกิจระดับหัวหน้าส่วนจังหวัด
- ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี, เทศมนตรี)
- ผู้บริหารโรงเรียน, สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่
- ผู้จัดการธนาคาร บริษัท สำนักงาน
- เจ้าของ ผู้จัดการซื้อขายที่ดินและอาคารที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ
- ผู้มีรายได้จากทรัพย์สิน (ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น)
- เกษตรกรเจ้าของกิจการเกษตรขนาดใหญ่
มากกว่า 100 ไร่

4

ข. ความตระหนักในฐานะพลเมือง หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าคุณคณทุกคนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงว่ากิจกรรมทางการเมืองเช่นนั้นจะให้ผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่

ตัวชี้วัดความตระหนักในฐานะพลเมืองของคุณคณจะกำหนดเป็นมาตรวัด โดยมีข้อความหรือคำถามที่จะใช้วัดดังต่อไปนี้

1. ในฐานะพลเมือง บุคคลมีความเชื่อว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์กับวิถีชีวิตของตน
2. ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
4. ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องยอมรับว่าระบอบการปกครองที่เป็นอยู่เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม
5. ในระบอบประชาธิปไตย บุคคลต้องใช้สติปัญญาคิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสภา
6. ในฐานะพลเมือง บุคคลควรมีความเข้าใจในความหมายของประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

ค. การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังส่วนอื่น ๆ ของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมและระบบการเมือง (Rush and Althoff, 1971 : 160)

ตัวชี้วัดที่ใช้วัดเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จะกำหนดเป็นมาตรวัดโดยมีข้อความหรือคำถามที่ใช้วัดดังต่อไปนี้

1. หาโอกาสร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน
2. เข้าร่วมประชุม ฟังการอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองของพรรคการเมือง หรือสถาบันต่าง ๆ
3. ทำหน้าที่อาสาสมัคร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน เช่น สภาอาสาสมัคร
4. ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์ โดยสม่ำเสมอ

5. ติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจน
การดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาลโดยสม่ำเสมอ

นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรตาม (operational definition)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็น
ผู้กระทำกิจกรรมทางการเมืองในหลาย ๆ ลักษณะ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ซึ่ง
การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งถูกต้องตามกฎหมาย อันจะส่งผลถึงการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหาร
ประเทศ การมีตัวแทนเข้าไปควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลซึ่งกำหนดตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองไว้ดังนี้

1. การให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมือง
2. การไม่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
3. การไปร่วมฟังคำปราศรัยการณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง หรือผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง
4. การเชิญชวนบุคคลอื่น ๆ ให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
5. การสละเวลาเพื่อร่วมรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
6. การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนสนใจ

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเน้นความสำคัญของระเบียบวิธีที่นำมาใช้ในการ
ศึกษา คือ การใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมน ในการวัดระดับและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมือง
เมืองของประชาชน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมแบบหนึ่ง

สิ่งที่เราต้องการศึกษาในปรากฏการณ์ทางสังคม คงไม่มีความน่าเชื่อถือถ้าหาก
ปราศจากพื้นฐาน หรือโครงสร้างทางทฤษฎีที่น่าเชื่อถือด้วย ทฤษฎีจะเป็นสิ่งรับรองสมรรถภาพ
ในการวัด และให้คำตอบที่มีคุณค่าและมีความหมาย

จากทฤษฎีเราสามารถกำหนดตัวชี้วัดซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความเที่ยงตรงและความน่า
เชื่อถือในเรื่องที่ศึกษา และสามารถเข้าใจถึงเหตุและผลของปรากฏการณ์ทางสังคมที่ศึกษา

และตัวชี้วัดที่มีลักษณะเชิงประจักษ์ในการศึกษาและวัดทัศนคติ ก็คือ การกำหนด และสร้าง
มาตรวัด (scale) ขึ้นมาใช้

จุดมุ่งหมายของการใช้มาตรวัด (purposes of scaling)

จุดมุ่งหมายสำคัญของการใช้มาตรวัดมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อทดสอบสมมติฐานซึ่งผู้วิจัยกำหนดนั้น
2. เพื่อใช้อธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา
3. เพื่อพัฒนาการสร้างมาตรวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างมาตรวัดแบบมิติเดียว

(unidimensional scale) ซึ่งสามารถกำหนดระดับคะแนนของแต่ละบุคคลที่เราทำการศึกษา
ได้ และคะแนนเหล่านี้สามารถนำมาอธิบายถึงระดับของทัศนคติที่ต้องการวัดได้ (Weisberg,
1974 : 743-776)

มาตรวัดแต่ละแบบจะมีลักษณะการใช้แตกต่างกันออกไป อาจจะใช้วัดทัศนคติของบุคคล
เน้นเรื่องที่ต้องการศึกษา หรือวัดทั้งทัศนคติของบุคคลและสิ่งที่ต้องการศึกษาควบคู่กันไป

มาตรวัดแบบกัตต์แมนเป็นรูปแบบของการวัดทั้งบุคคลและสิ่งที่ต้องการศึกษา ข้อมูลที่
ได้จากการรวบรวมสามารถนำมากำหนดเป็นค่าคะแนนได้

มาตรวัดแบบกัตต์แมน (Guttman Scaling)

ในทางสังคมศาสตร์ มาตรวัดซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีก็ได้แก่ Thurstone Scales,
Likert Scales และ Guttman Scales

มาตรวัดแบบ Guttman เป็นมาตรวัดที่ได้นำมาขึ้นชื่อโดย Louise Guttman ซึ่ง
ได้พิจารณาเห็นว่าทั้ง Thurstone Scales และ Likert Scales ไม่สามารถกำหนด
ลักษณะของทัศนคติต่าง ๆ ให้เป็นไปในลักษณะต่อเนื่องในทิศทางเดียวกันได้

มาตรวัดแบบกัตต์แมนอาจเรียกได้หลายชื่อ เช่น

scalogram analysis

cumulative scaling หรือ

unidimensional scaling

ซึ่งรูปแบบของมาตรวัดจะถูกกำหนดขึ้น โดยมีจุดประสงค์ให้ข้อความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ต้องการศึกษา และคำตอบที่ผู้ถูกศึกษาตอบมานั้นจะต้องมีแบบแผนเป็นลักษณะสะสม (cumulative dimension)

จึงพอสรุปได้ว่า มาตรวัดแบบกัตต์แมนมีฐานคติสำคัญ 2 ประการ คือ

1. มาตรวัดแบบกัตต์แมนมีลักษณะเป็นมาตรวัดมิติเดียว (unidimensional)

Edwards (1957 : 172) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า

ในกรณีของการวัดทัศนคติ เราอาจจะกล่าวได้ว่า บุคคลหนึ่งมีคะแนนสูงกว่าอีกบุคคลหนึ่ง โดยพิจารณาจากการที่บุคคลนั้นเลือกข้อความในชุดของข้อความทั้งหมดมากกว่าบุคคลอื่น ๆ และหากการวัดทัศนคติสามารถทำเช่นนั้นได้ ชุดของข้อความของการวัดทัศนคติดังกล่าวก็จะมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบมิติเดียว

2. มาตรวัดแบบกัตต์แมนจะมีลักษณะสะสม (cumulativity) คือ ผู้ตอบที่เห็นด้วยกับข้อความแรก อาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความถัดไป 2, 3, 4 สอดคล้องกันไปตามลำดับ ไม่ควรที่ผู้ตอบจะเห็นด้วยกับข้อความที่ 3 โดยไม่เห็นด้วยกับข้อความ 1, 2 ซ้ำกัน ดังนั้น คะแนนที่ได้จากมาตรวัดแบบนี้จึงมีแบบแผนเป็นคะแนนสะสม

มาตรวัดแบบกัตต์แมนกับการวัดทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

Milbrath และ Goel ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation : How and Why do People Get Involved in Politics) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีโครงสร้างที่ค่อนข้างแน่นอนและมีลักษณะเป็นลำดับลดหลั่นลงมาจากระดับสูงสู่ระดับต่ำ (hierarchical) และบุคคลที่มีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง ก็มักจะผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่ำด้วย

ส่วนผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ก็มักมีแบบแผนของการมีส่วนร่วมในระดับต่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของเวลา พลังงาน และเงิน ซึ่งเป็นความจำเป็นซึ่งแต่ละบุคคลต้องตระหนัก

Milbrath และ Goel ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับสูงไปสู่ระดับต่ำสุดไว้ดังนี้

1. การดำรงตำแหน่งในหน่วยงานของรัฐและในพรรคการเมือง
2. การสมัครเป็นผู้รับเลือกตั้งเพื่อที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในหน่วยงานของรัฐและพรรคการเมือง
3. การเป็นผู้ประสานงานหาเงินสนับสนุนพรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
4. การเข้าร่วมประชุมระดับหัวหน้าพรรคการเมือง หรือการประชุมวางแผนดำเนินงานการเมือง
5. การเป็นสมาชิกระดับผู้มีบทบาทของพรรคการเมือง
6. การอุทิศเวลาในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
7. การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง
8. การบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
9. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำพรรคการเมือง
10. การติดกระดุมหรือแผ่นป้ายหาเสียงของพรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งบนสื่อผ้าหรือรถยนต์
11. การพยายามพูดจาชักชวนให้บุคคลอื่นไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
12. การอภิปราย หรือการพูดคุยเรื่องการเมือง
13. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
14. การรับทราบข่าวสารหรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ทางการเมือง
15. การไม่สนใจในทางการเมือง (Milbrath and Goel, 1977 : 18-19)

ส่วน Nie และ Verba ได้จัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 10 อันดับ ดังนี้

1. ดำรงตำแหน่งสมาชิกพรรคหรือองค์การทางการเมือง
2. บางโอกาสให้การสนับสนุนด้านการเงินต่อพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในระหว่างการรณรงค์หาเสียง

3. จัดตั้งกลุ่มหรือองค์การในการพยายามแก้ปัญหาในระดับชุมชนท้องถิ่น
4. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ
5. เข้าร่วมประชุมทางการเมืองอย่างน้อย 1 ครั้ง หรือร่วมชบวนรณรงค์หาเสียง

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

6. ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นในเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ
7. ทำงานอย่างขยันขันแข็งที่จะช่วยเหลืองานพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในระหว่างการเลือกตั้ง

8. พยายามชักชวนบุคคลอื่น ให้ลงคะแนนเสียงตามที่ตนแนะนำ
9. ทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในความพยายามที่จะแก้ปัญหาชุมชน
10. เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเกี่ยวข้องกับองค์การอย่างน้อยหนึ่งองค์การในการแก้ปัญหา

ของชุมชน (Nie and Verba, 1972 : 31)

จากลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า กิจกรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นระดับลดหลั่นตามลำดับและสามารถกำหนดเป็นมาตรวัดแบบกัตต์แมนได้

การวิเคราะห์และการกำหนดความเชื่อมั่นของมาตรวัดแบบกัตต์แมน

เนื่องจากมาตรวัดแบบกัตต์แมนมีลักษณะแตกต่างจากมาตรวัดแบบอื่น ๆ จึงต้องมีวิธีการเฉพาะ เพื่อขจัดความผิดพลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้ในมาตรวัดใหม่น้อยที่สุด Guttman จึงได้เสนอวิธีการตรวจสอบความคงที่ภายใน (internal consistency) ของชุดของคำถามที่สร้างขึ้นเป็นมาตรวัด โดยประเมินว่า คำถามเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพในการกำหนดทำนายถึงกลไกที่มีอยู่ในตัวบุคคล (built-in mechanism) ให้ปรากฏออกมาโดยลำดับได้อย่างไร

มาตรวัดแบบนี้จึงมีประสิทธิภาพในการนำเสนอสิ่งที่อยู่ในจิตใจของบุคคล เพื่อนำมาทำนาย (reproduce) ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติ ซึ่งเป็นการแปลงทัศนคติของบุคคล ให้ปรากฏออกมาในรูปของคะแนนตามมาตรวัดที่สร้างขึ้น

การที่จะกำหนดความเชื่อมั่นของมาตรวัดว่ามีมากน้อยเพียงใด ก็จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility)

หากชุดของคำถามที่ถูกสร้างขึ้นใช้เป็นเครื่องมือวัด มีค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนายสูงเกินกว่า 0.90 ก็ถือว่ามาตรวัดหรือเครื่องมือวัดอันนั้นมีประสิทธิภาพในการกำหนดทำนายดีเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้

สูตรในการหาค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility)

$$\begin{aligned} \text{C.R.} &= 1 - \frac{\text{number of errors}}{\text{items} \times \text{respondents}} \\ &= 1 - \frac{\text{จำนวนข้อผิดพลาดทั้งหมด}}{\text{จำนวนข้อความ} \times \text{จำนวนผู้ตอบ}} \end{aligned}$$

การกำหนดความคลาดเคลื่อนในการตอบ (errors)

ในการสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมนนั้น จะมีการกำหนดชุดของข้อความที่มีลักษณะเป็นลำดับต่อเนื่องตามความสำคัญมาก-น้อยในมิติเดียว และมีทิศทางของแบบแผนการตอบที่สอดคล้องกันไป ดังนั้น หากจะกำหนดให้ชุดของข้อความที่สร้างขึ้นเป็นมาตรวัดแบบกัตต์แมนที่สมบูรณ์แบบ คำตอบของผู้ตอบจะต้องมีลักษณะดังตัวอย่าง

ตารางที่ 6

ตารางแสดงแบบแผนการตอบตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน

คะแนนที่ได้	เห็นด้วย (1)	ไม่เห็นด้วย (0)
	4 3 2 1	4 3 2 1
4	1 1 1 1	
3	1 1 1	0
2	1 1	0 0
1	1	0 0 0
0		0 0 0 0

หากแบบแผนการตอบเป็นเช่นนี้ ถือว่าเครื่องมือนี้อาจมีความสมบูรณ์หรือมีความสามารถในการกำหนดทำนาย (reproducibility) 100% หรือมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) = 1.00 แต่ในสภาพที่เป็นจริงแบบแผนการตอบไม่เป็นไปตามลำดับและรูปแบบที่สมบูรณ์ดังตัวอย่าง อาจจะมีการสลับที่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง เช่น

ตารางที่ 7

ตารางแสดงแบบแผนความคลาดเคลื่อนในการตอบ

คะแนน	ข้อความที่			
	4	3	2	1
4	1	1	1	1
3	1	1	0	1
2	0	0	1	1
1	0	0	0	1
0	0	0	0	0

ในกลุ่มผู้ที่ได้คะแนน 3 คำตอบที่สมบูรณ์นั้นควรจะเป็นดังนี้ 0 1 1 1 คือ เห็นด้วยกับข้อความที่ 1, 2, 3 แต่ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ 4 แต่คำตอบที่ได้ผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ 2 เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ถือว่ามีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 1 จุด ซึ่งเป็นผลให้ความสามารถในการกำหนดทำนายลดน้อยลง โดยปกติในการกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนจะผิดพลาดในการตอบได้ไม่เกิน 10% ซึ่งหมายความว่าผู้วิจัยสามารถจะคาดคะเนแบบแผนของการตอบได้อย่างถูกต้องถึงร้อยละ 90

การสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมน

ในการสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมนเพื่อใช้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น การที่จะกำหนดชุดของข้อความที่เหมาะสม ชัดเจน และเป็นลำดับของกิจกรรมทางการเมืองนั้น จะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ เนื่องจากความมีลักษณะเฉพาะของประเทศนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างกันในความหมายของแต่ละพฤติกรรมทางการเมือง ดังนั้น

การสร้างชุดของข้อความในการสร้างมาตรวัดที่จะสอดคล้องกับสภาพที่จะศึกษา จึงควรจะขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางสังคมและการเมืองของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ (Barnes, 1979 : 537)

ในการศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยจะต้องสร้างแบบสอบถามเป็นชุดของข้อความทั้งหมด 3 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไป

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

ซึ่งในการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย จะทำการศึกษากการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป ส่วนการสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมนเพื่อศึกษาแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายใต้ปัจจัยในเรื่องความตระหนักในฐานะพลเมืองมีปรากฏเพียงงานของ Campbell (1954) และคณะเท่านั้น ส่วนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษามาก่อนหน้านี้ ในการศึกษาวิจัยจึงต้องสร้างแบบสอบถามเพิ่มเติมขึ้นใหม่อีก 1 ชุดเพื่อนำไปใช้ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นชุดของข้อความซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ชุด

ชุดที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 7 ข้อความ คือ

- 1.1 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางราชการหรือนักการเมืองในการแก้ไขปัญหาของชุมชน
- 1.2 การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่สนใจ
- 1.3 การเชิญชวนบุคคลอื่น ๆ ให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- 1.4 การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
- 1.5 การให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมือง

- 1.6 การไปร่วมฟังคำปราศรัย การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 1.7 การสละเวลาเพื่อร่วมรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ชุดที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง ประกอบด้วย 6 ข้อความ คือ

- 2.1 ในฐานะพลเมือง บุคคลมีความเชื่อว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็น และก่อให้เกิดประโยชน์กับวิถีชีวิตของคน
- 2.2 ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.3 ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
- 2.4 ในฐานะพลเมือง บุคคลต้องยอมรับว่าระบอบการปกครองที่เป็นอยู่เป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม
- 2.5 ในระบอบประชาธิปไตย บุคคลต้องใช้สติปัญญาคิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสภา
- 2.6 ในฐานะพลเมือง บุคคลควรมีความเข้าใจในความหมายของประชาธิปไตยเป็นอย่างดี

ชุดที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 5 ข้อความ คือ

- 3.1 หาโอกาสร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ อยู่เสมอ
- 3.2 เข้าร่วมประชุม ฟังการอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองของพรรคการเมืองหรือสถาบันต่าง ๆ

- 3.3 ทำนมีโอกาสนันทนา แลกเปลียนความคิดเห็นทางการเมือง
กับสมาชิกในชุมชน เช่น สภากาแพ ชมรม กลุ่ม
- 3.4 ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน ราย
สัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์ โดยสม่ำเสมอ
- 3.5 ติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้าน
เมือง ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล
โดยสม่ำเสมอ

ตารางที่ 8

ตารางกิตต์แมน แสดงผลการทดสอบแบบสอยยาม

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ITEM..	POLPART9	POLPART7	POLPART6	POLPART4	POLPART5	POLPART4	POLPART1	POLPART2	POLPART3	TOTAL									
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL
	I	ERR	I	ERR	I	ERR	I	ERR	I	ERR	I	ERR	I	ERR	I	ERR	I	ERR	
P	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
S	9	1	0	5	1	0	5	1	0	5	1	0	5	1	0	5	1	0	5
C	I	ERR		I		I		I		I		I		I		I		I	
A	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
L	8	1	0	1	1	0	9	1	0	9	1	0	9	1	0	9	1	0	9
E	I		I	ERR		I		I		I		I		I		I		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
7	1	18	1	4	15	1	6	13	1	6	13	1	2	17	1	0	19	1	18
	I		I	ERR		I		I		I		I		I		I		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
6	1	10	1	10	1	1	8	3	1	10	1	0	11	1	0	11	1	1	10
	I		I		I	ERR		I		I		I		I		I		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
5	1	36	0	1	35	1	1	34	2	1	35	1	2	34	1	35	0	36	36
	I		I		I		I	ERR		I		I		I		I		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
4	1	28	0	1	28	0	1	27	1	1	16	12	1	8	3	25	1	27	28
	I		I		I		I		I		I	ERR		I		I		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
3	1	11	0	1	11	0	1	11	0	1	10	1	1	8	3	8	1	10	11
	I		I		I		I		I		I		I	ERR		I		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
2	1	5	0	1	5	0	1	4	1	1	4	1	1	5	0	1	5	0	1
	I		I		I		I		I		I		I		I	ERR		I	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1
	I		I		I		I		I		I		I		I		I	ERR	
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
	I		I		I		I		I		I		I		I		I		
SUMS	117	8	94	31	92	33	87	38	35	90	23	102	15	110	6	119	4	121	125
PCTS	94	6	75	25	74	26	70	30	28	72	18	82	12	88	5	95	3	97	
ERRORS	0	3	0	17	6	6	10	4	4	14	9	3	9	0	5	0	4	0	94

125 CASES WERE PROCESSED
 0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING
 STATISTICS..
 COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9164
 MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.0284
 PERCENT IMPROVEMENT = 0.0880
 COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.5130

ตารางที่ ๑

ตารางกัตต์แมน แสดงผลการทดสอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับความตระหนักในฐานพลเมือง

***** GUTTMAN SCALE (C SCALE) USING *****

CIMIND1 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND2 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND3 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND4 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND5 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND6 DIVISION POINT = 1.00

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	CIMIND6	CIMIND5	CIMIND1	CIMIND4	CIMIND2	CIMIND3	TOTAL
RESP..	0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1	0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1	0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1	0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1	0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1	0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1 0 1 1	
-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I							
C	I	I	I	I	I	I	I
S	6 I 0 63I 0 63I 0 63I 0 63I 0 63I 0 63I 63						
C	I-----ERRI	I	I	I	I	I	I
A	I	I	I	I	I	I	I
L	5 I 44 4I 3 45I 1 47I 0 48I 0 48I 0 48I 48						
E	I	I-----ERRI	I	I	I	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
	4 I 8 1I 3 6I 5 4I 1 8I 1 8I 0 9I 9						
	I	I	I-----ERRI	I	I	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
	3 I 4 0I 3 1I 0 4I 3 1I 1 3I 1 3I 4						
	I	I	I	I-----ERRI	I	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
	2 I 1 0I 1 0I 1 0I 0 1I 1 0I 0 1I 1						
	I	I	I	I	I-----ERRI	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
	1 I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0						
	I	I	I	I	I	I-----ERRI	I
	I	I	I	I	I	I	I
	0 I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0						
	I-----I-----I-----I-----I-----I-----I						
SUMS	57 68 10 115 7 118 4 121 3 122 1 124 125						
PCTS	46 54 8 92 6 94 3 97 2 98 1 99						
ERRORS	0 5 3 7 6 4 4 2 3 0 1 0 34						

125 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9547

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.8907

PERCENT IMPROVEMENT = 0.0640

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.5854

ตารางที่ 10

ตารางกัตต์แมน แสดงผลการทดสอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

```

***  *** GUTTMAN SCALE ( A SCALE ) USING ***
POLATT1          DIVISION POINT = 1.00
POLATT2          DIVISION POINT = 1.00
POLATT3          DIVISION POINT = 1.00
POLATT4          DIVISION POINT = 1.00
POLATT5          DIVISION POINT = 1.00
***  ***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE ***

ITEM.. POLATT5  POLATT4  POLATT3  POLATT1  POLATT2
RESP.. 0  1  0  1  0  1  0  1  0  1  0  1  1  TOTAL
-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I
A  I      I      I      I      I      I
S 5 I  0  29I  0  29I  0  29I  0  29I  0  29I  0  29I  29
C  I-----ERRI      I      I      I      I
A  I      I      I      I      I      I
L 4 I 20  13I 10  23I  1  32I  2  31I  0  33I  33
B  I      I-----ERRI      I      I      I
  I      I      I      I      I      I
  3 I 34  2I 35  1I  3  33I  0  36I  0  36I  36
  I      I      I-----ERRI      I      I
  I      I      I      I      I      I
  2 I 21  0I 21  0I 19  2I  2  19I  0  21I  21
  I      I      I      I-----ERRI      I
  I      I      I      I      I      I
  1 I  3  0I  3  0I  3  0I  2  1I  0  2I  3
  I      I      I      I      I-----ERRI
  I      I      I      I      I      I
  0 I  3  0I  3  0I  3  0I  3  0I  3  0I  3
  I-----I-----I-----I-----I-----I
SUMS  81  44  72  53  29  96  9  116  4  121  125
PCTS  65  35  58  42  23  77  7  93  3  97
ERRORS  0  15  10  1  4  2  4  1  1  0  38

125 CASES WERE PROCESSED
0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING
STATISTICS..
COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9392
MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.7776
PERCENT IMPROVEMENT = 0.1616
COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.7266

```

จากนั้นได้ทำการทดสอบแบบสอบถาม (pre-test) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลเมืองนันทวง จำนวน 125 คน โดยจำแนกตามสาขาอาชีพหลากหลายกันไป

ผลจากการทดสอบแบบสอบถาม (pre-test) ปรากฏค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) ดังนี้จากตารางที่ 8, 9, 10

ชุดที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าเท่ากับ 0.91

ชุดที่ 2 ความตระหนักในฐานะพลเมือง มีค่าเท่ากับ 0.95

ชุดที่ 3 การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีค่าเท่ากับ 0.93

จะเห็นได้ว่ามีความคลาดเคลื่อน (errors) ในการตอบไม่เกิน 10% จึงถือได้ว่าชุดของข้อความในแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด มีความน่าเชื่อถือ (reliability) เพียงพอที่จะนำไปใช้ในการศึกษาได้ และมีการจัดลำดับประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากอันดับต่ำสุด ไปสู่สูงสุดดังนี้

ชุดที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับ

ประเทศ

2. การให้ความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมือง

3. การพูดจาชักชวนบุคคลอื่น ๆ ให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง

4. การไปร่วมฟังคำปราศรัย การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมือง

หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

5. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ หรือนักการเมือง ในการแก้ไข

ปัญหาของชุมชน

6. การสละเวลาเพื่อร่วมรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้

สมัครรับเลือกตั้ง

7. การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนสนใจ

จากการทดสอบแบบสอบถาม ปรากฏว่าในกิจกรรมการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ที่คนสนใจมีจำนวนเพียง 4% ของจำนวนทั้งหมด จึงได้ตัดข้อความนี้ออกไปในการเก็บข้อมูลจริง

ชุดที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง

1. ในฐานะพลเมือง บุคคลมีความเข้าใจในความหมายของประชาธิปไตย เป็นอย่างดี
2. ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. ในระบอบประชาธิปไตย บุคคลต้องใช้สติปัญญาและความคิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสภา
4. ในฐานะพลเมือง บุคคลจะต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
5. ในฐานะพลเมือง บุคคลมีความเชื่อว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์กับวิถีชีวิตของตน
6. ในฐานะพลเมือง บุคคลต้องยอมรับว่าระบอบการปกครองที่เป็นอยู่เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

ชุดที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

1. ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์ โดยสม่ำเสมอ
2. ติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนงานดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล โดยสม่ำเสมอ
3. หาโอกาสร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน
4. ทำนมีโอกาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน เช่น สภากาแฟ ชมรม กลุ่ม
5. เข้าร่วมประชุม ฟังการอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองของพรรคการเมือง หรือสถาบันต่าง ๆ

2. ประชากรในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ บุคคลซึ่งมีที่อยู่อาศัยในจังหวัดพัทลุง ทั้งที่อยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และเป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของจังหวัดพัทลุง

เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่ ผู้ศึกษาวิจัยไม่สามารถกำหนดขอบเขตของประชากรได้แน่นอน ตลอดจนข้อจำกัดในเรื่องเวลาและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปได้โดยสะดวก เช่น ผู้ร่วมงาน เวลา และค่าใช้จ่ายในการศึกษาวิจัย จึงอาศัยการตัดสินใจตามความเหมาะสมของผู้ศึกษาวิจัยเป็นสำคัญ จึงใช้การสุ่มตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง (purposive sampling)

เหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ ในการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะดูว่าระดับและแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไป ว่ามีลักษณะเป็นไปตามแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนหรือไม่ ซึ่งจำเป็นต้องเน้นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและระดับสูงเป็นสำคัญ ซึ่งคนกลุ่มดังกล่าวนี้จะมีโอกาสกว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางการเมือง ซึ่งการจำแนกบุคคลได้จัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ก. กลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ได้แก่

- หัวหน้าส่วนราชการตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป
- พนักงานรัฐวิสาหกิจระดับหัวหน้าส่วนจังหวัด
- ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี, เทศมนตรี)
- ผู้บริหารโรงเรียน สถาบันการศึกษาขนาดใหญ่
- เจ้าของ ผู้จัดการ บริษัท ธนาคาร สำนักงาน
- ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระเฉพาะอย่าง เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์

เกษียณ นักกฎหมาย ทนายความ ฯลฯ

- เจ้าของ ผู้จัดการ ช่างขายที่ดินและอาคารที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ

- ผู้มีรายได้จากทรัพย์สิน (ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น)
  - เกษตรกรเจ้าของกิจการเกษตรขนาดใหญ่มากกว่า 100 ไร่
- ข. กลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับกลาง ได้แก่
- ข้าราชการส่วนจังหวัด ระดับ 3-6
  - พนักงานรัฐวิสาหกิจ ระดับประจำแผนก
  - ครู-อาจารย์ โรงเรียนรัฐบาล เอกชน ผู้ทำหน้าที่ครูผู้สอน
  - พ่อค้าคนกลางรับซื้อ-ขายผลิตผลทางการเกษตร
  - เจ้าของร้านอาหาร กิจตาดคารคูกุหาเต็ยว
  - เจ้าของร้านค้า
  - สำนักงานตัวแทนขายประกันชีวิต ประกันภัย
  - เกษตรกร เจ้าของกิจการเกษตรไม่น้อยกว่า 50 ไร่ แต่ไม่เกิน 100 ไร่
- ค. กลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำ ได้แก่
- ข้าราชการส่วนจังหวัด ระดับ 1-2
  - กรรมกรรับจ้างทั่วไป (แบกหาม ชุตถาก ฯลฯ)
  - กรรมกรโรงงาน (ระดับต่ำสุด)
  - พนักงานบริการ (พนักงานรับใช้ คนใช้ เสริฟอาหาร-เครื่องต้ม)
  - พนักงานสถานีบริการน้ำมัน
  - กระเป๋ารถเมล์ สองแถว
  - สามล้อ หาบเร่ รถเข็น
  - ลูกจ้างตามบ้าน
  - ลูกจ้างในบ่อปลา ฟาร์มหมู ฟาร์มโค ฯลฯ

กำหนดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 150 คน รวมเป็น 450 คน โดยประมาณ

3. วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถามควบคู่กับการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงและระดับกลาง ให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่วนผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามและกรอกรายละเอียดในแบบสอบถามพร้อม ๆ กันไป และก่อนออกจากงานสนามเพื่อเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการชี้แจงให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคนรับทราบถึงข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการสัมภาษณ์และเทคนิควิธีให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดความบกพร่องในเรื่องของข้อมูล

ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอน จำนวน 25 ข้อ คือ

1. ลักษณะของคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนตัวในเรื่อง เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย
2. ลักษณะคำถามที่จะใช้วัดตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา สถานภาพทางอาชีพ และระดับรายได้
3. ลักษณะคำถามที่จะใช้วัดตัวแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีการจัดอันดับตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน จำนวน 3 ชุด

3.1 แบบสอบถามซึ่งเป็นชุดของข้อความเพื่อวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป จำนวน 8 ข้อความ

3.2 แบบสอบถามซึ่งเป็นชุดของข้อความเพื่อวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับความตระหนักในฐานะพลเมือง จำนวน 6 ข้อความ

3.3 แบบสอบถามซึ่งเป็นชุดของข้อความเพื่อวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จำนวน 5 ข้อความ

แบบสอบถามตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนทั้ง 3 ชุด ซึ่งนำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐาน ตลอดจนขั้นตอนในการทดสอบขั้นต้นเพื่อนำมาปรับปรุงจนเหมาะสม มีค่าของการกำหนดทำนายไม่ต่ำกว่า 0.90 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลจริง แบบสอบถามที่สร้างขึ้นถูกนำไปใช้ทดสอบกับกลุ่มประชากรทั่วไป ซึ่งมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 125 ราย เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องในความรัดกุมในการใช้ถ้อยคำและความชัดเจนของคำถาม เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4. การวิเคราะห์และประเภทของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 อธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และอัตราส่วนร้อยละ (percentage) ประกอบกัน

4.2 การทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนายตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน (coefficient of reproducibility) เป็นการวิเคราะห์ระดับและแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ผลงานวิจัยขอเสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านภูมิหลังทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างเป็นตารางสรุปพร้อมทั้งแปลความหมาย

ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนันทบุรีทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล โดยจำแนกตามลักษณะอาชีพที่แตกต่างและหลากหลาย เป็นจำนวนทั้งสิ้น 459 คน ซึ่งลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11

ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม เรื่อง เพศของผู้ตอบ

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	312	68
หญิง	147	32
รวม	459	100

ตารางที่ 12

ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมในเรื่องอายุ

อายุ	ความถี่	ร้อยละ
20 - 25	53	7.2
26 - 30	53	11.5
31 - 35	72	15.7
36 - 40	82	17.9
41 - 45	111	24.2
46 - 50	59	12.9
สูงกว่า 50	49	10.7
รวม	459	100

ตารางที่ 13

ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคมในด้านที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	ความถี่	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	254	55.3
นอกเขตเทศบาล	205	44.7
รวม	459	100

ข้อมูลจากตารางจะเห็นได้ว่า จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษา มีเพศชายมากกว่าเพศหญิง ในส่วนช่วงของอายุ ผู้มีอายุระหว่าง 41-45 มีจำนวนมากที่สุด ตามมาด้วยผู้ที่มีช่วงอายุ 36-40 และ 31-35 ตามลำดับ ในเรื่องที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างจะมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก

รายละเอียดในเรื่องสถานภาพทางอาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ซึ่งจะนำมาใช้เป็นตัวกำหนดสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษานั้น มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 14

ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิหลังทางสังคม เรื่องระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	105	22.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	43	9.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น เคยศึกษาในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	94	20.5
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	66	14.4
	151	32.9
รวม	459	100

จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวนร้อยละ 32.9 และผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนร้อยละ 22.9 ถัดมาจะเป็นผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวนร้อยละ 20.5 ในด้านสถานภาพทางอาชีพ

ตารางที่ 15

แสดงการจำแนกตามลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

การจำแนกตามลักษณะอาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
ผู้ใช้แรงงาน	28	6.1
ผู้ใช้แรงงานต้องใช้ทักษะฝีมือ	150	32.7
ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่ต้องใช้วิชาชีพ	185	40.3
ผู้ประกอบการวิชาชีพซึ่งใช้วิชาชีพขั้นสูง	96	20.9
รวม	459	100

ตารางที่ 16

ตารางแสดงระดับรายได้/เดือนของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับรายได้	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000	61	13.3
3,001 - 5,000	135	29.4
5,001 - 7,000	106	23.1
7,001 - 9,000	70	15.3
9,001 - 11,000	79	17.2
สูงกว่า 11,000	8	1.7
รวม	459	100

เมื่อนำมากำหนดคะแนนและคำนวณออกมาเพื่อกำหนดเป็นสถานภาพทางเศรษฐกิจ
และสังคมของบุคคล จะมีการกระจายคะแนนของตัวแปร

จากกลุ่มตัวอย่าง จัดอยู่ในช่วงคะแนนตั้งแต่ 3 - 15 คะแนน

ตารางที่ 17

ตารางแสดงระดับคะแนนตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
ระดับคะแนน		
3	15	3.3
4	27	5.9
5	36	7.8
6	38	8.3
7	49	10.7
8	30	6.5
9	47	10.2
10	37	8.1
11	64	13.9
12	48	10.5
13	40	8.7
14	26	5.7
15	2	0.4
รวม	459	100

ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.0 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.116

เพื่อจะกำหนดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ
- สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง และ
- สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง

โดยตัดช่วงคะแนนดังนี้

- 3 - 6   - สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ
- 7 - 10   - สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง
- 11 - 15   - สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง

ปรากฏจากการจัดแบ่งจะได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 18

ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	ความถี่	ร้อยละ
สูง	180	39.2
กลาง	163	35.5
ต่ำ	116	25.3
รวม	459	100

ในการศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาถึงแบบแผนและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมนเป็นหลัก ซึ่งในการสร้างมาตรวัดได้กำหนดกิจกรรมทางการเมืองตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุด ซึ่งการจัดอันดับนี้เป็นการจัดอันดับโดยการพิจารณาจากผลการทดสอบแบบสอบถาม (pre-test) เป็นหลักในการกำหนดเริ่มต้นจาก

1. การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งระดับประเทศ (ส.ส.)

2. การไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ.)
3. การให้ความสนใจในข่าวสารทางการเมือง
4. การชักชวนบุคคลอื่น ๆ ที่รู้จักให้ไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
5. การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง
6. การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง

ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือท้องถิ่น

7. การสละเวลาในการรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับ การเลือกตั้ง โดยการปิดโปสเตอร์ แจกเอกสาร ชิงแผ่นผ้า

8. การสละเวลาในการรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับ การเลือกตั้ง โดยการเดินหาเสียงตามบ้าน ช่วยงานในกองอำนวยการเลือกตั้ง

จากนั้นทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งหมดมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมี ลักษณะของคำตอบเป็น 4 ตัวเลือก และกำหนดค่าคะแนนของแต่ละคำตอบดังนี้

เป็นประจำหรือสม่ำเสมอ	4
ค่อนข้างบ่อย	3
น้อยครั้ง	2
ไม่เคยกระทำ	1

เพื่อให้การคำนวณคะแนนเป็นแบบแผนตามมาตรฐานวัดแบบกัตต์แมน จึงกำหนดหลักเกณฑ์ ที่แบ่งคำตอบของแต่ละข้อความของชุดคำถามทั้งหมดออกเป็น 2 ด้าน (dichotomous items) คือ เป็นการสอบถามแบบเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อคำถาม

หากคำตอบมีลักษณะเห็นด้วย คือ

เป็นประจำหรือสม่ำเสมอ	(4)
ค่อนข้างบ่อย	(3)

(4, 3 มีค่าเท่ากับ 1)

ส่วนคำตอบที่มีลักษณะไม่เห็นด้วย คือ

น้อยครั้ง	(2)
ไม่เคยกระทำ	(1)

(2, 1 มีค่าเท่ากับ 0)

ซึ่งหลังจากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 459 ชุด จะมีลักษณะการ
ตอบดังนี้

ตารางที่ 19

ตารางแสดงแบบแผนการตอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ความ คลาดเคลื่อน
POLPART 7	ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วนเพื่อร่วม รณรงค์หาเสียง เช่น ปิดโปสเตอร์ แจก เอกสาร ชิงแผ่นผ้า เพื่อสนับสนุนพรรค การเมือง หรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	.17	.83	15
POLPART 8	ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วนเพื่อร่วม รณรงค์หาเสียง โดยเดินหาเสียงตามบ้าน ช่วยงานในกองอำนวยการเลือกตั้งของพรรค การเมือง หรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	.17	.83	42
POLPART 6	เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ในชุมชน/ท้องถิ่น ท่าน ได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชนหรือนักการเมืองในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น	.36	.64	44
POLPART 5	ท่านให้ความสนใจไปฟังคำปราศรัยในการ รณรงค์หาเสียงของกลุ่มการเมือง พรรคการ เมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะ ระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ	.71	.29	58

ตารางที่ 19 (ต่อ)

	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ความคลาดเคลื่อน
POLPART 4	เมื่อใกล้ถึงการเลือกตั้ง ท่านพบจางักชนบุคคลอื่นที่รู้จักให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	.76	.24	54
POLPART 3	ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ให้ความสนใจในการติดตามข่าวคราวและความเคลื่อนไหวทางการเมือง	.90	.10	31
POLPART 2	ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ.) ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	.91	.9	22
POLPART 1	เมื่อมีการเลือกตั้งระดับประเทศ (ส.ส.) ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	.94	.6	20

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของการตอบจะเห็นด้วยกับการเข้าร่วมในกิจกรรมลำดับที่ 1-5 และไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมในลำดับที่ 6-8 หากพิจารณาจากแบบแผนการตอบจะเห็นว่า แบบแผนการตอบมีลักษณะตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน คือ คำตอบที่มีลักษณะเห็นด้วยจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันในกิจกรรมลำดับที่ 1-5 และคำตอบที่ไม่เห็นด้วยก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันในกิจกรรมลำดับที่ 6-8

จากลักษณะดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้ง 2 ระดับมากที่สุด ตามมาด้วยการติดตามข่าวคราวทางการเมือง การไปฟังการปราศรัยหาเสียง และการชักชวนบุคคลอื่นๆ ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตามลำดับ ส่วนในกิจกรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่

ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือท้องถิ่น และการ
ใช้เวลาในการรณรงค์หาเสียงให้แก่พรรคการเมืองนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ ได้มีส่วนร่วม
อย่างเต็มที่

นอกจากแบบแผนการตอนแล้ว การที่จะพิจารณาว่าลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง
เมืองของประชาชนเป็นไปตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนหรือไม่ จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ใน
การกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility)

ลักษณะและแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สมมติฐานที่ 1 : ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน

ผลจากการคำนวณเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS H. ตามตารางที่ปรากฏออกมา

มีความคลาดเคลื่อน (errors) อยู่ 286 จุด และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) เท่ากับ 0.9221 ซึ่งค่าดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะของการตอบมีแบบแผนที่สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือ มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% ของคำตอบทั้งหมด จึงยอมรับได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุง มีลักษณะเป็นไปตามแบบแผนกัตต์แมน

หากพิจารณาจากความคลาดเคลื่อน (errors) ในการตอบ ปรากฏว่ากิจกรรมทางการเมืองที่มีการตอบคลาดเคลื่อนมากที่สุด คือ

POLPART 5 กิจกรรมในการไปฟังคำปราศรัยในการรณรงค์หาเสียงของกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนในการตอบสูงสุด (58 จุด) ตามมาด้วย

POLPART 4 การพูดจาชักชวนบุคคลอื่นๆ ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (54 จุด)

POLPART 6 การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง ในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น (44 จุด) และ

POLPART 7 การสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง (42 จุด)

ตารางที่ 21

ตารางกัณฑ์แมนแสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล
ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

SPSS BATCH SYSTEM

04/03/91

FILE NOWARN (CREATION DATE = 04/03/91)

```
***** GUTMAN SCALE (CSCALE) USING *****
CININD1          DIVISION POINT =    1.00
CININD2          DIVISION POINT =    1.00
CININD3          DIVISION POINT =    1.00
CININD4          DIVISION POINT =    1.00
CININD5          DIVISION POINT =    1.00
CININD6          DIVISION POINT =    1.00
***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****
```

ITEM..	CININD6	CININD5	CININD1	CININD2	CININD3	CININD4	TOTAL							
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL	
C	I	I	I	I	I	I	I							
S	6	1	0	7	1	0	7	1	0	7	1	0	7	71
C	I	-----ERRI	I	I	I	I	I							
A	I	I	I	I	I	I	I							
L	5	1	23	9	1	7	25	1	2	30	1	0	32	32
	I	I	-----ERRI	I	I	I	I							
	I	I	I	I	I	I	I							
	4	1	5	1	1	3	3	1	4	1	5	0	6	6
	I	I	I	-----ERRI	I	I	I							
	I	I	I	I	I	I	I							
	3	1	4	0	1	2	2	1	3	1	2	2	4	4
	I	I	I	I	-----ERRI	I	I							
	I	I	I	I	I	I	I							
	2	1	1	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1
	I	I	I	I	I	-----ERRI	I							
	I	I	I	I	I	I	I							
	1	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	1	1	2
	I	I	I	I	I	I	I			-----ERRI				
	I	I	I	I	I	I	I			I				
	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
	I	-----ERRI	I	-----ERRI	I	-----ERRI	I							
SUMS	35	81	15	101	8	108	5	111	4	112	3	113	116	
PCTS	30	70	13	87	7	93	4	96	3	97	3	97		
ERRORS	0	10	7	5	4	3	3	1	3	1	3	0	40	

116 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9425

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.8994

PERCENT IMPROVEMENT = 0.0431

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.4286

ตารางที่ 22

ตารางกิตต์แมนแสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

SPSS BATCH SYSTEM

04/03/91

FILE NONAME (CREATION DATE = 04/03/91)

***** GUTTMAN SCALE (CSCALE) USING *****

CIMIND1	DIVISION POINT =	1.00
CIMIND2	DIVISION POINT =	1.00
CIMIND3	DIVISION POINT =	1.00
CIMIND4	DIVISION POINT =	1.00
CIMIND5	DIVISION POINT =	1.00
CIMIND6	DIVISION POINT =	1.00

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	CIMIND6	CIMIND5	CIMIND2	CIMIND1	CIMIND4	CIMIND3	TOTAL	
RESP..	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	
-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I								
C I I I I I I I								
S 6 I 0 109I 0 109I 0 109I 0 109I 0 109I 0 109I 0 109I 109								
C I-----ERRI I I I I I I								
A I I I I I I I								
L 5 I 28 11I 9 30I 0 39I 2 37I 0 39I 0 39I 39								
I I-----ERRI I I I I I I								
I I I I I I I I								
4 I 10 1I 9 2I 2 9I 1 10I 0 11I 0 11I 11								
I I I-----ERRI I I I I I I								
I I I I I I I I								
3 I 2 0I 2 0I 2 0I 0 2I 0 2I 0 2I 2								
I I I I-----ERRI I I I I I I								
I I I I I I I I								
2 I 1 1I 2 0I 1 1I 1 1I 2 0I 1 1I 2								
I I I I-----ERRI I I I I I I								
I I I I I I I I								
1 I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0								
I I I I-----ERRI I I I I I I								
I I I I I I I I								
0 I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0 0I 0								
I-----I-----I-----I-----I-----I-----I								
SUMS	41 122 22 141 5 158 4 159 2 161 31 162 163							
PCTS	25 75 13 87 3 97 2 98 1 99 1 99							
ERRORS	0 13 9 2 2 1 3 1 2 0 1 0 34							

163 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9652

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.9233

PERCENT IMPROVEMENT = 0.0419

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.5467

ตารางที่ 23

ตารางกิตต์แมนแสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคล

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง

SPSS BATCH SYSTEM

04/03/91

FILE NONAME (CREATION DATE = 04/03/91)

***** GUTTMAN SCALE (CSCALE) USING *****

CIMIND1 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND2 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND3 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND4 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND5 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND6 DIVISION POINT = 1.00

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	CIMIND6	CIMIND1	CIMIND5	CIMIND2	CIMIND3	CIMIND4	TOTAL
RESP..	0	1	0	1	0	1	0
----	I-ERR	----	I-ERR	----	I-ERR	----	I-ERR
C	I	I	I	I	I	I	I
S	6	1	0	138	1	0	138
C	I	-----ERRI	I	I	I	I	I
A	I	I	I	I	I	I	I
L	5	I	20	1	I	3	36
	I	I	-----ERRI	I	I	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
4	I	3	0	1	3	0	3
	I	I	I	-----ERRI	I	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
3	I	0	0	1	0	0	0
	I	I	I	I	-----ERRI	I	I
	I	I	I	I	I	I	I
2	I	0	0	1	0	0	0
	I	I	I	I	I	-----ERRI	I
	I	I	I	I	I	I	I
1	I	0	0	1	0	0	0
	I	I	I	I	I	I	-----ERRI
	I	I	I	I	I	I	I
0	I	0	0	1	0	0	0
	I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I
SUMS	31	149	6	174	5	175	2
PCTS	17	83	3	97	3	97	1
ERRORS	0	11	3	0	5	0	2

180 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

CORPFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9796

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.9583

PERCENT IMPROVEMENT = 0.0213

CORPFFICIENT OF SCALABILITY = 0.5111

ตารางที่ 24

ตารางกัตต์แมนแสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

SPSS BATCH SYSTEM

04/03/91

FILE NONAME (CREATION DATE = 04/03/91)

***** GUTTMAN SCALE (A SCALE) USING *****

POLATT1 DIVISION POINT = 1.00

POLATT2 DIVISION POINT = 1.00

POLATT3 DIVISION POINT = 1.00

POLATT4 DIVISION POINT = 1.00

POLATT5 DIVISION POINT = 1.00

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	POLATT4	POLATT5	POLATT3	POLATT2	POLATT1	TOTAL
RESP..	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	
A	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
S	5 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I	5 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I	5 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I	5 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I	5 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I 0 19 I	19
C	I-----ERRI I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	
A	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
L	4 I 10 14 I 13 11 I 1 23 I 0 24 I 0 24 I	4 I 10 14 I 13 11 I 1 23 I 0 24 I 0 24 I	4 I 10 14 I 13 11 I 1 23 I 0 24 I 0 24 I	4 I 10 14 I 13 11 I 1 23 I 0 24 I 0 24 I	4 I 10 14 I 13 11 I 1 23 I 0 24 I 0 24 I	24
B	I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	3 I 25 0 I 21 4 I 4 21 I 0 25 I 0 25 I	3 I 25 0 I 21 4 I 4 21 I 0 25 I 0 25 I	3 I 25 0 I 21 4 I 4 21 I 0 25 I 0 25 I	3 I 25 0 I 21 4 I 4 21 I 0 25 I 0 25 I	3 I 25 0 I 21 4 I 4 21 I 0 25 I 0 25 I	25
	I I I-----ERRI I I I I I I	I I I-----ERRI I I I I I I	I I I-----ERRI I I I I I I	I I I-----ERRI I I I I I I	I I I-----ERRI I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	2 I 31 0 I 30 0 I 26 5 I 4 27 I 2 29 I	2 I 31 0 I 30 0 I 26 5 I 4 27 I 2 29 I	2 I 31 0 I 30 0 I 26 5 I 4 27 I 2 29 I	2 I 31 0 I 30 0 I 26 5 I 4 27 I 2 29 I	2 I 31 0 I 30 0 I 26 5 I 4 27 I 2 29 I	31
	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	1 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I	1 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I	1 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I	1 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I	1 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I	3
	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	I I I I I-----ERRI I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14	0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14	0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14	0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14	0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14 0 I 14	14
	I-----I-----I-----I-----I-----I	I-----I-----I-----I-----I-----I	I-----I-----I-----I-----I-----I	I-----I-----I-----I-----I-----I	I-----I-----I-----I-----I-----I	
SUMS	83 33 81 35 48 68 21 95 16 100	83 33 81 35 48 68 21 95 16 100	83 33 81 35 48 68 21 95 16 100	83 33 81 35 48 68 21 95 16 100	83 33 81 35 48 68 21 95 16 100	116
PCTS	72 28 70 30 41 59 18 82 14 86	72 28 70 30 41 59 18 82 14 86	72 28 70 30 41 59 18 82 14 86	72 28 70 30 41 59 18 82 14 86	72 28 70 30 41 59 18 82 14 86	
ERRORS	0 14 13 5 5 5 4 0 2 0	0 14 13 5 5 5 4 0 2 0	0 14 13 5 5 5 4 0 2 0	0 14 13 5 5 5 4 0 2 0	0 14 13 5 5 5 4 0 2 0	48

116 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9172

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.7362

PERCENT IMPROVEMENT = 0.1810

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.6863

ตารางที่ 25

ตารางที่ตัดแผนแสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

SPSS BATCH SYSTEM

04/03/91

FILE NONAME (CREATION DATE = 04/03/91)

***** GUTTMAN SCALE (A SCALE) USING *****

POLATT1 DIVISION POINT = 1.00

POLATT2 DIVISION POINT = 1.00

POLATT3 DIVISION POINT = 1.00

POLATT4 DIVISION POINT = 1.00

POLATT5 DIVISION POINT = 1.00

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	POLATT5	POLATT4	POLATT3	POLATT2	POLATT1	TOTAL														
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL									
A	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
S	5	I	0	3	I	0	3	I	0	3	30									
C	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	I										
A	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
L	4	I	27	11	I	8	3	I	2	3	36	1	3	I	0	3	8	3	3	38
E	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I										
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	3	I	45	5	I	45	5	I	9	4	1	4	9	I	0	5	0	5	50	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	2	I	33	0	I	33	0	I	0	3	3	0	3	I	0	3	3	3	33	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	1	I	9	0	I	9	0	I	8	1	6	3	4	I	4	5	1	5	9	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
	0	I	3	0	I	3	0	I	3	0	3	0	3	I	3	0	3	0	3	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I										
SUMS	117	46	98	65	55	108	11	11	7	156	163									
PCTS	72	28	60	40	34	66	7	93	4	96										
ERRORS	0	16	8	5	11	1	2	3	4	0	50									

163 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9387

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.7742

PERCENT IMPROVEMENT = 0.1644

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.7283

ตารางที่ 26

ตารางที่ตัดแผนแสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล
ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง

SPSS BATCH SYSTEM

04/03/91

FILE NONAME (CREATION DATE = 04/03/91)

***** GUTTMAN SCALE (A SCALE) USING *****

POLATT1 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT2 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT3 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT4 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT5 DIVISION POINT = 1.00

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	POLATT5	POLATT4	POLATT3	POLATT2	POLATT1	TOTAL
RESP..	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I	
A	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
S	5 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I	46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I	46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I	46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I	46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I 0 46 I	46
C	I-----ERRI	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
A	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
L	4 I 34 14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I	14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I 14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I	14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I 14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I	14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I 14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I	14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I 14 I 12 36 I 1 47 I 1 47 I 0 48 I	48
E	I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	3 I 58 4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I	4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I 4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I	4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I 4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I	4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I 4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I	4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I 4 I 61 1 I 4 58 I 0 62 I 1 61 I	62
	I I I I I I	I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
2	I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I	0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I	0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I	0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I	0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I 19 0 I	19
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
1	I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3	0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3	0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3	0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3	0 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3 0 I 3 0 I 3 0 I 2 1 I 1 2 I 3	3
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I-----ERRI I I I I I I	
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
0	I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I	0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I	0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I	0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I	0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I	2
	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	I I I I I I	
SUMS	116 64 97 83 29 151 5 175 4 176	64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176	64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176	64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176	64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176 64 97 83 29 151 5 175 4 176	180
PCTS	64 36 54 46 16 84 3 97 2 98	36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98	36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98	36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98	36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98 36 54 46 16 84 3 97 2 98	
ERRORS	0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 40	18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0	18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0	18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0	18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0 18 12 1 5 0 1 1 2 0	40

180 CASES WERE PROCESSED
 0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..
 COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9556
 MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.7944
 PERCENT IMPROVEMENT = 0.1611
 COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.7838

ตารางที่ 27

ตารางกัตต์แมนแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	POLPART8	POLPART7	POLPART6	POLPART5	POLPART4	POLPART3	POLPART2	POLPART1	TOTAL							
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL					
	----	I-ERR	----	I-ERR	----	I-ERR	----	I-ERR	----	I-ERR	----					
P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I						
S	8	1	0	10	1	0	10	1	0	10	10					
C	I	-----	ERRI	I	I	I	I	I	I	I						
A	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I						
L	7	1	3	15	2	16	1	8	10	1	2	16	1	17	1	18
B	I	I	-----	ERRI	I	I	I	I	I	I	I					
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I					
6	1	15	0	1	13	2	1	13	0	15	0	15	0	15	15	
	I	I	I	-----	ERRI	I	I	I	I	I	I					
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I					
5	1	21	1	1	21	1	1	20	2	1	2	20	1	21	0	22
	I	I	I	I	-----	ERRI	I	I	I	I	I					
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I					
4	1	18	1	1	19	0	1	17	2	1	9	10	1	17	1	19
	I	I	I	I	I	-----	ERRI	I	I	I	I					
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I					
3	1	17	0	1	17	0	1	16	1	1	13	4	5	12	0	17
	I	I	I	I	I	I	I	I	-----	ERRI	I	I				
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I					
2	1	8	0	1	8	0	1	7	1	1	7	1	1	8	0	8
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	-----	ERRI	I				
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I					
1	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	2
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	-----	ERRI			
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I				
0	1	5	0	1	5	0	1	5	0	1	5	0	1	5	0	5
	I	-----	I	-----	I	-----	I	-----	I	-----	I	-----	I			
SUNS	89	27	87	29	78	38	41	75	37	79	26	90	12	104	27	432
PCTS	77	23	75	25	67	33	35	65	32	68	22	78	10	90	6	94
ERRORS	0	17	2	3	10	5	2	12	10	5	11	0	5	0	2	0

116 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9095

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.7662

PERCENT IMPROVEMENT = 0.1433

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.6129

ตารางที่ 28

ตารางกัณฑ์แมนแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล
ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	POLPART8	POLPART7	POLPART6	POLPART5	POLPART4	POLPART3	POLPART2	POLPART1	TOTAL		
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL
P	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
S	8	1	0	17	1	0	17	1	0	17	17
C	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	I	
A	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
B	7	1	2	5	1	6	3	4	1	0	7
E	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
6	1	26	1	26	1	2	25	1	0	27	27
	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
5	1	48	1	47	2	44	5	3	46	1	49
	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
4	1	30	0	29	1	27	3	15	15	14	30
	I	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
3	1	14	0	14	0	14	0	11	3	11	14
	I	I	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
2	1	10	0	9	1	9	1	9	1	8	10
	I	I	I	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
1	1	8	0	8	0	8	0	8	0	8	8
	I	I	I	I	I	I	I	I	-----ERRI	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	1
	I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I	-----I	
SUNS	139	24	135	28	103	55	47	116	45	118	163
PCTS	85	15	83	17	66	34	29	71	28	72	92
ERRORS	0	7	1	5	5	9	3	19	17	5	104

163 CASES WERE PROCESSED
0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..
COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9209
MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.8106
PERCENT IMPROVEMENT = 0.1097
COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.5789

ตารางที่ 29

ตารางที่ตัดแมนแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง

```

***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****
ITEM.. POLPART7 POLPART8 POLPART6 POLPART5 POLPART4 POLPART2 POLPART3 POLPART1
RESP.. 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I 0 1 I TOTAL
-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I
P I I I I I I I I I
S 8 I 0 9 I 0 9 I 0 9 I 0 9 I 0 9 I 0 9 I 9
C I-----ERRI I I I I I I I
A I I I I I I I I I
L 7 I 9 7 I 2 14 I 5 11 I 0 16 I 0 16 I 0 16 I 0 16 I 16
E I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
6 I 44 5 I 45 4 I 3 46 I 4 45 I 0 49 I 0 49 I 1 48 I 1 48 I 49
I I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
5 I 56 0 I 56 0 I 52 4 I 4 52 I 0 56 I 0 56 I 0 56 I 0 56 I 56
I I I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
4 I 33 0 I 33 0 I 30 3 I 19 14 I 13 20 I 2 31 I 1 32 I 1 32 I 33
I I I I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
3 I 9 0 I 9 0 I 9 0 I 9 0 I 6 3 I 2 7 I 1 8 I 0 9 I 9
I I I I I I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
2 I 5 0 I 5 0 I 5 0 I 5 0 I 4 1 I 1 4 I 4 1 I 1 4 I 5
I I I I I I I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
1 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 2 0 I 0 2 I 2 0 I 2
I I I I I I I I-----ERRI I I I I I I I
I I I I I I I I I
0 I 1 0 I 1 0 I 1 0 I 1 0 I 1 0 I 1 0 I 1 0 I 1
I-----I-----I-----I-----I-----I-----I-----I-----I
SUMS 159 21 153 27 107 73 44 136 26 154 8 172 8 172 6 174 180
PCTS 88 12 85 15 59 41 24 76 14 86 4 96 4 96 3 97
ERRORS 0 12 2 4 8 7 8 14 13 4 4 4 7 2 5 0 104

```

180 CASES WERE PROCESSED
 0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING
 STATISTICS..
 COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9347
 MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.8521
 PERCENT IMPROVEMENT = 0.0826
 COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.5587

สมมติฐานที่ 2 : บุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรตามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 3 ตัวแปร คือ

1. ความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness) = CIMIND
2. การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (political attentiveness) = POLATT
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) = POLPART

ในการเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล กับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 3 ตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) จากตารางที่ 21 - ตารางที่ 29

ตารางที่ 30

ตารางเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลที่มีความแตกต่างกัน
ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (SES)

ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง	สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม		
	ต่ำ	กลาง	สูง
ความตระหนักในฐานะพลเมือง (CIMIND)	0.94	0.96	0.97
การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (POLATT)	0.91	0.93	0.95
การมีส่วนร่วมทางการเมือง (POLPART)	0.90	0.92	0.93

จากตารางจะเห็นได้ว่า บุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองแตกต่างกันออกไปด้วย กล่าวคือ คนที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงจะมีอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่อยู่ในระดับกลางและต่ำในทุกลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง

หากพิจารณาลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นได้ว่า บุคคลใน
ทุกสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจะมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน
คือ มีความตระหนักในฐานะพลเมืองสูงสุด ตามมาด้วยการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการ
มีส่วนร่วมทางการเมือง ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 3 : ความตระหนักในฐานะพลเมืองมีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัด
แบบกัตต์แมน

ในการสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมน ในช่วงของข้อความเกี่ยวกับความตระหนักในฐานะ
พลเมือง ได้กำหนดแนวคิดในทางการเมืองเป็นการเรียงเรียงลำดับความคิดเห็นหรือทัศนคติ
ทางการเมืองที่เป็นไปตามลำดับจากง่าย (ต่ำสุด) ไปสู่เรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนมากขึ้น (สูงสุด)
ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย บุคคลควร ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งทุกครั้ง
2. ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พลเมืองทุกคนต้องใช้สติปัญญาและความ
คิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทน
3. ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลทุกคนควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วน
ร่วมทางการเมือง
4. ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลควรมีความ เข้าใจในความหมายหรือวิถีทาง
ประชาธิปไตยเป็นอย่างดี
5. ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของท่านด้วย
6. ในฐานะพลเมือง ท่านยอมรับว่าระบอบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
เป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม

แบบสอบถามจะมีลักษณะเลือกตอบแบบ 5 ตัวเลือก และกำหนดค่าคะแนนของแต่ละ
คำตอบดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก	5
เห็นด้วย	4
ไม่เห็นด้วย	3

ไม่เห็นด้วยอย่างมาก 2

ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ 1

และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งคำตอบของแต่ละข้อความของชุดคำถามทั้งหมดเป็น 2 ด้าน

(dichotomous items) คือ การตอบแบบเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย

คำตอบที่มีลักษณะเห็นด้วย คือ

เห็นด้วยอย่างมาก 5

เห็นด้วย 4

(5, 4 มีค่าเท่ากับ 1)

ไม่เห็นด้วย 3

ไม่เห็นด้วยอย่างมาก 2

ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ 1

(3, 2, 1 มีค่าเท่ากับ 0)

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 459 ชุด จะพบลักษณะการตอบดังนี้

ตารางที่ 31

ตารางกัตต์แมนแสดงถึงความตระหนักในฐานะพลเมืองของประชาชน

SPSS BATCH SYSTEM

FILE NONAME (CREATION DATE = 04/03/91)

***** GUTTMAN SCALE (CSCALE) USING *****
 CIMIND1 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND2 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND3 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND4 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND5 DIVISION POINT = 1.00
 CIMIND6 DIVISION POINT = 1.00
 ***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	CIMIND6	CIMIND5	CIMIND1	CIMIND2	CIMIND3	CIMIND4	TOTAL									
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL	
C	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
S	6	1	0	3	1	0	3	1	0	3	1	0	3	1	0	318
C	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
A	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
L	5	1	7	9	2	1	10	3	1	10	3	1	10	3	1	110
B	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
4	1	18	2	1	2	1	14	3	1	17	1	2	1	19	2	20
I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
3	1	6	0	1	4	2	1	5	4	2	1	4	2	1	5	6
I	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
2	1	2	1	1	3	0	1	1	1	2	1	1	2	1	1	3
I	I	I	I	I	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I	
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
1	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	1	1	1	1	1	2
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
SUMS	107	352	42	417	18	441	12	447	6	453	5	454	459			
PCTS	23	77	9	91	4	96	3	97	1	99	1	99				
ERRORS	0	34	21	10	13	6	9	2	5	1	5	0	106			

459 CASES WERE PROCESSED
 0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING
 STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9615
 MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.9310
 PERCENT IMPROVEMENT = 0.0305
 COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.4421

ตารางที่ 32

ตารางแสดงแบบแผนการตอบเกี่ยวกับความตระหนักในฐานะพลเมือง

ความตระหนักในฐานะพลเมือง		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ความคลาดเคลื่อน
CIMIND 6	ในฐานะพลเมือง ท่านยอมรับว่าระบอบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม	.77	.23	34
CIMIND 5	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของท่านด้วย	.91	.9	31
CIMIND 1	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลควรมีความเข้าใจในความหมายหรือวิถีทางประชาธิปไตยเป็นอย่างดี	.96	.4	19
CIMIND 2	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลทุกคนควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	.97	.3	11
CIMIND 3	ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พลเมืองทุกคนต้องใช้สติปัญญาและความคิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทน	.99	.1	6
CIMIND 4	เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย บุคคลควรไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง	.99	.1	5

หากพิจารณาจากลักษณะของการตอบ จะเห็นว่าคำตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง

ในอันดับที่ 5, 6 จะมีลักษณะที่ไม่เห็นด้วยมากสูงขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการยอมรับว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม และระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งคิดว่าประชาชนโดยทั่วไปยังสับสนในความคิดและไม่เข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

จากตารางกัตต์แมนเพื่อพิจารณาว่า ความตระหนักในฐานะพลเมืองมีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน

ผลจากการคำนวณเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS H. ตามตารางที่ปรากฏออกมา มีความคลาดเคลื่อน (errors) ในการตอบอยู่ 106 จุด และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (coefficient of reproducibility) = 0.9615 ซึ่งค่าดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ลักษณะของการตอบมีแบบแผนที่สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือ มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% ของคำตอบทั้งหมด จึงยอมรับได้ว่าความตระหนักในฐานะพลเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุงมีลักษณะเป็นไปตามแบบแผนกัตต์แมน

หากพิจารณาจากความคลาดเคลื่อน (errors) ในการตอบ ปรากฏว่าคำตอบมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดในเรื่องการยอมรับว่า ระบอบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งถูกต้องเหมาะสม (34 จุด) และการยอมรับว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตด้วย (31 จุด)

สมมติฐานที่ 4 : การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน

ในการสร้างแบบสอบถามชุดนี้ ได้กำหนดกิจกรรมทางการเมืองในเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองตามลำดับจากระดับต่ำสุด ไปสู่ระดับสูงสุด ซึ่งหลังจากการทดสอบแบบสอบถาม (pre-test) แล้วมีผลออกมาดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ และโทรทัศน์
2. การติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล

3. การมีโอกาสสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน
4. การมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน กทม. สภากาแพ ชมรม กลุ่ม
5. การมีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบันต่าง ๆ

จากชุดกิจกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองทั้ง 5 กิจกรรม สร้างเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเลือกตอบ ซึ่งมี 4 ตัวเลือก และมีการกำหนดค่าคะแนนของแต่ละคำตอบ ดังนี้

เป็นประจำ/สม่ำเสมอ	4
ค่อนข้างบ่อย	3
น้อยครั้ง	2
ไม่เคยเลย	1

เพื่อให้การคำนวณคะแนนเป็นแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน จึงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งคำตอบในแต่ละข้อความของชุดคำถามทั้งหมดออกเป็น 2 ด้าน (dichotomous items) คือ เป็นการตอบแบบเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย

หากคำตอบมีลักษณะเห็นด้วย คือ

เป็นประจำ/สม่ำเสมอ	4
ค่อนข้างบ่อย	3
(4, 3 มีค่าเท่ากับ 1)	

ส่วนคำตอบที่มีลักษณะไม่เห็นด้วย คือ

น้อยครั้ง	2
ไม่เคยเลย	1
(2, 1 มีค่าเท่ากับ 0)	

ซึ่งหลังจากรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 459 ชุด จะมีการตอบที่มีลักษณะ

ดังนี้

ตารางที่ 33

ตารางที่ตัดแผนแสดงถึงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน

*** GUTTMAN SCALE (A SCALE) USING ***
 POLATT1 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT2 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT3 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT4 DIVISION POINT = 1.00
 POLATT5 DIVISION POINT = 1.00
 ***** RESP = 1 FOR VALUES EQUAL TO DIVISION POINT AND ABOVE *****

ITEM..	POLATT5	POLATT4	POLATT3	POLATT2	POLATT1	TOTAL										
RESP..	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	TOTAL					
-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I-ERR-----I																
A	I	I	I	I	I	I										
S	5	I	0	95	I	0	95	I	0	95	95					
C	I	-----ERRI	I	I	I	I										
A	I	I	I	I	I	I										
L	4	I	74	36	I	30	80	I	4	106	2	108	I	0	110	110
B	I	I	I	-----ERRI	I	I	I	I	I	I						
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I						
	3	I	124	131	131	6	I	17	120	I	1	136	I	1	136	137
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I						
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I						
	2	I	82	11	83	0	I	78	5	4	79	I	2	81	I	83
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
	1	I	15	0	15	0	I	14	11	11	4	5	10	I	15	15
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
	0	I	19	0	19	0	I	19	0	19	0	19	0	I	19	19
	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	
SUMS	314	145	278	181	132	327	37	422	27	432	459					
PCTS	68	32	61	39	29	71	8	92	6	94						
ERRORS	0	50	30	6	21	6	7	4	8	0	132					

459 CASES WERE PROCESSED

0 (OR 0.0 PCT) WERE MISSING

STATISTICS..

COEFFICIENT OF REPRODUCIBILITY = 0.9425

MINIMUM MARGINAL REPRODUCIBILITY = 0.7725

PERCENT IMPROVEMENT = 0.1699

COEFFICIENT OF SCALABILITY = 0.7471

ตารางที่ 34

ตารางแสดงแบบแผนการตอบเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

	การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ความคลาดเคลื่อน
POLATT 5	ท่านได้มีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถาร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบันต่าง ๆ	.32	.68	50
POLATT 4	ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน ตามสภากาแฟ ชมรม กลุ่ม	.39	.61	36
POLATT 3	ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน	.71	.29	27
POLATT 2	ท่านได้ติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล	.92	.8	11
POLATT 1	ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์	.94	.6	8

หากพิจารณาจากลักษณะการตอบเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จะเห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่มีโอกาสรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ทั้งข่าวคราวทั่ว ๆ

ไป และสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล โดยอาศัย สื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ และวิทยุ โทรทัศน์ เป็นแหล่งสำคัญ

ในด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มักจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับบุคคลใกล้ชิด เช่น สมาชิกในครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน มากกว่าการไปนั่งชุมนุมตามสภาภาพ ชุมรม หรือกลุ่ม

ส่วนโอกาสที่จะได้รับรู้ข่าวสารทางการเมือง โดยการร่วมฟังอภิปราย สัมมนา หรือ รับการอบรมให้ความรู้ทางการเมืองนั้นมีโอกาสน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนภูมิภาคนั้น โอกาสที่จะจัดให้มีการประชุม สัมมนา ในทางการเมืองนั้นยังมีน้อยมาก เมื่อพิจารณาจาก ตารางกัตต์แมน เพื่อดูว่าการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนมีลักษณะ เป็นแบบแผนตาม มาตรฐานแบบกัตต์แมน

ผลจากการคำนวณเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย ปรากฏว่ามีความคลาดเคลื่อนในแบบแผนของการตอบอยู่ จำนวน 132 จุด และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) = 0.9425 ซึ่งค่าดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ลักษณะของการตอบมีแบบแผนที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ มีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% ของคำตอบทั้งหมด และมีลักษณะการตอบที่เห็นด้วยในกิจกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในอันดับที่ 1-3 และไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมในลำดับที่สูงขึ้นไป คือ 4, 5 จึงยอมรับได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนันทบุรีมีลักษณะเป็น ไปตามแบบแผนกัตต์แมน

หากพิจารณาถึงจำนวนความคลาดเคลื่อน (errors) ในการตอบ ปรากฏว่าคำตอบที่มีความคลาดเคลื่อนมากที่สุด ก็คือ การมีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือ รับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง (50 จุด) และการมีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชนตามที่สาธารณะ เช่น สภาภาพ ชุมรม กลุ่ม (36 จุด)

ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) มีการจัดอันดับกิจกรรมและจำนวนผู้มีส่วนร่วมจากระดับสูงสุด ไปสู่ต่ำสุด ดังนี้

ตารางที่ 35

ตารางแสดงของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ความถี่	ร้อยละ
POLPART 7	ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วม รณรงค์หาเสียงเช่น ปิดโปสเตอร์ แจกเอกสาร ชิงแผ่นผ้า เพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	36	7.8
POLPART 8	ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วม รณรงค์หาเสียง โดยเดินหาเสียงตามบ้าน ช่วยงานในกองอำนวยการเลือกตั้งของพรรค การเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	41	8.9
POLPART 6	เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน/ท้องถิ่น ท่าน ได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง ในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น	91	19.8
POLPART 5	ท่านให้ความสนใจไปฟังคำปราศรัยในการ รณรงค์หาเสียงของกลุ่มการเมือง พรรค การเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะ เป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ	127	27.6
POLPART 4	เมื่อใกล้ถึงการเลือกตั้ง ท่านพูดจาชักชวนบุคคล อื่นที่รู้จัก ให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	82	17.8
POLPART 3	ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ.) ท่านไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง	40	8.7

ตารางที่ 35 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง		ความถี่	ร้อยละ
POLPART 2	เมื่อมีการเลือกตั้งระดับประเทศ (ส.ส.) ท่านไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	23	5.0
POLPART 1	ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ให้ความสนใจในการติดตาม ข่าวคราวและความเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่มีค่าคะแนนจากการตอบ	12 7	2.6 1.5
รวม		459	100

ข้อมูลจากตารางที่ 35 จะเห็นได้ว่า มีจำนวนผู้ที่ทำกิจกรรมถึงขั้นสูงสุด คือ การสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง เช่น ปิดโปสเตอร์ แจกเอกสาร ซิงแผ่นผ้า ของพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เท่ากับ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 โดยมีจำนวนผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอันดับที่ 5 การให้ความสนใจไปฟังคำปราศรัยในการรณรงค์หาเสียงของกลุ่มการเมือง พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และมีแบบแผนการตอบที่มีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดในกิจกรรม

ลำดับที่ 5 (58 จุด)

ลำดับที่ 4 (54 จุด)

ลำดับที่ 6 (44 จุด)

ลำดับที่ 7 (42 จุด)

การเกิดความคลาดเคลื่อนในแบบแผนการตอบ มีเหตุมาจากการที่บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรอันได้แก่ เงิน เวลา และความพยายามอย่างมากในการสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง เช่น ปิดโปสเตอร์ แจก

เอกสาร ซึ่งแผ่นผ้า เพื่อสับส่นพรวนครการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ได้ทำหรือควร จะผ่านการทำกิจกรรมในระดับต่ำกว่า ซึ่งใช้ทรัพยากรและความพยายามน้อยกว่า

กิจกรรมในระดับต่ำกว่าที่ควรจะทำ ได้แก่ การพูดจาชักชวนบุคคลอื่นที่รู้จักให้ไปใช้ สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไปฟังคำปราศรัยในการรณรงค์หาเสียง หรือการติดต่อ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง ในการแก้ไขปัญหาของ ชุมชน หรือท้องถิ่น

ในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness) มีการจัดอันดับ กิจกรรมและจำนวนผู้มีส่วนร่วมจากระดับสูงสุด ไปสู่ต่ำสุด ดังนี้

ตารางที่ 36

ตารางแสดงระดับของความตระหนักในฐานะพลเมือง

	ความตระหนัก ในฐานะพลเมือง	ความถี่	ร้อยละ
CIMIND 6	ในฐานะพลเมือง ท่านยอมรับว่าการปกครอง ระบบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองที่ ถูกต้องเหมาะสม	318	69.2
CIMIND 5	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าระบบการเมือง เป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ ดำเนินชีวิตของท่านด้วย	110	23.9
CIMIND 1	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลควรมีความ เข้าใจในความหมายหรือวิถีทาง"ประชาธิปไตย" เป็นอย่างดี	2	0.4
CIMIND 2	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลทุกคนควรมี ความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการ เมือง เช่น ใช้สิทธิเลือกตั้ง ร่วมรณรงค์หา เสียง ติดตามข่าวสารทางการเมือง ฯลฯ	3	0.6

ตารางที่ 36 (ต่อ)

ความตระหนักในฐานะพลเมือง		ความถี่	ร้อยละ
CIMIND 3	ในระบบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พลเมืองทุกคนต้อง ใช้สติปัญญาและความคิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสภา	6	1.3
CIMIND 4	เพื่อเป็นการส่งเสริมระบบประชาธิปไตย บุคคลควรไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง (ถ้าไม่เจ็บไข้ได้ป่วยหรือติดธุระสำคัญ)	20	4.3
รวม		459	100

ข้อมูลจากตารางที่ 36 จะพบว่า มีผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมขั้นสูงสุด คือ การยอมรับว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสม จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 และอันดับรองลงมาในการตระหนักว่า ระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเขาด้วย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 24 และมีแบบแผนการตอบคลาดเคลื่อนมากที่สุดในกิจกรรมทางการเมือง ในลำดับที่ 5 (31 จุด) และลำดับที่ 6 (34 จุด) ซึ่งความคลาดเคลื่อนในแบบแผนการตอบเกิดจากการยอมรับ (CIMIND 6) ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีความสับสนและไม่เห็นด้วย (CIMIND 5) ตระหนักว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต จึงทำให้แบบแผนการตอบไม่สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

ในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (political attentiveness) มีการจัดอันดับกิจกรรมและจำนวนผู้มีส่วนร่วมจากระดับสูงสุด ไปสู่ต่ำสุด ดังนี้

ตารางที่ 37

ตารางแสดงระดับของการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง		ความถี่	ร้อยละ
POLATT 5	ท่านได้มีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วม สัมมนาหรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบัน ต่าง ๆ	95	20.6
POLATT 4	ท่านมักจะมีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด เห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน ตามสภา กาแฟ ชมรม กลุ่ม	110	23.9
POLATT 3	ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด เห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว หรือ เพื่อนร่วมงาน	137	29.8
POLATT 2	ท่านได้ติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับ สถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการดำเนินงาน บริหารราชการของรัฐบาล	83	18.6
POLATT 1	ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ติดตามข่าวสารทางการเมือง จากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์	15	3.2
	ไม่มีค่าคะแนนจากการตอบ	19	4.1
รวม		459	100

ข้อมูลจากตารางที่ 37 จะพบว่าผู้ที่มีส่วนร่วมถึงกิจกรรมขั้นสูงสุดคือ การได้มีโอกาส ร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา สัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 และมีจำนวนผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมลำดับที่ 3 คือ การสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน มากที่สุดจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 และแบบแผนการตอบมีความคลาดเคลื่อนมากที่สุดในกิจกรรม ทางการเมืองลำดับที่ 5 (50 จุด) และลำดับที่ 4 (36 จุด)

สรุปได้ว่า บุคคลตอบเห็นด้วยกับการมีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบันต่าง ๆ โดยไม่ได้ผ่านการทำกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งใช้ทรัพยากรและความพยายามในระดับต่ำกว่า คือ การมีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง กับสมาชิกในชุมชน ตามสภา กาแพ ชุมรม กลุ่ม แต่กลับไปทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความพยายามมากขึ้น ซึ่งมีความคลาดเคลื่อน ในการตอบไม่เห็นด้วย (30 จุด) และมีความคลาดเคลื่อนในการตอบเห็นด้วยกับกิจกรรมลำดับ ที่ 5 (50 จุด) ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าการตอบมีลักษณะ ไม่สอดคล้องกัน

เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน

ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนครั้งนี้ แต่ละชุดของ ข้อความได้กำหนดกิจกรรมทางการเมืองหลาย ๆ อย่าง โดยกำหนดจากกิจกรรมซึ่งประชาชน ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยง่าย ใช้ทรัพยากรหรือความพยายามเพียงเล็กน้อย จนถึง กิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีความยุ่งยากในการมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งทุกคนต้องใช้ความพยายาม สูงขึ้น ใช้เวลา แรงงาน หรือเงินทองมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยนอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 38

ตารางเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ของบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม			รวม	
	ต่ำ	กลาง	สูง		
	POLPART 7	ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อ ร่วมรณรงค์หาเสียง เช่น ปิดโปสเตอร์ แจกเอกสาร ชิงแผ่นผ้า เพื่อสนับสนุน พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	10		17
POLPART 8	ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อ ร่วมรณรงค์หาเสียง โดยเดินหาเสียงตาม บ้านช่วยงาน ในกองอำนวยการเลือกตั้งของ พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	18	7	16	41
POLPART 6	เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน/ท้องถิ่น ท่านได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทาง ราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	15	27	49	91
POLPART 5	ท่านให้ความสนใจ ไปฟังคำปราศรัยในการ รณรงค์หาเสียงของกลุ่มการเมือง พรรค การเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะ เป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ	22	49	56	127
POLPART 4	เมื่อใกล้ถึงการเลือกตั้ง ท่านอนุญาตให้ บุคคลอื่นที่รู้จัก ให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนน เสียงเลือกตั้ง	19	30	33	82

ตารางที่ 38 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง		สถานภาพทางเศรษฐกิจ			รวม
		และสังคม			
		ต่ำ	กลาง	สูง	
POLPART 3	ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ.) ท่านไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	17	14	9	40
POLPART 2	เมื่อมีการเลือกตั้งระดับประเทศ (ส.ส.) ท่านไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	8	10	5	23
POLPART 1	ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ให้ความสนใจในการติดตามข่าวคราว และความเคลื่อนไหวทางการเมือง	2	8	2	12
	ไม่มีค่าคะแนนจากการตอบ (0)	5	1	1	7
รวม		116	163	180	459

จำนวนผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองระดับสูงสุดในการสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง มีจำนวนไม่ถึง 5% ในบุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทุกระดับ โดยผู้อยู่ในระดับกลางมีส่วนร่วมสูงสุด 3.70% (17 คน)

ข้อมูลในตารางแสดงให้เห็นว่า ผู้ซึ่งอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง มีความโน้มเอียงในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง น้อยกว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมกลุ่มต่ำสุด อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีสถานภาพทาง

เศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ได้มีส่วนร่วมในด้านการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชนหรือนักการเมือง ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการให้ความสนใจ ไปฟังคำปราศรัย ในการรณรงค์หาเสียงมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

สำหรับการให้ความสนใจในการติดตามข่าวคราวและความเคลื่อนไหวทางการเมือง พบว่าบุคคลในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงและระดับต่ำจะอยู่ในระดับต่ำใกล้เคียงกัน โดยที่ผู้อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลาง ให้ความสนใจในระดับที่สูงกว่ามาก

ตารางที่ 39

ตารางเปรียบเทียบระดับความตระหนัก ในฐานะพลเมืองของบุคคล
ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน

ความตระหนักในฐานะพลเมือง	สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม			รวม	
	ต่ำ	กลาง	สูง		
	CIMIND 6	ในฐานะพลเมือง ท่านยอมรับว่าระบอบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่คุณต้องการเป็นสิ่งที่คุณต้องการเหมาะสม	71		109
CIMIND 5	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของท่านด้วย	32	39	39	110
CIMIND 1	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลควรมีความเข้าใจในความหมาย หรือวิถีทาง "ประชาธิปไตย" เป็นอย่างดี	2	0	0	2
CIMIND 2	ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าทุกคนควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ตามที่ระบุไว้ในตอนที่ 3.1)	1	2	0	3

ตารางที่ 39 (ต่อ)

ความตระหนักในฐานะพลเมือง		สถานภาพทางเศรษฐกิจ			รวม
		และสังคม			
		ต่ำ	กลาง	สูง	
CIMIND 3	ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พลเมืองทุกคนต้องใช้สติปัญญาและความคิด อย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทนเพื่อปฏิบัติ หน้าที่ในสภา	4	2	0	6
CIMIND 4	เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ท่านคิดว่าบุคคลต้องไปใช้สิทธิลงคะแนน เสียงเลือกตั้งทุกครั้ง(ถ้าไม่เจ็บไข้ได้ป่วย หรือติดธุระสำคัญ)	6	11	3	20
รวม		116	163	180	459

ในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมในกิจกรรมขั้นสูงสุดมากกว่า 60% และมีความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวในกลุ่มผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน คือ ผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมขั้นสูงสุดมากกว่ากลุ่มกลางและต่ำ

นอกจากนั้นข้อมูลข้างชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่อยู่ในสถานภาพทั้งระดับสูง กลาง และต่ำ ให้ความสำคัญแก่การมองว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีความหมายต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มากยิ่งกว่าความเข้าใจในความหมายของประชาธิปไตย ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ปรากฏว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเลยแม้แต่คนเดียว

ตารางที่ 40

ตารางเปรียบเทียบการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของบุคคล
ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง		สถานภาพทางเศรษฐกิจ			รวม
		และสังคม			
		ต่ำ	กลาง	สูง	
POLATT 5	ท่านได้ติดตามฟังการอภิปราย การปาฐกถา การสัมมนา หรือการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง หน่วยงานเอกชน หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ	19	30	46	95
POLATT 4	ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชนตามสภาภาพแฟ ชุมรม กลุ่ม	24	38	48	110
POLATT 3	ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน	25	50	62	137
POLATT 2	ท่านได้ติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล	31	33	19	83
POLATT 1	ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์	3	9	3	15
	ไม่มีค่าคะแนนจากการตอบ (0)	14	3	2	19
รวม		116	163	180	459

ในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ปรากฏว่าประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ในการหาโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนร่วมงานมากที่สุด และผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะมีโอกาสทำกิจกรรมดังกล่าวสูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มกลางและต่ำ อันดับรองลงมา คือ การมีโอกาสพูดคุย สนทนากับสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชน และการติดตามฟังการอภิปราย ปาฐกถา สัมมนา หรือการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง

แม้ว่าบุคคลในทุกสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจะ ไม่มีความแตกต่างกันในแบบแผนการตอบในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง แต่จะเห็นได้ว่า ผู้ซึ่งอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงมีความ โน้มเอียงที่จะทำกิจกรรมทางการเมือง ในการหาโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อนร่วมงานมากกว่าบุคคลในกลุ่มสถานภาพอื่น

นอกจากนั้น ผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ยังมีความประสงค์ที่จะมีโอกาสในการร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา หรือการสัมมนาให้ความรู้ทางการเมือง มากกว่าบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ แต่หากพิจารณาในด้านการติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล จะเห็นได้ว่าบุคคลในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงเอาใจใส่ในเรื่องดังกล่าว น้อยกว่าผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในครั้งนี้ เป็นการศึกษา โดยใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมน ซึ่งมีการสร้างชุดของข้อความออกเป็น 3 ชุด คือ

1. ความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness)
2. การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (political attentiveness)
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation)

จากการศึกษาผลงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมนในต่างประเทศ เช่น

Matthews และ Prothro (1968) ใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เรียงจากลำดับสูงสุด ไปสู่ต่ำสุด ดังนี้

1. การเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล ตลอดจนการเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ
2. การช่วยในการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง
3. การไปใช้สิทธิออกเสียงในการเลือกตั้ง
4. การพูดคุย สนทนาและการอภิปรายอย่างไม่เป็นทางการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมือง
5. การไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

หรืองานของ Barnes และคณะ (1979) ซึ่งได้ใช้มาตรวัดแบบกัตต์แมนซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมทางการเมืองที่เรียงลำดับจากสูงสุด ไปสู่ต่ำสุด ดังนี้

1. การสละเวลาเพื่อทำงานให้แก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง
2. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักการเมือง
3. การเข้าร่วมชุมนุม หรือรวมกลุ่มในทางการเมือง
4. การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหของชุมชน/ท้องถิ่น
5. การชักชวนบุคคลอื่น ๆ ให้ไปเลือกตั้ง
6. การพูดคุยสนทนาในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเมืองกับคนอื่น ๆ
7. การอ่านข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า เป็นการสร้างมาตรวัดแบบกัตต์แมนที่ประกอบด้วยชุดของข้อความในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นหลัก ส่วนชุดของข้อความในด้านความตระหนักในฐานะพลเมืองปรากฏเฉพาะในงานของ Campbell และคณะ (1954) ซึ่งเป็นชุดของข้อความที่พูดถึงเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงด้านเดียว ส่วนชุดของข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ยังไม่ปรากฏมีการสร้างเป็นแบบสอบถามมาก่อน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงถือเป็นเพียงการเริ่มต้น และคงต้องการการพัฒนาชุดของข้อความที่เหมาะสม ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัด (scalability) มากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุง โดยการศึกษาตามมาตรวัดแบบกัตต์แมนนี้ เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดูว่าแบบแผนต่าง ๆ ของกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน เป็นไปตามลำดับจากระดับต่ำซึ่งทำกิจกรรมได้โดยง่าย ไปสู่กิจกรรมที่อยู่ในระดับสูงขึ้น ซึ่งการเข้าไปร่วมกิจกรรมต้องใช้ความพยายามและทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน เวลา เงินทอง มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันด้วยหรือไม่ ตลอดจนระดับของการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดของบุคคลในแต่ละกลุ่ม วัตถุประสงค์ซึ่งสำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ ก็คือ ต้องการเสนอระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาใช้ คือ มาตรวัดแบบกัตต์แมน ซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ทางสังคม ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งถือว่ากิจกรรมทางการเมืองนั้นมีระดับแตกต่างกัน การ

ที่ประชาชนแต่ละคนจะเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองจึงอยู่ในระดับที่แตกต่างกันไป ด้วย ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลาย ๆ ประการ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในจังหวัดนันทบุรี ทั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล ซึ่งมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จำนวนทั้งสิ้น 459 คน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลแบบจำเพาะเจาะจงทั้งสิ้น ซึ่งผลการวิจัยพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนันทบุรี เป็นแบบแผนตามมาตรฐานแบบกัตต์แมนอย่างที่เคยศึกษาพบในประเทศตะวันตก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) = 0.92 ซึ่งค่าดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะของแบบแผนการตอบมีแบบแผนที่สุดคล้องกัน โดยมีความคลาดเคลื่อน (errors) ในการตอบไม่เกิน 10% ของคำตอบทั้งหมด

เกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนในการตอบพอสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมสูงสุดในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ POLPART 7 การสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง เช่น ปิดโปสเตอร์ แจกเอกสาร ซึ่งแผ่นผ้าเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง มีผู้ร่วมในกิจกรรมขั้นสูงสุด (ค่าคะแนนเท่ากับ 8) จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม POLPART 5 การให้ความสนใจไปฟังคำปราศรัยในการรณรงค์หาเสียงของกลุ่มการเมือง พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6

การเกิดความคลาดเคลื่อนในการตอบเกิดจากการที่บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง ซึ่งต้องใช้ทรัพยากร อันได้แก่ เงิน เวลา และความพยายามอย่างมากในการสละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง ในขณะที่บุคคลเหล่านี้ควรจะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่ำกว่ามาก่อน ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นสามารถทำได้ง่ายกว่า ใช้ทรัพยากร และความพยายามน้อยกว่า แต่ไม่ได้ทำกิจกรรมดังกล่าว กลับไปทำกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องใช้ความพยายามมากกว่า กิจกรรมทางการเมืองระดับต่ำที่ควรทำได้ก่อน ได้แก่ การพูดจาชักชวนบุคคลอื่น ๆ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปฟังคำปราศรัยในการรณรงค์หาเสียง

หรือการติดต่อประสานงานกับ เจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือผู้บริหารเมือง ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

2. บุคคลซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกัน ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีอัตราของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและระดับต่ำ ในทุกลักษณะของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย คือ

ความตระหนักในฐานะพลเมือง (civic mindedness)

การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง (political attentiveness)

และ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation)

3. ความตระหนักในฐานะพลเมือง มีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) = 0.96 ซึ่งค่าดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ลักษณะการตอบมีแบบแผนที่สอดคล้องกันไป โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% ของคำตอบทั้งหมด ซึ่งพอสรุปถึงความคลาดเคลื่อนในการตอบดังนี้

กิจกรรมสูงสุดในด้านความตระหนักในฐานะพลเมือง คือ CIMIND 6 ในฐานะพลเมือง ท่านยอมรับว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ถูกต้องเหมาะสม จากข้อมูลพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมขั้นสูงสุด (ซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 6) มีจำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 และอันดับรองลงมา (ค่าคะแนนเท่ากับ 5) CIMIND 5 ในการตระหนักว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 24 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการตอบมากที่สุด ในกิจกรรมทางการเมือง ลำดับที่ 5 (31 จุด) และลำดับที่ 6 (34 จุด) ซึ่งความคลาดเคลื่อนดังกล่าวเกิดจากการยอมรับว่า (CIMIND 6) การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ถูกต้องเหมาะสม แต่มีความสับสนในความคิดและไม่เห็นด้วยกับ (CIMIND 5) ในความตระหนักที่ว่า ระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต จึงทำให้แบบแผนการตอบไม่สอดคล้องกัน

4. การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง มีลักษณะเป็นแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนดทำนาย (coefficient of reproducibility) = 0.94

ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ลักษณะการตอบเป็นแบบแผนที่สุดคือสองกัน โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 10% ของคำตอบทั้งหมด ส่วนความคลาดเคลื่อนในการตอบสรุปได้ดังนี้ จากชุดของกิจกรรมทางการเมือง ในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองนี้ ได้กำหนดกิจกรรมขั้นสูงสุด คือ POLPART 5 การมีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ตอบเห็นด้วยจนถึงระดับสูงสุดจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 ส่วนกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีผู้ร่วมมากที่สุด คือ POLPART 3 การมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน มากที่สุด จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 และการตอบที่มีการคลาดเคลื่อนเกิดจากบุคคลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรม ให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าวนี้เป็นกิจกรรมทางการเมืองขั้นสูง ซึ่งต้องมีการลงทุน ลงแรง และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มาก ซึ่งกว่าจะมาถึงขั้นนี้เขาควรจะได้ผ่านการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่ำกว่ามาก่อน แต่ไม่ทำ กลับไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรและความพยายามมากขึ้น กิจกรรมทางการเมืองระดับต่ำที่ควรทำได้ก่อน เช่น การมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับสมาชิกในชุมชน ตามสภากาแพ ชุมรม กลุ่ม ซึ่งปรากฏว่ามีความคลาดเคลื่อนในการตอบที่มีลักษณะที่ไม่เห็นด้วย (30 จุด)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยที่จะมีต่อไป

ในการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาการเมือง (political sociology) ซึ่งยังมีไม่มากนักในแวดวงวิชาการประเทศไทย หากจะมีผู้สนใจศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็สามารถศึกษาได้หลาย ๆ ด้าน คือ

1. การพัฒนาชุดของข้อความหรือชุดคำถาม ในการสร้างแบบมาตรวัดแบบกัตต์แมน ซึ่งอาจกำหนดแง่มุมต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น อุดมคติทางการเมือง (political ideology) ความรู้สึกแปลกแยกทางการเมือง (political alienation)
2. เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย และการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น น่าจะทำการศึกษากลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่ขึ้น อาจ

จะกำหนดกลุ่มตัวอย่างระดับภาค หรือประเทศ ภายใต้การสนับสนุนขององค์กรของรัฐที่มีส่วน
รับผิดชอบในทางด้านการพัฒนาการเมืองของประเทศ

3. สิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญและเป็นพื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง
ความตระหนักในฐานะพลเมืองของบุคคลน่าจะเกิดจากการเรียนรู้ทางการเมือง โดยผ่านการ
ขัดเกลาทางสังคมด้านการเมือง (political socialization) ซึ่งการศึกษาถึงปัจจัยที่
เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวยังมีน้อยมากในสังคมบ้านเรา น่าจะมีการศึกษามากขึ้น ซึ่งมีผลงาน
วิจัยชิ้นสำคัญ เช่น ผลงานของ

Richard W. Wilson (1981) "Political Socialization and
Moral Development".

Paul Allen Beck และ M. Kent Jennings (1982) "Pathways
to Participation".

และ Jun - Ichi Kawata (1987) "Political Socialization
in Contemporary Japan".

ภาคผนวก

ที่ พท 0030.01/

โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง
ถ.รามณรงค์ อ.เมือง
จ.พัทลุง 93000

กุมภาพันธ์ 2534

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ต่อแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย นายอภิชาติ กาวีกาญจน์ ศึกษาราชการครูตำแหน่งอาจารย์ 1 โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง กำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้ขออนุมัติทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาแบบแผนตามมาตรฐานวัดแบบกัตต์แมน"

ในการนี้โรงเรียนมีความประสงค์จะขอความกรุณาจากท่าน เพื่อให้โปรดกรอกข้อมูลในแบบสอบถามดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความกรุณาจากท่าน ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีรทัศน์ ยิ่งตำนาน)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสุราษฎร์ธานี ศึกษาคารในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงเรียนพัทลุง

ฝ่ายธุรการ

โทร. 613022

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2534

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ข้าพเจ้า นายอภิชาติ การิภาญจน์ นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : ศึกษาแบบแผนตามมาตรวัดแบบกัตต์แมน"

ขอความร่วมมือจากท่านเพื่อให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามชุดนี้ เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ในการศึกษาถึงระดับและแบบแผนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดน่าน

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นการสอบความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน คำตอบแต่ละข้อจึงเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยชุดของคำถาม จำนวน 25 ข้อ โปรดตอบให้ครบถ้วนทุกข้อ ขอขอบคุณ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิชาติ การิภาญจน์)

ที่ทำงาน

- หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ
- โรงเรียนน่าน จังหวัดน่าน
- 93000
- โทร. 613022

แบบสอบถาม

(เฉพาะเจ้าหน้าที่)

- โปรดเติมคำในช่องว่างหรือขีดเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความ
ข้อความที่ท่านเลือก

รหัสแบบสอบถาม

--	--	--

1 2 3

ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ ( ) ชาย
( ) หญิง

4

2. อายุ ( ) 20 - 25 ปี
( ) 26 - 30 ปี
( ) 31 - 35 ปี
( ) 36 - 40 ปี
( ) 41 - 45 ปี
( ) 46 - 50 ปี
( ) ตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

5

3. ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน
( ) ในเขตเทศบาลเมืองนันทบุรี
( ) นอกเขตเทศบาลเมืองนันทบุรี

6

4. วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน
( ) จบการศึกษามัธยมศึกษา
( ) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
( ) จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
( ) เคยศึกษาในวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย หรือ
จบระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า
( ) จบปริญญาตรี หรือสูงกว่า

7

5. อาชีพหลักในปัจจุบันของท่าน (เลือกตอบตามอาชีพซึ่งจำแนกไว้ใน
ข้อ 5.1 - 5.11 ซึ่งตรงกับอาชีพของท่านเพียง 1 อาชีพ

5.1 รับราชการ ตำแหน่ง (โปรดระบุ) .....

.....

5.2 พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำแหน่ง (โปรดระบุ) .....

.....

5.3 บริษัท ห้างร้าน ห้างสรรพสินค้า ธนาคาร ฯลฯ

( ) เจ้าของกิจการ

( ) ผู้บริหาร ตำแหน่ง (โปรดระบุ) .....

.....

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5.4 ประกอบอาชีพอิสระซึ่งใช้วิชาชีพชั้นสูง

( ) แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์

( ) ในโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาล

( ) เจ้าของคลินิก

( ) เกษัชกร

( ) ประจำโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาล

( ) เจ้าของร้านขายยา

( ) ทำงานในร้านยา

( ) วิศวกร

( ) รับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ

( ) ตั้งสำนักงานดำเนินกิจการส่วนตัว

( ) สถาปนิก

( ) รับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ

( ) ตั้งสำนักงานดำเนินกิจการส่วนตัว

( ) นักกฎหมาย

( ) ผู้พิพากษา ( ) อัยการ

( ) นิติกร ( ) ทนายความ

( ) เจ้าของสำนักงานทนายความ

- ( ) กิจการช่างขนาดใหญ่
- ( ) ทำเฟอร์นิเจอร์
- ( ) โรงกลึง
- ( ) ศูนย์ซ่อมล้าง อัดฉีด รถยนต์
- ( ) อู่ซ่อมรถขนาดใหญ่

5.5 ประกอบอาชีพอิสระที่ไม่ใช้วิชาชีพ

- ( ) ดำเนินกิจการบ้านจัดสรร
- ( ) ค่าที่ดิน/อสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ
- ( ) ปล่อยเงินกู้/คหปทานี้
- ( ) กิจการสวนอาหาร/ภัตตาคารขนาดใหญ่
- ( ) สถานีบริการน้ำมัน
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5.6 ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

- ( ) เจ้าของกิจการ
- ( ) ผู้บริหาร ตำแหน่ง (โปรดระบุ) .....
- ( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5.7 ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก

- ( ) เจ้าของกิจการอาหาร/ภัตตาคารคหุหาเดียว
- ( ) เจ้าของร้านชำ
- ( ) คนกลางรับซื้อ-ขายผลผลิตทางการเกษตร
- ( ) สำนักงานตัวแทนขายประกันชีวิต
- ( ) เจ้าของ หรือหุ้นส่วนกิจการช่างฝีมือ (ช่างซ่อม ติดตั้ง ออกแบบ ฯลฯ)

5.8 เกษตรกรประเภท

- ( ) เช่าที่ดินทำกิน
- ( ) ทำการเกษตรไม่น้อยกว่า 50 ไร่ แต่ไม่เกิน 100 ไร่
- ( ) ทำการเกษตรขนาดใหญ่มากกว่า 100 ไร่ หรือทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่

5.9 ช่างฝีมือประเภทต่าง ๆ (ไม่มีกิจการของตนเอง)

- ( ) ช่างงานศิลป์
- ( ) ช่างซ่อมเครื่องยนต์ หรือ/และช่างสี ประถม
- ( ) ช่างซ่อมแอร์ ตู้เย็น
- ( ) ช่างซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ

5.10 กรรมกรรับจ้างทั่วไป

- ( ) ใช้แรงงาน (แบก หาม ขุด ถาก ฯลฯ)
- ( ) กรรมกรโรงงาน (ใช้แรงงาน)
- ( ) พนักงานบริการ (ร้านอาหาร ภัตตาคาร สถานีบริการน้ำมัน ฯลฯ)
- ( ) กระเป๋ารถเมล์ สองแถว
- ( ) สามล้อ หายเร่ รถเข็น
- ( ) ลูกจ้างตามบ้าน
- ( ) ลูกจ้างในสวน ไร่ บ่อปลา ฟาร์ม ฯลฯ

5.11 ประกอบอาชีพอื่น ๆ

(โปรดระบุ) .....

6. ระดับรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน (เฉพาะตัวท่านเอง)

- ( ) ต่ำกว่า 3,000 บาท
- ( ) 3,001 - 5,000 บาท
- ( ) 5,001 - 7,000 บาท
- ( ) 7,001 - 9,000 บาท
- ( ) 9,001 - 11,000 บาท
- ( ) สูงกว่า 11,000 บาท

9

ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง

7. ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลควรมีความเข้าใจในความหมายหรือวิถีทาง "ประชาธิปไตย" เป็นอย่างดี

- ( ) เห็นด้วยอย่างมาก
- ( ) เห็นด้วย
- ( ) ไม่เห็นด้วย
- ( ) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก
- ( ) ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ

10

8. ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าบุคคลทุกคนควรมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ใช้สิทธิเลือกตั้ง ร่วมรณรงค์หาเสียง ติดตามข่าวสารทางการเมือง ฯลฯ 11
- ( ) เห็นด้วยอย่างมาก
( ) เห็นด้วย
( ) ไม่เห็นด้วย
( ) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก
( ) ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ
9. ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน พลเมืองทุกคนต้องใช้สติปัญญาและความคิดอย่างรอบคอบในการเลือกผู้แทนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสภา 12
- ( ) จำเป็นอย่างมาก
( ) จำเป็น
( ) ไม่จำเป็น
( ) ไม่จำเป็นอย่างมาก
( ) ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ
10. เพื่อเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย บุคคลควรไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง (ถ้าไม่เจ็บไข้ได้ป่วยหรือติดธุระสำคัญ) 13
- ( ) เห็นด้วยอย่างมาก
( ) เห็นด้วย
( ) ไม่เห็นด้วย
( ) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก
( ) ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ
11. ในฐานะพลเมือง ท่านคิดว่าระบบการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของท่านด้วย 14
- ( ) จำเป็นอย่างมาก
( ) จำเป็น
( ) ไม่จำเป็น
( ) ไม่จำเป็นอย่างมาก
( ) ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ

12. ในฐานะพลเมือง ท่านยอมรับว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย
เป็นรูปแบบการปกครองที่ถูกต้องเหมาะสม
- ( ) เห็นด้วยอย่างมาก 15
- ( ) เห็นด้วย
- ( ) ไม่เห็นด้วย
- ( ) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก
- ( ) ตอบไม่ถูก/ไม่แน่ใจ
13. ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์
รายวัน รายสัปดาห์ วิทยุ โทรทัศน์
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ 16
- ( ) ค่อนข้างน้อย
- ( ) นาน ๆ ครั้ง
- ( ) ไม่เคยเลย
14. ท่านได้ติดตามข่าวคราวจากสื่อมวลชนเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง
ตลอดจนการดำเนินงานบริหารราชการของรัฐบาล
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ 17
- ( ) ค่อนข้างน้อย
- ( ) นาน ๆ ครั้ง
- ( ) ไม่เคยเลย
15. ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับ
สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนร่วมงาน
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ 18
- ( ) ค่อนข้างน้อย
- ( ) นาน ๆ ครั้ง
- ( ) ไม่เคยเลย
16. ท่านมักจะหาโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับ
สมาชิกในชุมชน ตามสภากาแฟ ชมรม กลุ่ม
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ ( ) ค่อนข้างน้อย 19
- ( ) นาน ๆ ครั้ง ( ) ไม่เคยเลย

17. ท่านได้มีโอกาสร่วมฟังอภิปราย ปาฐกถา ร่วมสัมมนา หรือรับการอบรมให้ความรู้ทางการเมือง ซึ่งจัดโดยพรรคการเมือง เอกชน หรือสถาบันต่าง ๆ
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
- ( ) ค่อนข้างน้อย
- ( ) นาน ๆ ครั้ง
- ( ) ไม่เคยเลย
- 20
18. เมื่อมีการเลือกตั้งระดับประเทศ (ส.ส.) ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ( ) ทุกครั้ง
- ( ) เกือบทุกครั้ง
- ( ) เป็นบางครั้ง
- ( ) ไม่เคยไปใช้สิทธิ
- 21
19. ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น (ส.ท., ส.จ.) ท่านไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ( ) ทุกครั้ง
- ( ) เกือบทุกครั้ง
- ( ) เป็นบางครั้ง
- ( ) ไม่เคยไปใช้สิทธิ
- 22
20. ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้ให้ความสนใจในการติดตามข่าวคราวและความเคลื่อนไหวทางการเมือง
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
- ( ) ค่อนข้างน้อย
- ( ) นาน ๆ ครั้ง
- ( ) ไม่เคยเลย
- 23
21. เมื่อใกล้ถึงการเลือกตั้ง ท่านพูดจาชักชวนบุคคลอื่นที่รู้จักให้ไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
- ( ) ค่อนข้างน้อย
- ( ) นาน ๆ ครั้ง
- ( ) ไม่เคยเลย
- 24

22. ท่านให้ความสนใจไปฟังคำปราศรัยในการรณรงค์หาเสียงของกลุ่ม
การเมือง พรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะ เป็น
ระดับท้องถิ่น หรือระดับประเทศ 25
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
( ) ค่อนข้างน้อย
( ) นาน ๆ ครั้ง
( ) ไม่เคยเลย
23. เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน/ท้องถิ่น ท่านได้ติดต่อประสานงาน
กับเจ้าหน้าที่ทางราชการ ผู้นำชุมชน หรือนักการเมือง ในการแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้น 26
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
( ) ค่อนข้างน้อย
( ) นาน ๆ ครั้ง
( ) ไม่เคยเลย
24. ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง เช่น
เปิดโปสเตอร์ แจกเอกสาร ชิงแผ่นผ้า เพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง
หรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง 27
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
( ) ค่อนข้างน้อย
( ) นาน ๆ ครั้ง
( ) ไม่เคยเลย
25. ท่านได้สละเวลา แรงงานบางส่วน เพื่อร่วมรณรงค์หาเสียง โดย
เดินหาเสียงตามบ้าน ช่วยงานในกองอำนวยการเลือกตั้งของพรรค
การเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง 28
- ( ) เป็นประจำ/สม่ำเสมอ
( ) ค่อนข้างน้อย
( ) นาน ๆ ครั้ง
( ) ไม่เคยเลย

บรรณานุกรม

หนังสือ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์.

2527 ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : หสน. การพิมพ์พระนคร.

บุญเรือง บุรภัคดี.

2529 "การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย."

รัฐสภาสาร ปีที่ 34 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม) กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภา :
52-71.

ประสิทธิ์ สันติกาญจน์.

2530 "การเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร."

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนาจวิทย์ ชูวงศ์.

2519 ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

Books

Almond, Gabriel Abraham and Sidney, Verba.

1963 The Civic Culture ; Political Attitude and Democracy
in Five Nations, an Analytic Study. Boston : Little
Brown.

Easton, David.

- 1971 The Political System ; An Inquiry into the State of Political Science. 2nd ed New York : Alfred A. Knoff Inc.

Edwards, A.L.

- 1957 Techniques of Attitude Scale Construction. New York : Appleton Century-Crofts.

Huntington, Samuel P. and Nelson, Joan M.

- 1982 No Easy Choice ; Political Participation in Developing Countries. Cambridge Mass : Harvard University Press.

Jensen, Jack.

- 1960 Political Participation : A Survey in Evenston, Illinois, Northwestern University.

Kavanagh, Dennis.

- 1983 Political Science and Political Behavior. London : George Allen and Unwin.

Lane, Robert E.

- 1965 Political life ; Why the People Get Involved in Politics. Glencoe Illinois : The Free Press.

Merkel, Peter H.

- 1967 Political Community and Change. New York : Harper + Row Publishers Inc.

Milbrath, Lester W. and Goel, M.L.

1977 Political Participation ; How and Why Do People Get Involved in Politics. 2d. ed. Chicago : Rand Mc Nally Company.

Pateman, Carole.

1970 Participation and Democratic Theory. Cambridge : Cambridge University Press.

Rush, Michael and Althoff, Phillip.

1971 An Introduction to Political Sociology. London : Thomas Nelson and Sons Limited.

Thompson, Dennis.

1970 The Democratic Citizen : Social Science and Democratic Theory in the Twentieth Century. New York : Cambridge University Press.

Verba, Sidney and Nie, Norman H.

1972 Participation in America ; Political Democracy and Social Equality. New York : Harper and Row.

Verba, Sidney, Nie Norman H. and Kim Jae-On.

1978 Participation and Political Equality ; A Seven-Nation Comparison. London : Cambridge University Press.

Robinson, John. P., Rush, Ferrold B., and Head, Kendra B.

- 1973 Measure of Political Attitudes. Center for Political Studies. Institute for Social Research, Ann Arbor : The University of Michigan. (Ann Arbor).

Articles

Alexander, Karl L., Echland Bruce K., and Griffin, Larry J.

- 1975 "The Wisconsin Model of Socioeconomic Achievement : A Replication." American Journal of Sociology Vol.81 No.2 (September) : 324-342.

Burstein, Paul.

- 1972 "Social Structure and Individual Political Participation in Five Countries." American Journal of Sociology. Vol.77 No.6 (July 1971 - May 1972) : 1087-1110.

Campbell and Others.

- 1954 "Sense of Citizen Duty." in Measures of Political Attitudes. Edited by Robinson, John P. Ann Arbor : The University of Michigan : 461-462.

Gurevitch, Michael and Blumber Jay G.

- 1977 "Linkage between the Mass Media and Politics : A Model for the Analysis of Political Communication System." in Mass Communication and Society. Edited by James Curren and others. London : Edward Arnold.

Guttman, Louis.

- 1949 "The Basis for Scalogram Analysis." Reprinted from Chapter 3 in Measurement and Prediction. Vol.4 of studies in Social Psychology in World War II, Princeton University Press.

Inkeles, Alex.

- 1969 "Participant Citizenship in Six Developing Countries." The American Political Science Review. Vol. LXIII No.3 (December 1969) : 1120-1139.

Janowitz, Morris.

- 1980 "Observations on Sociology of Citizenship : Obligation and Rights." Social Forces. Vol.59 No.1 (September) : 1-24.

Kalaycioglu, Ersin and Turan, Iltter.

- 1981 "Measuring Political Participation : A Cross-Cultural Application." Comparative Political Studies. Vol.14 No.1 (April) : 123-135.

Kasse, Marsh.

- 1979 "Political Action : A Theoretical Perspective." in Barnes, Samuel H. and others. Political Action ; Mass Participation in Five Western Democracies. London : Beverly Hills, Sage Publishing Inc. : 42.

Matthews, D.R. and Prothro, J.W.

- 1966 "Political Participation Scale." in Measures of Political Attitudes. Edited by Robinson John P. and others. Ann Arbor : The University of Michigan : 38-45.

Mc Closky, Herbert.

- 1986 "Political Participation." in International Encyclopedia of the Social Science. Vol.12 Edited by Still, David L. New York, The Free Press : 252-264.

Mc Combs, Maxwell and Shaw, Donald.

- 1977 The Emergency of American Political Issues : The Agenda Setting Functions of the Press, West, St. Paul.

Mc Quail, Denis.

- 1977 "The Influence and Effects of Mass Media." in Mass Communication and Society. Edited by James Curran. London, Edward Arnold and others : 70-94.

Nie, Norman H., Powell, Bingham G. Jr. and Prewitt, Kenneth.

- 1969 "Social Structure and Political Participation : Development Relationships part I." The American Political Science Review. Vol.LXIII No.2 (June) : 3361-3378.

Nie, Norman H., Powell, Bingham G. Jr. and Prewitt, Kenneth.

1969 "Social Structure and Political Participation :
Development Relationships part II." The American
Political Science Review. Vol.LXIII No.3 (September) :
808-832.

Nie, Norman H. and Verba, Sidney.

1975 "Political Participation." in The Handbook of Political
Science. Edited by Greenstein, Fred I and Polsby,
Nelson W. New Jersey, Addison Wesley Publishing
Company : 1-74.

Olsen, Marvin E.

1968 "Multivariate Analysis of National Political
Development." American Sociological Review. Vol.3
(October) : 699-712.

Olsen, Marvin E.

1972 "Social Participation and Voting Turnout : A Multi-
variate Analysis." American Sociological Review. Vol.37
No.3 (June) : 317-332.

Power, Mary G., and Nam, Charles B.

1983 "Nam - Power Socio-economic Status Score." in Handbook
of Research Design and Social Measurement. 4th Edited
by Delbert C. Miller. New York Longman Inc.

Scaff, Lawrence A.

- 1975 "Two Concepts of Political Participation." Western
Politic Quarterly. Vol.28 (September) : 447-462.

Sigel Rolberta S., and Haskin, Marilyn Brookes.

- 1977 "Perspectives on Adult Political Socialization Areas
of Research." in Handbook of Political Socialization :
Theory and Research : 271-285 Edited by Renshon,
Stanley Allen, New York : The Free Press.

Weiner, Myron.

- 1971 "Political Participation ; Crisis of the Political
Process." in Crisis and Sequences in Political
Development. Edited by Leonard Binder and others. New
Jersey : Princeton University Press : 161-165.

Weisberg, H.F.

- 1974 "Dimensionland : An Excursion into Spaces." American
Journal of Political Science 18 : 743-776.

Zipp John F., Landerman, Richard and Luebke, Paul.

- 1982 "A Re-Examination of the Standard Socio-economic
Model." Social Forces. Vol.60 (June) : 1140-1153.

ประวัติการศึกษา

ชื่อ	นายอภิชาติ กวริกาญจน์
วันเดือนปีเกิด	19 มีนาคม พ.ศ. 2497
วุฒิการศึกษา	การศึกษามัธยมศึกษา กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) พ.ศ. 2522 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนัทลุง จังหวัดนัทลุง